

Academia Bârlădeană

Anul XXVIII, 3(92), Trimestrul 3, 2023

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:

C. D. Zeletin

Președinte: Elena Monu

Neculai Roșca Codreanu

(1808-1854)

Statuie realizată de V. Scutari,
inaugurată în 1908.

Ctitorul de școală scria în testament: „Înger păzitor al copilăriei, ideal măreț al juniei, obiectul celor mai vii afecțiuni ale omului, visul necurmat al vieții sale, mângâierea, sprijinul bătrâneților, femeia esersează asupra omului o înrâurire de care el niciodată nu se va putea înlătura.”

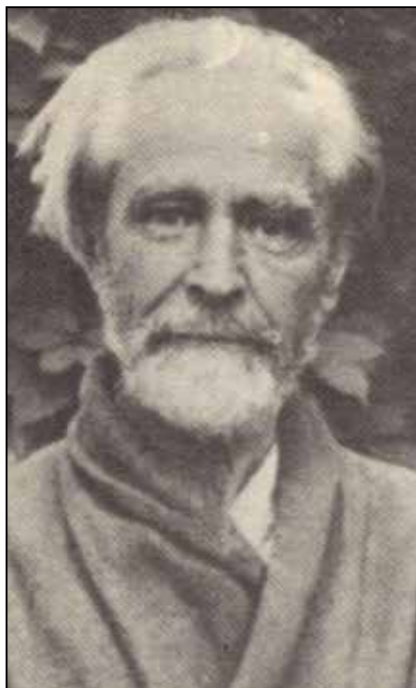
„Zbaterea lui Neculai Roșca Codreanu pentru înființarea școlii de fete rămâne un moment important în istoria emancipării femeii din România.” (C.D. Zeletin)

CUPRINS

• Caseta gândurilor gnomiche		• Poezie		• Istorie și critică literară	
V. Voiculescu	2	Mihai Apostu	15	Dan Sandu, <i>George Bacovia - în sanscrită</i>	24
• Istoriografice		Simion Bogdănescu	16	Aristotel Pilipăuțeanu, <i>Lecturi afective: O viață mărturisită</i>	26
Costin Clit, <i>Biserica din Tomești - locul de înmormântare a doamnei Ana Bantăș (Cantemir)</i>	3	Alexandru Boțoroga	16	Valeriu Stancu, „ <i>Tablouri dintr-o expoziție</i> ” de suflet	28
Gheorghe Gherghe, Ioan Luculeasa, <i>Mormântul spătarului Enache Giurgea Greku din cimitirul satului Chițcani, comuna Costești</i>	6	Eugen Deutsch	17	Nina Toma, <i>Alexandru Boțoroga</i>	30
• Personalități bârlădene		Ioana Dor	17	• Istoria limbii	
Elena Monu, <i>Neculai Roșca Codreanu (1808-1854)</i>	9	Alexandra Florentina	17	Teodor Oancă, <i>Din antroponimia românească (VI)</i>	31
• Vasile Voiculescu - 60		Gheorghe Leu	18	• Școala bârlădeană	
Vasile Voiculescu, <i>Momâia</i>	11	Marcel Miron	18	Ionel Dumitrașc, <i>Un proiect transfrontalier Bârlad-Cahul</i>	32
Simion Bogdănescu, <i>Magii imaginare în „Ultimele sonete închipuite...”</i>	13	Dorina Stoica	18	• Cronică plastică	
Elena Popoiu, <i>Acasă la V. Voiculescu</i>	14	Nina Toma	19	Ioan Astaluș, <i>Vernisaj inedit la „Valea Zânelor”</i>	33
• Un poem de...		Adrian Voica	20	• Pledoarie pentru voluntariat	
Lina Codreanu	15	Adrian Voica, <i>Însemnări despre distih</i>	20	Mihai Popa, <i>Tabăra de vară Myosotis 2023 - Ediția XX</i>	35
		• Memorialistică		Viața Academiei	37
		Lucian Vasiliu, <i>Confesiuni după Confesiuni: Ana Blandiana</i>	22		
		• Traduceri			
		Petru Dimofte	23		

CASETA GÂNDURILOR GNOMICE

„Pe cârma lumilor plecată,
Cu ochii mari țintiți în zare,
Veghează-n noaptea-ntunecată
De-a pururi treaza cugetare.”

„Cu limpedea măsură a soarelui și-a lunii
Să torc înțelepciunea din caierul de gânduri.”

„Oricât mi-s tălpile-n noroi, viață,
Cu creștetul destinului te-ntrec.”

V. Voiculescu

Anul 2023 a fost declarat de Academia Română Anul Dimitrie Cantemir. Continuăm să marcăm în revista noastră împlinirea a 300 de ani de la trecerea la cele veșnice și a 350 de ani de la nașterea marelui cărturar, personalitate culturală de talie europeană. Primul ascendent al neamului Cantemireștilor a fost Petru Silișteanu, răzeș din satul Cantemir. Localitatea se afla, la data atestării, 1491, pe valea Elanului, care a dat României doi domnitori: Dimitrie Cantemir și Alexandru Ioan Cuza. Cercetând istoria familiei, profesorul Costin Clit a descoperit locul unde a fost înmormântată Ana Bantăș, a doua soție a lui Constantin Cantemir, cei doi fiind părinții cărturarului omagiat.

COSTIN CLIT

BISERICA DIN TOMEȘTI – LOCUL DE ÎNMORMÂNTARE A DOAMNEI ANA BANTĂȘ (CANTEMIR)

În anul 2017 am publicat studiul *Toader Jora, Ctitorul bisericii din satul Tomești, județul Vaslui – Însemnări de pe un Penticostarion* – în „Monumentul. Lucrările celei de-a XVIII-a ediții a Simpozionului Internațional Monumentul – Tradiție și viitor, Iași, 2016”, XVIII, volum coordonat de Lucian-Valeriu Lefter și Aurica Ichim, Iași, Editura Doxologia, 2017, pp. 85-145, în care puneam pentru prima oară în circulație un document din 9 mai 1819 care atesta înmormântarea Anei/ Aniței Bantăș, nepoata după mamă a Anastasiei, soția lui Duca Vodă, în biserica din satul Tomești, ținutul Tutova, actualmente în județul Vaslui, pe care l-am descoperit în colecția de documente istorice adăpostită de Biblioteca Academiei Române. Cu acordul nostru documentul respectiv a fost folosit și publicat și de Lucian-Valeriu Lefter, coordonatorul revistei „Monumentul”, pe care o pregătea pentru tipar la acea vreme, în articolul *Cărturari din secolul al XVIII-lea. Evloghie Dascălul și neamul său* în „Revista Bibliotecii Academiei Române”, Anul 2, nr. 1, ianuarie-iunie 2017, p. 17-32. Reluăm textul referitor la înmormântarea Anei Bantăș în biserica din Tomești publicat în „Monumentul”, însoțit de două documente edificatoare în acest sens, unul de la Dimitrie Cantemir din 30 ianuarie 1711 – privilegiul reînnoit – și al doilea din 8 mai 1819.

Un perilipsis în limba greacă face referire la miluirile bisericii din Tomești din 7200 (1691-1692), 29 mai 7209 (1701) și 20 septembrie 7226 (1717). La 5 martie 1909 N. Docan consemna: „*Perilipsis grecesc nedatat de hrisoavele de miluire pe biserica din Tomești, găsit strâns în hrisovul de miluire din 1819 mai 8, a acelei biserici și rămas acolo desigur de la scrierea acestui hrisov*”¹. Medelnicerul Ioniță Burchi scria la 10 februarie 1818 cumnatului său Panaite Docan despre hotărârea vânzării părților de moșii ce le aveau împreună la ținutul Fălciului și dorința ca „*mai bine să le cumperi Dta decât streinii și pentru aceasta încă nu le-am dat în mezat pâr ne vom întâlni amândoi*”, stabilirea condițiilor urmând a se face la Iași cu prilejul cununiei fiicei sale Profirița cu serdarul Enachi Venițianu². La biserica din satul Tomești se găsește pomelnicul Nataliei G. Docan din 1900 în care sunt trecuți: Natalia, Nicolai, Adela, Cornelia (vii), Pavel, Maria, Gheorghe, Soltana, Gheorghe, Ernest, Pavel, Ana, Gheorghe, Ecaterina, Ioan, Ecaterina, Maria, Ortansie, Alecsandru, Alecsandru, Safta, Constantin, Soltana și Aglaia (adormiți).

Perilipsisul amintit face referire la „*hrisovul domnului Constantin voievod întărind [numirea] la biserica din Tomești a unui preot, a unui diacon și a unui țarcovnic ce au vrut să*

slujească în acea biserică cu hramul Sfântul Nicolae ca să scutească (?) de dajdie către episcop și de poclon, pentru că e înmormântată acolo vrednica de pomenire do(a)mna Anița, mama Măriei Sale, întărită (scutirea) și de tatăl Domniei Sale”³.

Edificator rămâne hrisovul domnului Scarlat Callimachi (27 august 1812-20 iunie 1819) din 8 mai 1819 care amintește miluirile cuprinse în perilipsisul prezentat mai sus. Hrisovul din 7200 (1691-1692), atribuit domnului Antioh Cantemir (ianuarie 1696-septembrie 1700; martie 1705-iulie 1707) era „*cuprinzător ca un preot, un diacon și un țarcovnic de la această biserică unde să află îngropată prestăvita doamnă Anița, maica domniei sale, să fie scutiți de toate dările vremii de atunci de dajdea preoțască și de poclon, și de goștină și de desătină, pentru bucatele ce vor ave(a), miluire care o ave(a) bisărica mai dinnainte de la părintele domniei sale i alt hrisov din let 7209 de la domnul Costand(i)n Duca*”⁴. Veleatul a fost lecturat greșit de cei care au scris opisul și hrisovul din 8 mai 1819.

Dimitrie Cantemir scutea la 30 ianuarie 1711 pe Miron, preot străin, pe fiul său Ion, un diacon și un țarcovnic de la biserica cu hramul Sfântul Nicolae din satul Tomești, ținutul Tutova, de dajdiile vlădicești și domnești, alte dări și angării, deseatină, goștină de oi și mascuri, cai de olac, așa cum au fost scutiți de Constantin Cantemir și alți domni⁵.

Putem afirma odată cu hrisovul din 8 mai 1819 că Ana Bantăș, a treia soție a lui Constantin Cantemir, mama

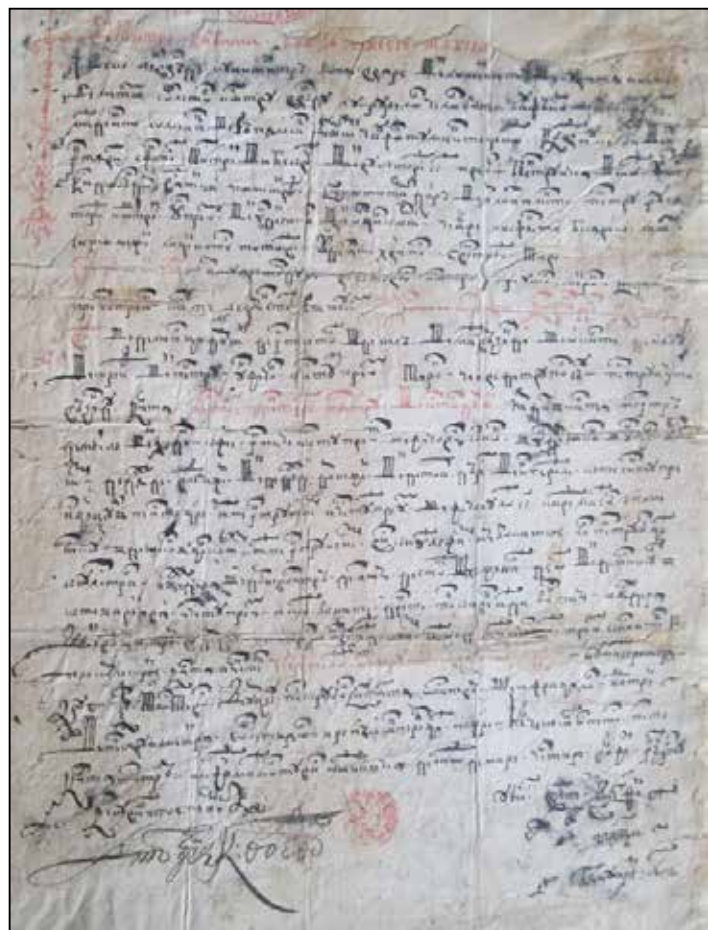
Biserica din satul Tomești unde a fost înmormântată Anița Bantăș din 30 ianuarie 1711

domnilor Antioh și Dimitrie, decedată în 1677⁶, „femeie vrednică de pomenit printre cele dintâi femei ale veacului acelaia, știutoare de bună carte, foarte pricepută și dibace în treburile gospodăriei (la care trebuie adăugate toate însușirile de laudă ale unei femei înzestrate cu virtute)”, a fost înmormântată la Tomești, realitate necunoscută până acum. În același an a murit și Macrina călugărița, sora domnului Constantin Cantemir, „astrucată cu cinste de frații ei Constantin și Nistor în mănăstirea pârintească numită Urlați, în cimitirul strămoșilor ei”⁸.

De ce la Tomești? Hrisovul din 8 mai 1819 se datorează rugămintilor biv vel spătarului Ioan Jora „unul din moștenitorii urmaș(i) din niamul domnilor hărăzitori a aceștii miluiri”⁹.

Biserica devine beneficiara cărților domnești de întăritură ale domnilor Constantin Duca din 29 mai 7209 (1701), Antiohie Cantemir, Dimitrie Cantemir din 30 ianuarie 1711, Mihai Racoviță din 20 septembrie 7226 (1717) și Scarlat Callimachi din 8 mai 1819, dar și daniei mitropolitului Iacob Putneanu sau scutirii episcopului Romanului Leon Gheuca.

1. Biblioteca Academiei Române (în continuare BAR), Documente istorice, DLXVI/43.
2. BAR, Documente istorice, DLXVI/16.
3. BAR, Documente istorice, DLXVI/6. Mulțumim și pe această cale domnului Florin Marinescu pentru traducerea documentului.
4. BAR, Documente istorice, DLXVI/44.
5. BAR, Documente istorice, CXXXVI/54.
6. Despre familia Cantemir a se vedea: Ștefan S. Gorovei, *Cantemireștii. Eseu genealogic*, în „Revista Arhivelor”, an I, vol. XXXV, nr. 3/1973; Idem, *Note cantemiriene*, în „AIIAI”,

Cartea domnească a lui Dimitrie Cantemir

XXI, 1984, p. 489-495; Idem, *A patra nevastă a lui Constantin Cantemir*, în „Arhiva genealogică”, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 215-217; Ion T. Sion, *S-a născut Cantemir bătrânul în 1612?*, în „Arhiva genealogică”, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 207-214; Emanuel R. Bogdan, *Originea și înruderile primilor Cantemirești*, „Arhiva genealogică”, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 201-205.

7. Dimitrie Cantemir, *Viața lui Constantin Cantemir*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1960, p. 24.
8. *Ibidem*, p. 2.
9. BAR, Documente istorice, DLXVI/44.

ANEXĂ

1. 1711 (7219) ianuarie 30. *Dimitrie Cantemir voievod scutește pe Miron, preot străin, pe fiul său Ion, un diacon și un țircovnic de la biserica cu hramul Sfântul Nicolae din satul Tomești, ținutul Tutova, de dajdiile vlădicești și domnești, alte dări și angării, deseatină, goștină de oi și mascuri, cai de olac, așa cum au fost scutiți de Constantin Cantemir voievod și alți domni.*

†DimitriCa<n>timi<r>voeio<da>b<o>jie6m<i>l<os>ti6.
Adecă binivrandu cu a noastră bună vrere și luminată și curată inimă di la tot suflitul nostru vrându lucrurilor cilor bune ce-au făcut și au lucratu cei mai di(na)inte luminaț(i) și răpăosaț(i) domni ce-au fostu mainti de noi, carii au miluit și au întărit sfintili m(ă)n(ă)stiri și bisărici și rugătorii săi, precum pentru aceia și noi urmând ca-s(ă) dobândim vecinica pomenire, socotit-am dară și am luat aminti pentru rugătorii noștri, un preutu și un diacon și un țircovnic, ci ar fi la sfânta bisărică la sat la Tomiști, la ținutul Tutovii, unde esti hramul svântului mari ierarhului și (...) Niculai, acmu arătându-ne rugătoriuil nostru preutul Miron (...) ² priut striin, carte de la cinstitu(l) răpăosatu(l) (păr) ³intili nostru Costandin Canti(mir) vod(ă) ⁴ și di la alți domni di întărituri și di milă. Și mai văzindu și o carti di milă și scriind și pintru un ficior acistui priutu Miron, ci ari di trupul său, pintru aceasta văzindu (cartea a cinstit părintelui nostru și altor domni) ⁵, i-am dat și cartea noastră di milă și hodin(ă), să fii în paci acistu priut și ficiorul său Ion, și un diacon și un țircovnic di dăjdi(i) vlăd(i)cești, și di dăjdi(i) domniști, și di toati dării și anghirrii căti sintu pri alții priuț(i) și pi altă țară, nemi întru nimic acestui priut și ficiorului său, carii mai sus să pominiscu, și diacon și țircovnic, nemi întru nimic val să nu-i li fac(ă), nici bucatile lor pentru alții să nu li-s(ă) trag(ă). Așjidirea și dumnivoastră disiatnici di stupi și goștinari di oi și di mascuri, căti ș-ar avea acistu priutu ali sali bucati dripti, toț(i) să aviț(i) ai da bun(ă) paci. Așjidirea și voi olă(cari) carii v(...) (...) ⁶ cai di olac nu-i (...) ⁷ acistui priut să nu-s(e) atingă precum li scrie cartea a cinstit (părintelui nostru și cărților altor domni) ⁸ numai să ră(...) a ruga pré m(i)lostivul Dumn(e)zău pintru bun(ă) s(ă)n(ă)tatea noastră și a fraților noștri și pintru pominirea suflitilor răpăosaț(ilor) părinții noștri. Iar cini s-ar ispiti pisti cartea noastră a li faci mai multu val uni(i) ca acia di la noi di mari certari vor fi. Într-altu chip nu va fi. Toe pi[im].

U @s, v\ l<1>t<o> =zrløi <7219> m<1sé>]a ginuară ÆL <30>.

Dimitrie C<antemir> voevoda <m. p.>.

BAR, Documente istorice, CXXXVI / 54. Original.

¹ Scris cu altă cerneală; ilizibil.

² Îndoit; ilizibil.

³ Rupt; altă cerneală.

^{4,5} Altă cerneală.

^{6,7} Îndoit, șters, ilizibil.

⁸ Altă cerneală; ilizibil.

2. 1819 mai 8. *Scarlat Alexandru Callimachi miluiește biserica cu hramul Sfântul Nicolae din satul Tomești, ținutul Tutovei.*

Cu mila lui Dumn(e)z(ă)u Noi Scarlat Alexandru Calimah v(oie)v(o)d, domn țării Moldavii. Să face știre cu acest hrisev al domnii meli pentru sfânta bisărică din Tomești de la țin(u)t(ul) Tutovii, unde să prăznu(i)este hramul Sfântului Marelui Ierarh Nicolae, că după hriseoavele vechi ce am văzut a ave(a) această bisărică, unul din let 7200, de la domnul Antiohie Costand(i)n v(oie)v(o)d cuprinzător ca un preot, un diacon și un ȋrcovnic **de la această bisărică unde să află îngropată prestăvita doamnă Anița, maica domniei sale**, să fie scutiți de toate dările vremii de atunce i de dajdea preoțască și de poclon, și de goștină și de desătină, pentru bucatele ce vor ave(a), miluire care o ave(a) bisărica mai dinnainte de la părintele domnii sale i alt hrisev din let 7209 de la domnul Mihail Racoviță v(oie)v(o)d din let 7226, întăritoare asupra aceștii miluiri. Și după rugătoarea cerire ce ni-au făcut cătră acesta al nostru ci(n)st(it) și credincios bo(i)er dumis(ale) Ioan Jora biv vel spatar, unul din moștenitorii urmaș(i) din niamul domnilor hărăzitori a aceștii miluiri, ca spre nepierdere pomenirii acelor fericiți domni să să înnoiască iarăș(i) acea miluire cătră numita bisărică, socotind domnie mea și cu cale găsând cerirea ce ni-au făcut nu ni-am apărât de a arăta și toată osârdie noastră acea de-a pururea gata cătră asămine lucrări de creștiniască datorie. Drept aceia acest al nostru domnesc hrisev, în urmarea cuprinderii hriseoavelor vechi de mai sus pomenite întărim și hotărâm aceștii pomenite sfinte bisărici din Tomești cuprinderea statornică și nestrămutată de miluire ca doi preoț(i) și unul diacon sau dascăl ci va ave(a) această bisărică să fie apăraț(i) și scutiți de

plata goștinii, a desătinii și a vădrăritului pe drepte bucatele lor, oi, stupi sau rămători și vinul din adevărate viile lor ce vor ave(a), nisupărându-să de cătră slujbaș(i) nici cu un fel de cerire de plată. Așjiderea și pentru dajdea vlădice(a)scă și alte dări preoțăști obicinuitu să fie în asămine(a) scutire și apărare, nesupărându-să întru nimică și cât de puțin spre a fi purure(a) aceasta dar s-au dat acest al nostru domnesc hrisev întărit cu a noastră domniască iscălitură și pecete. Poflesc și pe cei din urma noastră luminați domni frații noștri carei din pronie ceriască să vor orându întru ocârmuirea țării aceștie, nu numai să nu strămute această milă, ce mai vartos să o întăriască și să o adaoe pentru a domniilor sale laude și în veci nesfârșită pomenire. S-au scris la scaonul domniei mele în orașul Eșii întru a do(u)a domnie a noastră la Moldavie, în anul al șaptele.

La let 1819 mai 8

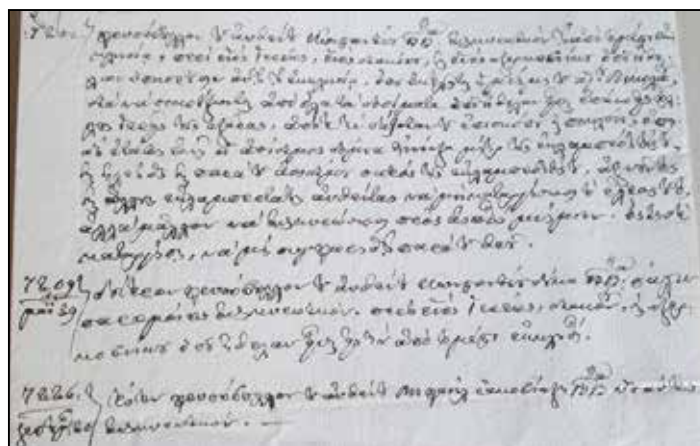
<ss>

Proci vel vist(iernic).

S-au trecut în condica vist(i)eriei de hriseoave.

<ss> C(ostan)d(in) Veisa pah(arnic).

BAR, Documente istorice, DLXVI/44. Original, sigiliu rotund.

Perilipsul miluirilor bisericii din Tomești (în limba greacă)

S
E
M
N
A
L

GHEORGHE GHERGHE
IOAN LUCULEASA

MORMÂNTUL SPĂTARULUI ENACHE GIURGEA GREKU DIN CIMITIRUL SATULUI CHIȚCANI, COMUNA COSTEȘTI

Chițcani este un sat din fostul ținut Tutova, în prezent județul Vaslui. La sfârșitul secolului al XVIII-lea începutul secolului al XIX-lea, satul a fost în proprietatea soților Safta Bogdan și Constantin Costache. După moartea lui Constantin Costache, Safta s-a căsătorit cu grecul Giurcea Enache. În satul Chițcani, Safta a construit case, anexe și o biserică din zid. În cimitirul acestei biserici a fost înmormântat, în anul 1813, spătarul Giurcea Enache. Piatra de mormânt se păstrează, în prezent, în biserica satului.

Satul Chițcani este așezat pe cursul mijlociu al pârâului Nogea, afluent pe dreapta al râului Bârlad. În prezent, satul aparține administrativ de comuna Costești din județul Vaslui. Prima atestare documentară a satului este din 23 martie 1529, într-un uric emis de domnitorul Petru Rareș. Atunci, fiul lui Ștefan cel Mare a întărit lui Toader Jora, staroste de Tecuci, stăpânirea în satele: Brumărești, Punișeni și Piscani. Aceste sate au fost „ocinile lui drepte din uricul de miluire ce a avut bunicul lui, Radu Pisc, de la Ștefan Voievod cel Bătrân”.¹

Editorii documentului au menționat că ne aflăm în fața unui fals. Mai târziu, cercetătorii Gheorghe Ghibănescu, Ștefan Sorin Gorovei, George-Felix Tașcă au susținut că întemeierea satului a fost opera stolnicului Radu Pisc, care în momentul ridicării lui la rangul de postelnic a primit uric de întărire pentru pământuri în apropierea satului Docolina din ținutul Tutovei, în timpul lui Ștefan cel Mare.²

Numele satului confirmă stăpânirea stolnicului Radu Pisc pe valea pârâului Nogea. Piscanii sunt satul lui Radu Pisc, pronunția Chițcani s-a impus mai târziu.

În timpul lui Petru Rareș, satul lui Radu Pisc a ajuns proprietatea familiei Jora, pentru mai mulți ani.

Toader Jora, noul proprietar din 1529 a fost nepotul lui Radu Pisc, părinții fiind Ionașcu Jora și fiica lui Radu Pisc. Familia Jora a fost inclusă de Dimitrie Cantemir între cele 76 de „mari și nobile” familii din Moldova în secolul al XVIII-lea.³

În 1575, moșia Piscani, proprietate a lui Ionașcu Jora a fost moștenită de copiii săi: Mitrofana (mama cronicarului Grigore Ureche), Anghelina Berheci, Salomeia Mogâldea, Miera Pârcălab, Simion vornic de gloată, Toader Jora.⁴

În 2 februarie 1646, a avut loc o nouă împărțire între neamurile Jora a moșiilor rămase de la pârcălabul Miera. Moșia Pițcani a fost împărțită între Isac Misihănescu, fiul Maricăi, fata lui Toader Jora și nepoții Salomeei Mogâldea (Gheorghe Ștefan viitorul domn al Moldovei, Grigore Maței Roșca vistiernic, Vasile Caraiman-pitar, Pavel vornic de gloată, Ionașcu Rusu pârcălab, Matei Sturza jitnicer).⁵

În 12 aprilie 1662, moșia Piscani a fost vândută de căpitanul Isac Misihănescu și de nepoții săi de soră, fiii Grozavei, Domnului Eustație Dabija.⁶ Moșia a fost moștenită de fata vitregă a lui Eustație Dabija Voievod, Anastasia Dabija. Soția domnitorului a fost Dafina, fiica vornicului Ionașcu Jora, fiul lui Simon. Anastasia Dabija a dăruit moșia postelnicului Ene/Iane Hadâmbul, omul lor de casă. Gheorghe Duca a

poruncit locuitorilor moșiei să dea ascultare noului stăpân (în 1666 și în 1669).⁷ Iane Hadâmbul a donat moșia Mănăstirii sale de la Dealul Mare, ținutul Iași, ctitorită în 1659.⁸ Moșia Piscani, donată Mănăstirii de la Dealul Mare, a ajuns în acest fel proprietate a Mitropoliei Moldovei. Egumenul Mănăstirii Galata având nevoie de bani a vândut moșia Piscani vornicului Vasile Costache „fiind răzeș mai aproape” în 30 iulie 1736.

Neamul Costache a fost vecin al moșiei Piscani dar și înrudit cu familia Jora prin căsătoria Tudosicăi Costache devenită Jora, mama lui Antiohie Jora hatman al Moldovei. Calitatea de vecin a lui Vasile Costache a fost consemnată și de Grigore Ghica Voievod în 28 decembrie 1737, când a emis o carte de hotărnicie.⁹ Mai mult de un secol moșia Piscani a fost în proprietatea Neamului Costache. Primul proprietar din neamul Costache a aparținut ramurii Costache-Negel.¹⁰ În 1764 banul Vasile Costache a dat o parte din moșie numită Nedeienii (cuprinsă între râul Piscani, locul de pădure și hotarul Curveștilor), fraților Roiu, răzeși. Din ce a rămas, o jumătate (partea dinspre Bârlad) a vândut-o vărului său, Constantin Costache, fiul paharnicului Iordache Costache. Cealaltă jumătate (parte dinspre apus) a dat-o fiului său Grigoraș.¹¹ Această jumătate a fost cumpărată de Safta Bogdan, căsătorită cu medelnicerul Constantin Costache, cu banii primiți zestre pentru a-și cumpăra mărgăritare. Safta Bogdan a fost fiica marelui logofăt Ioan Bogdan. Mama ei a fost Ecaterina, fiica lui Ioan Sturza. Se știe că a decedat după 1828, dar nu se știe anul nașterii sale.¹²

Piatra de mormânt a lui Giurcea Enache din cimitirul satului Chițcani ajută la înțelegerea unor evenimente din viața ei și a celui de al doilea soț. Primul soț a fost Constantin Costache care a decedat înainte de 1778 și Safta a rămas văduvă cu doi copii minori, Cassandra și Lăscărache. Probabil căsătoria Saftai cu Constantin Costache a avut loc în jurul anului 1770. În 1778 când s-a făcut împărțirea averii lui Iordache Costache, fiul său Constantin, nu mai trăia. Nepoții fiind minori, la partaj a fost prezent Manolache Bogdan, fratele Saftai. Mariajul Saftai cu Constantin a durat aproximativ cinci ani. Al doilea soț al Saftai a fost Giurcea Enache. Pe piatra de mormânt din cimitirul bisericii Chițcani, se menționează „Spătaru Ion Giurcea Grecu din Țarigrad...”, vinit în Moldova în zilele Măriei sale I. Grigori Ghica Voievod”.

De fapt, în Moldova împreună cu domnul Grigore Ghica a venit tatăl său, Enache. De altfel, alaiul domnesc era plin de greci, rudele noului voievod printre care și Enache, fiul binefăcătorului său. Enache, ne spune Constantin Gane, a fost fiul bătrânului Constantin Ipsilanti, originar din Trebizonda, dar cu mare influență în culisele seraiului.¹³

Din neamul Ipsilante au fost mai apoi, câțiva domnitori în ambele țări românești. Enache, venit în Moldova, a fost strămoșului Neamului Giurcea, un neam de vază, un neam cu multe proprietăți, casa lor fiind la Negrilești. Giurcea, fiul lui Enache, căsătorit cu Safta Bogdan a decedat în 1813, anul fiind

consemnat pe piatra de mormânt. A fost căsătorit de două ori, din prima căsătorie a avut un fiu - Iordache. Acesta a moștenit averea tatălui său dar a fost înzestrat și de Safta Bogdan, a două soție a tatălui său cu moșia Cioinași din ținutul Covurlui, cu țigani, veșminte, vii.¹⁴

Pe piatra de mormânt avem și alte informații deosebit de importante: „s-au însoțit cu dumneaei cucoana Safta, fiica lui Ioan Bogdan și au trăit cu dumneaei 30 și 3 di ani”. Prin urmare cei doi s-au căsătorit în 1780 și au locuit în Chițcani. Averea celor doi și modul lor de viață este prezentat cu claritate de primul testament al Saftei din 1799: „iar moșie Chițcani iaste cumpărată pe banii ce me-u dat tatăl meu să-m cumpăr mărgăritari cum și la facerea casălor am dat agiutoriu tot dintr-aștii bani”.¹⁵ Deși mai tânără Safta a vrut să își lase averea în ordine dacă moare înaintea soțului „am socotit ș-am hotărât cum să urmezi după moartea me. De va fi moartea me înainte a boieriului meu, toată casa rămâne la stăpânire dumisale, cum și moșia Chițcani.”¹⁶ Fiul Saftei, Lăscărache, nu era în viață în 1799. Fiica Casandra era văduvă cu un fiu, Vasilică, soțul ei Matei Costache decedase în condiții groaznice, devorat de proprii câini. Prin testamentul din 1799 cea mai mare parte din avere urma să fie moștenită de Casandra și fiul ei, Vasilică: „toate acestea... le dau lui Vasilică și se vor stăpâni de Casandra până la vârsta copilului”.¹⁷

Stolnicul Giurgea Enache a fost „om cu patimă după cum este știut de către toată boierimea”.¹⁸ Patima boierului a fost creștinească, a avut o permanentă dorință „de a se împărtăși” avea și cu ce, cei doi soți au avut în proprietate vii și crășme. Cea mai cunoscută vie a fost cea de la Nicorești de pe Dealul Sârbilor.¹⁹ Această vie a fost donată schitului Orgoiești, ctitoria Saftei Bogdan. Giurgea Enache a fost prevăzător și luând

exemplul lui Noe a plantat o vie la Chițcani, acest fapt este menționat și în testamentul din 1799: „iar vie din Chițcani și vie de la Mal sunt a boierului, cin-o vre dumnealui li-o da.”²⁰

Giurgea Enache a decedat la Chițcani în 1813, anul fiind confirmat de piatra de mormânt și a fost înmormântat în cimitirul satului Chițcani, unde Safta Bogdan a construit o biserică din zid în locul alteia mai vechi din lemn. După decesul soțului, Safta Bogdan a fost obligată să-și schimbe testamentul. A doua diata este datată, 30 noiembrie 1813, deci soțul decedase deja. „Însă, fiindcă eu am diată făcută mai demult, dar după cumplitetele întâmplări și scârbe ce au venit asupra casii mele, am avut trebuință a să face altă diată”.²¹ La această dată nu mai trăiau nici Lăscărache (fiul Saftei și al lui Constantin Costache), nici Vasilică (fiul Casandrei) și nici Matei Costache, primul soț al Casandrei. Giurgea Enache decedase de asemenea. Moștenitorii Saftei Bogdan și ai lui Giurgea Enache au fost Iordache și Casandra. Iordache, fiul lui Giurgea Enache, urma să primească puțin, deoarece „ce au fost a boiarului, au luat Iordache toate”.²² Iordache a dus neamul Giurgea mai departe, astfel că, la reforma agrară din 1921, neamul Giurgea avea proprietăți la Sălceni pe valea Bârzotei și mai ales la Negrițești. Cea mai mare parte a averii urma să fie stăpânită de Casandra, văduvă a doua oară în acel timp. Testamentul este limpede: „am lăsat în urmă clinoromă și dreaptă stăpânitoare pe Casandra me în toate ali meli câte sunt așezări: Chițcanii, Brumăreștii, Docolina, Olăneștii... iar moșie Scorțeștii și Malurile dacă le-o pute scoate de sub împresurare și țiganii toți și aceste toate le va stăpâni Casandra”.²³ Casandra primea cea mai mare parte a averii dar și câteva îndatoriri: „și o îndatorescu pe Casandra ca să-mi isprăvească biserica pe care am făcut-o și hramul să fie Adormirea Maicii Domnului și

Fața pietrei de mormânt cu textul scris

Piatra de mormânt - verso

Piatra de mormânt - vedere laterală

Preacuratei Fecioare”.²⁴ După Maria Popa, biserica a fost zidită pe locul unei biserici mai vechi, din lemn, la începutul secolului al XIX-lea (circa 1813-1817).²⁵ Desigur, Giurgea Enache a fost înmormântat în cimitirul bisericii vechi și putem crede că decesul boierului a fost un argument în plus pentru Safta Bogdan să ridice un lăcaș de cult în satul unde avea casă. În memoria primului soț, Safta Bogdan ctitorise schitul Orgoiești. După moartea boierului, Safta Bogdan a mai trăit cel puțin 15 ani, fiica sa Casandra, decedând la 12 decembrie 1854. La 1 aprilie 1844, Casandra Costache, după exemplul mamei sale, și-a întocmit testamentul, drept moștenitoare fiind desemnată Mănăstirea Sfântului Ierarh Spiridon din Iași.²⁶

Piatra de mormânt are o formă aproximativ dreptunghiulară având dimensiunile de aproximativ 60 cm x 154 cm și o grosime de aproximativ 17 cm. Textul scris cu caractere chirilice ocupă jumătatea superioară. Pe partea opusă este reprezentată o cruce. Tot o cruce este sculptată și pe una din muchiile laterale ale pietrei (vezi foto). Roca din care este executată este de tip sedimentar, nisipoasă, ușor de prelucrat. Din mărturiile orale, știm că piatra de mormânt a stat la căpătâiul spătarului până prin anii '50 ai secolului trecut, când a fost dărâmată (nu se știe cauza) și fragmentată. În acest fel a rămas pe locul mormântului până prin jurul anilor 2000, când din inițiativa domnului Ioan Oprea și a preotului paroh, părintele Valeriu Escu, a fost adăpostită în pridvorul bisericii, de acolo în naos și apoi iarăși în pridvor, unde a fost găsită de inginerul Luculeasa Ioan, care a făcut și transcrierea din grafia chirilică deslușind textul.

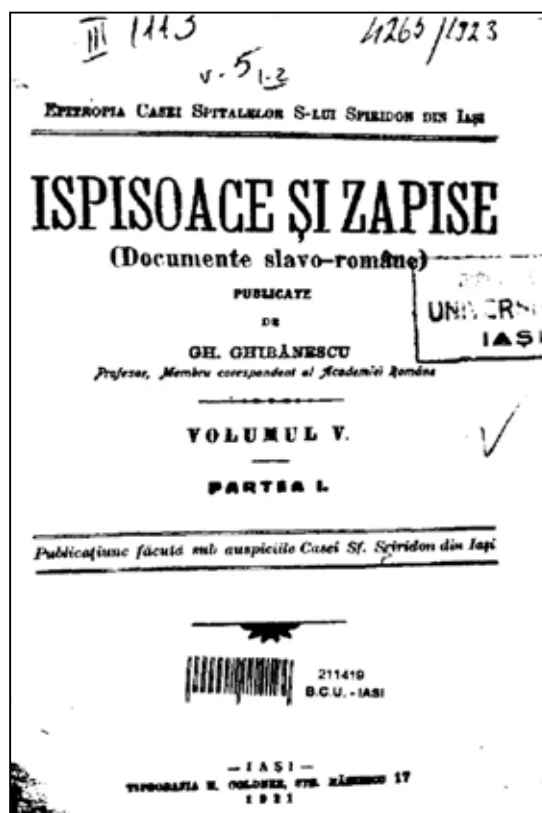
INTERPRETAREA TEXTULUI DE PE PIATRA DE MORMÂNT A SPĂTARULUI ENACHE GIURGEA DE LA BISERICA DIN SATUL CHIȚCANI, COM. COSTEȘTI

SUPT ACEASTĂ PEATRĂ
ODIHNESC ROBU LUI DUMNEZEU
SPATARUL ION GIURGE GREKU
DIN ȚARIGRAD ȘI SAU ÎNSOȚIT CU
DUMNEAEI CUCOANA SAFTA FIICA LUI
IOAN BOGDAN ȘI AU TRĂIT CU
DUMNEAEI 30 ȘI 3 DI ANI (.....) VINIT ÎN
MOLDOVA ÎN ZILELE MĂRIEI SALE
I.GRIGORI GHICA VOEVOD ȘI DUPĂ
VENIREA SA S-AU SAVÂRȘIT A TRĂI CU
DUMNEAEI SAFTA ȘI AU RĂPOSAT
LA ANI 1813

Note:

1. DIR, veacul XVI, vol.I, A, Moldova, p. 601-602.
2. Gheorghe Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. V, pp. 204-212; Ștefan Sorin Gorovei, *Înrudirile cronicarului Grigore Ureche*, în *ALIL*, XXIV, Iași 1973, p. 116; George Felix Tașcă, *Stolnicu Radul Pisc (1410-1470), Înrudirile și ocina*, în *AMM*, XVI-XX, vol.I, Vaslui, 1993-1998, p. 7-17.
3. Sergiu Bacalov, *Activitatea neamului Joreștilor în Țara Moldovei în sec. al XVII-lea – începutul sec. al XVIII-lea*, în *Români din afara granițelor țării, Iași - Chișinău; Legături Istorice*, Iași 2008; Apud Maria Popa, *Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din satul Chițcani, comuna Costești județul Vaslui-ctitorie a familiei Costache*, în revista *Monumentul*.
4. George Felix-Tașcă, *Prestigioasa ascendență paternă a compozitorului Mihail Jora (1891-1971)*, *AMM*, XII-XIV, 1990-1992, p. 460; Ștefan Sorin Gorovei, *Înrudirile cronicarului Grigore Ureche*, în *ALIL*, XXIV, Iași 1973, p. 116;

5. CDM, vol.II, București, 1959, p. 364; Ștefan Sorin Gorovei, op.cit., p. 113-114; Gheorghe Clapa, *Zapis de învoială cu privire la partajul moșiiilor rămase după moartea lui Mirea Jora pârăcălab*, în *AMM*, XXXII, vol. I, 2011, p. 57; George Felix-Tașcă, *Prestigioasa ascendență paternă a compozitorului Mihail Jora (1891-1971)*, p. 456-458.
6. Gh. Ghibănescu, op.cit. p. 206; George Felix-Tașcă, *Șerbea de la Vaslui și descendența sa*, în *AMM*, vol. IX-XI, 1987-1989, p. 291; *Idem Stolnicul Radul Pisc*, p. 14-18.
7. George Felix-Tașcă, *Stolnicu Radul Pisc (1410-1470)*, p. 15.
8. *Ibidem*, p. 15.
9. *Ibidem*.
10. Elena Monu, *Familia Costache. Istorie și genealogie*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 42 și urm.
11. Gheorghe Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. V, partea I, p. 219, 232-235.
12. Gh. Baciuc, *Schitul Orgoieștii Noi (1792-1860)*, Editura Pamfilus, Iași, 2011, p. 23.
13. C. Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, vol. II, Chișinău, 1991, p. 35.
14. Gh. Baciuc, op.cit, p. 188-189, 194.
15. *Ibidem*, p. 188.
16. *Ibidem*, p. 189.
17. *Ibidem*.
18. Gh. Baciuc, op.cit, p. 24.
19. *Ibidem*, p. 188.
20. *Ibidem*.
21. *Ibidem*, p. 194.
22. *Ibidem*.
23. *Ibidem*.
24. *Ibidem*.
25. Maria Popa, op.cit, p. 7.
26. Gh. Baciuc, *Trecerea moșiei Chițcani în stăpânirea Mănăstirea „Sf. Spiridon” Iași*, *AMM*, XXXII, vol. I, 2011, p. 184; *Idem, Schitul Orgoieștii Noi*, p. 211-212.

ELENA MONU

NECULAI ROȘCA CODREANU (1808–1854)

Neamul Roșca, documentat din secolul al XVI-lea, s-a răspândit pe ambele maluri ale Prutului. Primul cunoscut a fost Mitropolitul Moldovei, Grigorie Roșca (d. 1570, înmormântat la Mănăstirea Voroneț), văr primar al domnitorului Petru Rareș, amândoi descendenți din Doamna Oltea, mama lui Ștefan cel Mare. O ramură a neamului l-a dat pe Maței Roșca, care a trăit în târgul Bârladului între anii 1570–1639. Grigorie, unul dintre fiii săi, a rămas în Bârlad, iar, dintre urmașii săi direcți, cel mai cunoscut a fost Ioan, care, grație calităților sale militare, a deținut, timp de decenii, funcția de mare căpitan al ținutului Codru, aflat în sudul Basarabiei, la limita cu Hanatul tătarăsc. Așa se explică supranumele Codreanu: el este deci primul Roșca Codreanu.

Linia genealogică a ramurii a continuat prin nepotul său de fiu (Lupu), Dediu serdar, comandantul oastei din stânga Prutului. Pentru slujba la Domnie, Dediu a primit moșia Dealu Mare, ce făcuse parte din moșia târgului Bârlad. În satul dăruit lui în anul 1752, Dediu a construit casă și biserică, pe care n-a terminat-o din cauza ocupației rusești în timpul războiului ruso-austro-turc (1769–1774). Împrejurările dramatice l-au determinat să plece, împreună cu familia sa, în „băjenie”, undeva în nordul Moldovei, unde s-a stins din viață înainte de sfârșitul războiului. Ctitoria de la Dealu Mare a fost terminată de soția sa, Ecaterina, care, în calitate de ctitor, a fost înmormântată în anul 1798, în dreapta naosului. I se păstrează mormântul, dar fără oseminte, strămutate, probabil, la începutul secolului al XIX-lea, în biserica de la Frunțișeni.

Unicul fiu al familiei Dediu și Ecaterina Codreanu, Ioan (1763–1834), s-a însoțit cu Ecaterina Jora, neam de mari boieri, atestați din vremea lui Alexandru cel Bun, neam ce s-a stins odată cu muzicianul Mihail Jora (1891–1971). Ecaterina a adus o zestre bogată: moșii și trupuri de moșii din ținuturile Tutova și Fălciu, printre care Văleni (astăzi sat în comuna Viișoara, județul Vaslui). În anul 1811, Ioan a primit, prin moștenire, moșia Frunțișeni. Din veniturile moșiilor a construit biserici la Văleni, Dealu Mare și Frunțișeni.

Ioan și Ecaterina Codreanu (d. 1819) au avut patru fii – Dimitrie, Gheorghe, Neculai, Mihail – și o fiică, Maria. Numele lor apar în Testamentul lui Ioan Codreanu, redactat în 1828, prin care, conștient că lucrurile trebuie așezate din timp, își împarte averea copiilor rămași în viață (primii trei). Maria, căsătorită cu N. Ventura, primise ca zestre moșia Frunțișeni, cu sat, case și biserică; Dimitrie, mort de ciumă (1829) și înmormântat lângă biserica din Văleni; Gheorghe (1805 – 1837) urma să primească moșia Văleni; Neculai (1808–1854) – moșia Dealu Mare, cu sat și biserică.

După moartea lui Dimitrie și a tatălui, Neculai a devenit proprietar pe casele din Bârlad, „ce erau din sus de Biserica Sf. Ioan”. Bârlădenii au păstrat în memorie existența acestor case, iar autoritățile locale, la începutul secolului trecut, au numit strada Roșca Codreanu. Menționăm că în timpul vieții, Neculai Codreanu a vândut o singură proprietate, moșia de la Dealu Mare, lui Iorgu Radu (cca 1810 – cca 1900). Neculai a primit o educație aleasă, cu „dascăli privați”, care l-au învățat și limbile franceză și greacă. Realizat pe la 1850, portretul său înfățișează un bărbat de statură mijlocie, îmbrăcat în haine „nemțești”, „smead și uscățiv”, cu ochi mari și pătrunzători. Contemporanii săi îl descriu ca pe o persoană blândă și comunicativă, interesată de viața socială și culturală a orașului său. Celor care-l cunoșteau mai puțin le părea o fire retrasă și oarecum închisă, din cauza pierderii fraților săi, Dimitrie și Gheorghe. Și-a folosit veniturile în numeroase acte de caritate: susținerea elevilor din școlile bărlădene, ajutorarea persoanelor nevoiașe, donații pentru biserici etc. Cu timpul, fiind necăsătorit și suferind de tuberculoză – boală care a secerat oameni din toate categoriile sociale – Neculai Codreanu, sfătuit de prieteni, a hotărât să-și lase averea în folos obștesc. În acest scop, l-a rugat pe profesorul Toma Giușcă să-i redacteze testamentul, pe care l-a semnat în ziua de 30 ianuarie 1854, în casa din Bârlad.

Testamentul a fost subscris de personalități cunoscute în județul Tutova, prieteni și colaboratori. Selectiv menționăm pe: duhovnicul său, Grigore Boțoroga, preot la Biserica Sf. Ioan, vornicii Neculai și Iancu Greceanu, Iordache Gane, Toma Giușcă și comisul Ioan Cuza, vărul primar al lui Alexandru Ioan Cuza, proprietarul casei din Podeni de pe strada care se va numi Alexandru Ioan Cuza.

Semnificativ pentru vremurile când oamenii respectau normele, testamentul a fost iscălit de dr. „Lazecico” – de fapt, Lazaro – medicul italian al orașului Bârlad, care a declarat că testatorul a fost „în întregime minții”. Principalul legat al testamentului se referă la suma de 6000 galbeni, necesară înființării unei școli de fete la Bârlad, sub numele „Școala lui Neculai Roșca Codreanu”. În școală urmau să învețe 15 „copile românce sărace”, indiferent de condiția lor socială, cărora le erau asigurate, ca interne, hrana și toată îngrijirea necesară; elevele se vor numi, așa cum scrie în testament, „stipendistele Institutului Codrian”. De asemenea, școala era deschisă și elevelor externe. Limba de predare era româna, dar elevele urmau să învețe de asemenea limbile franceză și italiană. În acest scop, Neculai Codreanu a fixat suma de 2000 de galbeni pentru înființarea catedrelor de franceză și italiană la „Clasul Codrian”, fondat de fratele său, Gheorghe Roșca Codreanu.

Legatul 3 se referă la eliberarea robilor țigani și înzestrarea lor cu vite și alte bunuri. Alte sume de bani prevăzute în testament urmau să fie folosite pentru construirea Bisericii cu hramul „Sf. Neculai Roșca” – construcție prevăzută pe terenul școlii de fete – și pentru un spital: ambele, „pentru pomenirea mea, a părinților și a tot neamului meu”.

Ultimul legat cuprinde numele membrilor Epitropiei fixate de el însuși, ce cuprindea personalități cunoscute ale Moldovei: Vornicul Răducanu Roset, Spătarul Emanoil Costin, medicul orașului, ultimul descendent al cronicarului Miron Costin, Vornicul Costachi Negre, care avea îndatoriri precise în administrarea averii prietenului lor. În calitate de donator, Neculai Roșca Codreanu a fost înmormântat în naosul Bisericii Sf. Ioan, „lângă peretele de miazăzi, cam în dreptul stranei din dreapta”. Începând cu 8 iunie 1908, când se împlineau două secole de la nașterea sa, Curatoria averii sale a hotărât dezgroparea osemintelor și îngroparea lor în cavoul de la Cimitirul Eternitatea. Neîntâmplător, locul său de veci este alături de monumentul funerar al lui Manolache Kostaki Epureanu, vărul său de gradul al doilea. În același an, în ziua de 8 octombrie, s-a inaugurat statuia realizată de sculptorul gălățean Vasile Scutari, amplasată, atunci, în Piața Domnească, pe locul din fața Bisericii Domnești și strămutată, prin anii '30, pe Bulevardul Epureanu, în fața Școlii.

Relativ la deschiderea Școlii profesionale de fete, prima Epitropie cumpărase, în 1871, de la moștenitorii boierului Iordachi Oprișan, o casă situată în vecinătatea Casei Codrenilor; astăzi, casa este înglobată pe latura de sud a fostei școli. Totuși, curatorii au întârziat deschiderea școlii, motivând că nu dispun de sursele necesare funcționării școlii. Din această cauză, primele zece stipendiste au învățat, din 1872, la Pensionul Natalia Drouhet. Schimbându-se curatorii, școala a intrat în funcțiune începând cu 6 decembrie 1880. Cheltuielile școlii au fost acoperite de 15000 de lei recrutați din dobânzile

fondului Codreanu, plus 5000 de lei din bugetul statului.

Vom continua istoria Școlii Codreanu...

Bibliografie:

1. Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Editura Academiei RSR, Iași, 1979. La data întocmirii condiții, stolnicul Ioan Codreanu avea o avere însemnată: moșii în ținuturile Tutova și Fălciu, Frunțișeni, Văleni (comuna Viișoara), Dealu Mare, precum și sume de bani de la „oamenii fără bir”, adică scutelnicii din satele Călimănești, Coruiști, Văleni, Frunțișeni, Dealu Mare și târgul Bârlad.

2. Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei. Boierii moldoveni*, Editura Minerva, București, 1973. Manuscris nedatată, elaborat în jurul anilor 1840-1857, a fost editat abia în 1892 de către Theodor Codrescu, la Iași.

3. *Frații Gheorghe și Neculai Roșca-Codrianu. Fondatorii Liceului și Școlii Secundare-Profesionale de Fete din Bârlad*, de Preotul Ioan Antonovici, Tipografia George V. Munteanu, Bârlad, 1908.

4. *Documente Bârlădene, volumul II. Actele de proprietate ale Casei Obștiei Târgului Bârlad*, de Preotul Ioan Antonovici, Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1912. La subcapitolul *Tabla mășoriștii târgului dela 1815 pe toate mahalalile și vatra veche*, este menționată „mahalaoa din gios de Căcaina”, cu „locu stârpu la poarta d-Sali (căminarul Costachi Cerchez) s-au pus asupra stolnicului Ioan Codreanu”. Așadar, Ioan Codreanu a cumpărat acest loc pe care și-a făcut casă, situată în apropierea casei spătarului Ioan Costachi, unde s-a născut M. C. Epureanu.

5. *Documente Bârlădene, volumul V. Diverse*, de Iacov Antonovici, Episcop Hușilor. 1926, Atelierele Zanet Corlăteanu, Huși. Cele cinci volume sunt cuprinse în Ediția anastatică apărută sub egida Academiei Bârlădene în anul 2012.

Școala Secundară-Profesională de fete „Neculai Rosca-Codrianu”.

VASILE VOICULESCU

MOMÂIA

Soldatul Iancu Fărâmiță, o pocitanie spânatecă și zbârcită – cel mai mărunțel și mai pipernicit «om» din tot batalionul – se ținea toată vremea de pozne și năzdrăvănii. Par că Dumnezeu, ca să-l despăgubească și să-l mai mângâie puțin, pusese numai inimă voioasă și deșteptăciune în el. Și tot numai pentru deșteptăciunea lui îl luaseră «bun» când trăsesse sortii, – că tare se ruga să-l ia, – cu toată împotrivirea doftorului, că era doar o mână de carne pe un pumn de oase, și alea moi.

De fel din părțile Slatinei, purtase vre-o cinci ani coșurile pe ulițele Bucureștilor, strigând cât îi lua gura, vara zarzavat, iarna boabe și gaz. Se brodiseră să fie pe lângă bun de gură și nițel cam lung de mână, dar numai vorba-i mergea, că de prins nu-l putuse nimeni prinde cu ocaua mică. Aici, în vâlmășagul și ferbințeala frontului, doar cât auziai pe un camarad că i-a pierit bazmaua cu două-trei parale înnodate în ea, peste puțin altul că nu-și găsește ceasornicul ori tabacherea și atât: intrau toate par'că'n fundul pământului, ca să nu se mai afle de ele. Bănuiala cădea ea, dacă nu drept, cel puțin așa, pieziș, pe Fărâmiță, dar de hoțul cu un păcat și păgubașul cu zece, cum să taberi așa din senin, fără dovezi, pe capul omului! În schimb el împărțea, din belșug, veselie tuturor: cânta, juca, povestea, păcălia, făcea ca toate lighioile, că se strângeau oamenii ciotcă pe lângă el, de te miri când avea, bietul, timp să mai șlerpelească câte ceva.

Una din poznele lui de pomină a fost când a adus, pe prinsoare, un neamț viu-nevătămat, mare cât un munte; și unde mai pui că, potca dracului, l-a adus în spinare!

Era o vreme dulce, deși toamnă înaintată, sus la munte, pe front – în părțile Oituzului. Batalionul, aciuat într'un soi de cot ceva mai ferit din bătaia spurcăciunilor de tunuri, s'aținea zi și noapte înaintea dușmanului, care, îndârjit, da să intre orbiș, cum dă cănele rău prin ciomag. Da și noi îl otânjeam de se'ntorcea totdeauna chelălăind la culcuș, să-și lingă rănile! Șanțurile noastre treceau întâi pe la poala unor dealuri spânatice, se întortochiau pe marginile unor păduri sparte de toamnă și ghiulele, și apoi o croiau drept spre Miază-Noapte, tăind văile de-alungul. În fund, cu fața la noi, munții se încovoiau ca niște spinări priene, de boi uriași.

Într'un loc ne despărțea de vrăjmaș abia o vale afundă și prăpăstioasă, gătuită, stâlcită ici-colo de malurile surpate unul peste, altul și de pe râpile cărora ne vedeam bine dușmanii. Cu puțină băgare de seamă, cum nemții erau tacticoși și făceau toate cu șart și la vremea lor, ajunsesem de le învățasem pe degete toate apucăturile și tot rostul.

De-o parte, la o curmătură a râpii, unde valea se cotlonia, cârmind spre ei, pe o teșitură de mal ceva mai eșit, ca într'un ocol, dușmanul avea o pază cu legătura tare anevoioasă și care sta par'că pierdută și părăsită acolo. Oamenii se schimbau rar, ori ni se părea nouă așa, unde vedeam santinela închivărată căscând toată ziua de foame și de urât. Fărâmiță îi pusese pasă-mi-te gând rău, dar o clociă noma 'n el și tăcea.

Cu vre-o săptămână înainte de Sfântul Dumitru, ne tot băteam noi capul cum să prăznuim ziua lui don'căpitan,

pe care'l chema ca și pe marele mucenic, când sare de colo Fărâmiță :

– Măi fraților, eu am să-l cadoriesc mă! Și nu așa cu fitece: am să-i aduc un neamț, mă, pe ales. Pe'l mai fercheș am să-l aduc.

– Cum, mă lancule ?

– Iacă așa mă, cum mă vezi cu ochi verzi ! De n'oi aduce un neamț viu-viuuleț, să-mi radeți mie o mustață. (Da el nu avea nici în amândouă, atâtea tulee, cât să faci măcar un sfert de mustață)...

... Și de aici vorbe și șăguială de nu se mai isprăvea. Căzuseră toți pe capul lui : «ba să-l erte pe neamț că nu i-a greșit cu nimic» «ba să-l aleagă așa mai mic, vre-un pui de neamț numai, ca pe potriva lui;» ba «să mai aștepte nițel până o mai crește el și o mai scădeă neamțul de foame;» altul «să-și ia coșurile că-l aduce mai lesne în ele»; mă rog cum face românul când te ia așa în băscălie și vrea să te svârle din ciocul opincii... Dar el, chisnovat cum era, da cu restul peste botul fiecăruia de-l făcea să nu mai crâcnească, și tura-vura s'a tocmit, ca o glumă de rămășag, zece pacuri de tutun, da numai o glumă – că toți l-am uitat până a doua zi. Fărâmiță chiar n'a mai scos o vorbă despre asta, până când într'o seară a pierit – nici la mâncare, nici la apel, nici la schimb, nicăiri!

Toți îl căutam și-l căinam în toate părțile, dar să ne trăsnească prin cap unde era, pace!

...Cu vre-o săptămână însă mai înainte se întetiseră furturile, de ne luasem de gânduri: unuia-i lipsea mantaua, altuia căciula, altora cizmele și vestonul; până și căpitanul s'a pomenit fără salteaua de lână pe care i-o peria ordonanța, puricând-o ziua întreagă în poenița din dosul bordeiului. Noi nu pricepeam nimic, pe urmă, după ispravă, ne-am dat cu seama că astea se chema că erau pregătirile lui Fărâmiță, care nu uitase făgăduiala. El, ce e drept, n'a spus că a furat nici măcar cât negru sub unghie, că ar fi pățit-o pentru furt de «efecte militare». Numai mie și la vr'o doi ne-a povestit cum a pus la cale treaba și cum a mers întâmplarea: o fi așa, n'o fi, eu nu pui mâna în foc, că'l știu cine'mi era; destul că a adus neamțul și cu asta ne-a astupat gura și n'am avut ce face, l'am crezut :

În seara când s'a făcut nevăzut cu salteaua căpitanului, s'a strecurat, spunea el, binisor în inima pădurii și de prin scorburele știute de el, a scos toate bulendrele furate și s'a pus de a înuciălat din ele o momâie cu atâta meșteșug, că ai fi jurat că-i om. A umplut întâi un sac cu pae și lână prin care a petrecut o furcă de lemn, anume făcută, cu două crăcane sus și două mai jos – care i se mișcau în furcă ca în niște încheeturi. În cele de jos a tras o pereche de pantaloni doldora de lână, pe care i-a băgat apoi în cizme; pe brațele crucii de sus a îmbrăcat mânicile vestonului, așisderea împăiat, apoi l-a îmbumbat pe un piept ca de voinic... A mai migălit ce a mai migălit și pe căpătăiul de sus al prăjinii a înțepenit vârtos un mototol, întocmai ca o căpătină de om, pe care a trântit o cușmă mișoasă, iar peste tot a aninat o manta surie de cele lungi.

Când a isprăvit de alcătuit momâiacul, a scos din altă parte un clondir din care a tras el mai întâi o dușcă bună, că era plin cu rom tare cum e focul, și l'a îndesat momâiei într'un buzunar al mantalei. În celalt i-a vârît o pâine burdușită de miez și cu o bucată de brânză în mijloc. Și tot inșulărind la boarfe, a așteptat în pădure să se înnopteze bine... Aburi ușori eșiau de pretutindeni, ca o răsuflare a pământului reavăn, și, fără să întunece prea rău văzduhul, mișiau vederile, schimbau înfățișarea lucrurilor, strămbau așăzările și încurcau prețuirea depărtărilor.

Când a socotit el potrivit, a pornit-o pâș-pâș, cu momâia în brațe, spre postul de pază nemțesc de la grumazul dealului. Ajuns aproape, s'a pus la pândă, și când pe brânci, când târiș, pe burtă, s'a furișat cât a putut, până a isbutit să-și arunce ochii în cuibarul dușmanului: o namilă de neamț se răsuca, greoi, de colo până colo, ca un urs, pe podișul îngust al curmătorei.

Fărămiță a mai stat oleacă, s'a mai tras și apoi a ridicat dintr'odată, iute ca fulgerul, momâia în sus și a așteptat nici el nu știe cât, cu inima cât un purice.

Santinela s'a învârtit în sus, în jos, și când din întâmplare a dat cu ochiul de momâia ce par'că venea spre el din pâcla nopții, a încremenit: e om sau arătare? Abia după câteva clipe și-a venit în fire și a tras Un pocnet scurt, asurzit de ceață, și momâia, smucită de jos de Fărămiță, a căzut...; el, lăsând-o acolo, s'a tras cât ai clipi la o parte, supt mal. Neamțul, nedumerit și înspăimântat, a așteptat să auză vaete, ori să mai sară alții la el, dar nimic. De ce n'or fi venit tovarășii lui, la auzul delunăturii. Fărămiță n'a știut să ne spue. Poate or fi socotit că focul s'a tras din partea noastră... ori cine știe.

A trecut o vreme dar neamțul sta ca pe ghimpi: nu se poate, fusese ceva. Luându-și inima 'n dinți, a pornit așa cam orbăcând prin întunerice spre locul cu pricina. Nu se mai vedea aproape de fel, dar pipăind pe jos cu țeava pușcii a dat de un trup întins și nemișcat. S'a plecat și, simțind că este un om ucis, i-a venit numai decât inima la loc. Cel dintâi gând i-a fost la jăcmăneală. Repede a smuls de pe trupul țeapăn

mantaua cu totul, i-a luat căciula și cizmele și s'a întors grăbit la post. Aici scotocind cu grijă, a dat peste sticlă și peste pâne și țin'te...: Nu s'a lăsat până ce n'a dat de dușcă tot romul și până n'a crăpat, hămesit cum era, toate merindele, de frică să nu vie tovarășii cu care să le împartă.

Romul însă, cum este romul, întâi s'a suit la cap, apoi s'a plimbat peste tot, și la urmă s'a lăsat în picioare. Geaba a încercat neamțul să se mai împotrivescă; par'că i-ai fi dat cu muchea toporului în creștet, așa a căzut și pe dată a adormit buștean, sforăind ca dreptii cei fără de prihană.

Era o liniște acum și-o pace se respira pretutindeni, că par'că mâna lui Dumnezeu însuș se deschisese și-o împrăștiase din cer pe tărâmurile acelea cruntate de sânge. Pădurea din apropiere nu-și clintea o creangă, iar pârâul de alături își ținea răsuflarea...

Tiptil, călcând ca un lup, să nu-l simtă nici frunzele sfarogite de sub picioare, Fărămiță a fost gata lângă neamț, l-a legat fedeleș de mâni și de picioare cu un ștreang, i-a pus un sac în cap, l-a umflat odată în spate, cumpănindu-se cu pușca neamțului într'o mână, și sbughi-o cu el la vale, de-a dreptul prin pădure, pe unde știa toate cărările, că avea ochi de mătă în săptămâna brânzii.

Când a venit îndărăt noaptea târziu, a fost o larmă, un huet și un hohot, că însuși căpitanul a sărit din bordei, fără să mai aștepte alte lămuriri, să vază ce-i. Fărămiță a înaintat prin bulucul de camarazi și punând jos pe neamțul ce nu se trezise, ci tot borborosea necăjit, prin somn, a raportat, «sirios», frecându-se furiș pe șalele amorțite de povară: «Să trăiți dom' căpitan, v'am adus și eu un plocon de ziua asta mare ce vine... E întreg-întreguleț cum l-am găsit, nu-i lipsește decât chivăra, da i-o gălesc eu mâne pe lumină, că trebe s'o fi perdut în grabă pe drum».

Iar noi a trebuit să punem de la mână la mână, și să-i facem zece pacuri de tutun, pe cari tot nouă ni le-a vândut, nu e vorbă, cu preț, să ne ia pielea, că era tare ager la samsarlăcuri de astea.

V. VOICULESCU

Pe plaiuri de grai românesc*

Grai miresmat, cu vorbe de petale,
Gândul mi-a ciobănit pe plaiurile tale.
Umblă singur pe munți de sare
Vânt bătrân cu miere-n spinare.
Serpi de răcoare verde-n pârae,
Cărări de bucium lung te stretae.
Granguri de aur bobul și-l ciugul',
Câmpul și-l ară dorul cu plugul.
Sburdă copii pe aspru-ți coclaur,
Din fund oftează strămoși de aur

...De piscul tău unde se-mbină
Pale de tunet cu limbi de lumină,
Îmi razem buzele fremătătoare,
Adânc pistol de piatră și floare.

(variantă datată ianuarie 1938, București)

* Poezia apare cu titlul *Grai valah*, cu ușoare modificări, în volumul „Întrezăriri”, în anul 1939.

Grai valah

Grai tămâiat, cățuie de petale,
Gândul mi-a ciobănit pe plaiurile tale.

Umblă singur pe munți de sare,
Vânt bătrân cu miere-n spinare.

Șerpi de răcoare verde-n pârae,
Cărări de bucium lung te stretae.

Granguri de aur boabele-ți ciugul',
Șesul și-l ară dorul cu plugul.

Calc des cu sufletul arsu-ți coclaur,
Din fund oftează strămoșii de aur.

De piscul tău, unde se-mbină
Pale de nori cu limbi de lumină,

Buzele-mi razăm fremătătoare,
Slăvit pistol de piatră și floare.

SIMION BOGDĂNESCU

MAGII IMAGINARE ÎN ULTIMELE SONETE ÎNCHIPUITE...*

Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginată de V. Voiculescu, 90 la număr, în continuarea celor 154 ale „divinului brit”, ale „acvilei nordice”, cum l-a numit Eminescu al nostru pe tragicul lumii, e o carte cu destin similar aceluia al volumului de „Poezii” de Lucian Blaga, editat postum (1962), prin îngrijirea lui George Ivașcu. Scrise între duminică 5 decembrie 1954 și duminică și luni 20-21 iulie 1958, ele se adaugă în panoplia liricii românești, ca trofee inestimabile, un florilegiu original de poeme de dragoste, în care cadrul fix al sonetului e devastat în interior de esența unui foc original, iubirea ca semn magic, dincolo de timp, echivalent simbolic al Poeziei, trecând prin păgânism, platonism, ortodoxism, prin Dante, Petrarca, Michelangelo, Louise Labé, Ronsard sau Shakespeare până la Eminescu și Rainer Maria Rilke.

După publicarea lor în 1964, prin grija lui Perpessicius, critica literară în unanimitate a fost surprinsă, acceptându-le ca o capodoperă a liricii erotice. Dintre cei mai avizați, pe lângă „Cel care suferă”, s-au rostit favorabil, laudativ, Adrian Marino, Ion Oarcăsu, Ștefan Aug. Doinaș, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Eugen Simion și Roxana Sorescu. Nu voi relua pertinentele lor observații critice asupra acestei miraculoase opere literare, tradusă imaginar deci deschis (iată un alt sens al imaginarului voiculescian!) și cu atât mai polifonic și mai enigmatic. Fiindcă a traduce imaginar înseamnă de fapt a crea în cultura umanității, a fi în consonanță cu tradiția și a proiecta oaza poeziei adevărate, ca ochi al omenirii, ce se uită atât în trecut, cât și în îndepărtata viitorime. Dar voi încerca să lămuresc, pe cât posibil, câteva impresii personale, pornind de la *magical* voiculescian, relevat și el, dar în alte direcții de interpretare și cu alte sugestii, mai ales în proza autorului în discuție.

Pătrunzând în structura cărții, în „Sonetul 3” dăm peste versuri, contrare, de pildă, viziunii barbiene („Sfânt trup și hrană sieși, hagi rupea din el”), ce echivalează însăși creația și gloria ei prin hrană, un fel de *antropofagie lirică*, dacă mă pot exprima așa, în sensul păgân al termenului: „Te miri că nu-mi scot gheara să-mi sfășii bârbitorii?/ Unde-ai văzut tu leul vânând gândaci sau poame?/ Poetul sare lacom asupra naltei glorii,/ Cu-mbătătoarea-i carne s-aline *sacra foame*”. Poezia ca hrană a iubirii, iubirea ca hrană a Poeziei, căci: „Tu m-ai vânat cu ochii, oțele zâmbitoare,/ Și lesnicioasă pradă-ți cad astăzi la genunchi,/ Hai, inima sfășie-mi, mi-o faci nemuritoare./ Și dulcea ta cruzime pătrunză-mă-n rărunchi:/ Căci stihurilor mele le dau alte destine,/ Cu nobilul lor sânge de-a te hrăni pe tine”.

Această formă a magiei primordiale exclude uneori ortodoxismul atât de mult evidențiat al poetului Voiculescu, revărsându-se într-un mitos precreștin tulburător, ca și acela eminescian din poemul „O, mamă”. Orgolios și lacom de propria lui viziune, însăși ipostaza lui imaginară, autorul proclamă sacerdotal, axiomatic, dincolo de bine și de rău, rămânând într-o zonă eugenică, plină de semnificații ontice și gnoseologice cutremurătoare: „Căci te iubesc cu ură, întreg, și numai eu,/ Nu te împart cu nimeni, nici chiar cu Dumnezeu”. („Sonetul 5”). Astfel se poate crea acel „magic cocon de poezie”, suficient sieși, devenind singularul său arhetip. De unde, imaginea unui interior, a ceva ascuns, labirintic, pentru a-și clădi sonetul „în piscuri o cetate/ Cu rimele creneluri și orice vers un zid”, creatorul fiind asemenea prințului lui Nerval, purtând ca blazon „soarele negru al melancoliei”.

Pasiunea se metamorfozează într-o fiară autodevotoare,

idealul îl devoră, fiindcă altfel, într-un joc ales de contrarii, poetul Voiculescu respinge *îmbuibarea*, adică mâncarea pământescă („bucatele pământesti” argeziene), acceptând-o pe aceea celestă, singura în stare să eternizeze: „Nu! gloria iubirii nu este îmbuibarea/ Ospete de săruturi, orgii de-mbrățișări,/ Ci dorul lung și taina-mpletită cu-așteptarea/ Sunt duhul ei pe-o lume de vane desfătări.” („Sonetul 25”).

Așadar, *sacra foame* țintește către „patima senină”, trecând prin chinuri interioare fără sfârșit. Întrucât viața ne-o mănâncă nepăsător timpul, fiind supuși fenomenalului, din care omul-creator iese printr-o transcendere în sfera platoniciană a ideilor pure: „Așa cum zilnic hrana o mărunțim în gură,/ Așijderea viața o destrămăm în clipe.../ Iubirea de mai poate la loc s-o înfiripe,/ Cum izvorî din sine, dumnezeiesc de pură”. („Sonetul 39”). Glorie venită prea târziu, poezia se abstractizează în merinde de gheață, suficientă sieși, după ardere, chiar dacă amintirea vipiei de odinioară ar mai vrea să se întoarcă. „Chiar gheața ta mi-e hrană”, afirmă răspicat autorul în același stil gnomic propriu lirismului de cunoaștere, conceptual, cu origini în romantism, dar și în ceea ce Panait Cerna a numit „Die Gedankenlyrik” (lirica de idei), de care Voiculescu nu e departe, de la un capăt la celălalt al poeziei sale.

Această relație magică: hrană-iubire-poezie se află și în sonetele 42, 48, 51, 56, 60, 66, 71, 78, definind metamorfoza carnalului în spiritual: „Misterioasa carne se face duh în noi”.

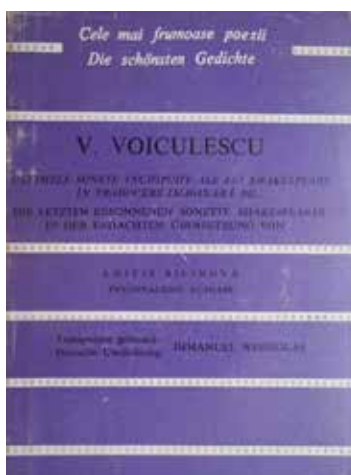
A doua viziune ce ține de magical voiculescian, cu o frecvență pertinentă, este aceea pe care am numi-o a *armei sacre* ce-l îmbracă în armură, cu maiestate de geniu, „oastea ideală”. Dacă strămoșii au învățat țepoiul, el are acum „lânci de gând”, arme în cucerirea nemuririi și a iubirii ideale întru poezie.

Tot *ab initio*, în „Sonetul 2”, Voiculescu, asemeni unui preot, unui mag în fața unei armate imaginare, își rostește judecățile lirice imperios, într-o solemnitate congeneră cu mândria marilor voievozi (ceva trimite aici și la vestita mândrie voievodală eminesciană): „Iubirea mea e trează ca un priveghi de arme,/ Un lung ajun de luptă eroic încordat;/ Nimic nu lânzezește în mine, cum nu doarme/ Țintitul arc, în sine vibrând, dar nemișcat”.

Poetul se vrea, ca un geniu voievodal, apărat de o mândră armătură, sinonimă tot cu traducerea în imaginar, cu faptul de a se închipui biruitor prin poezie asupra neantului, căci imaginarul e și o formă magică de evaziune din fața iminentului, vrea să insinueze autorul: „Eu regăsi în mine un suflet de-mpărat,/ Purtând puternic sceptru de vis și poezie./ Nu-i oaste mai vitează ca cea a-nchipuirii,/ Ca duhul frumuseții atotbiruitor./ În fruntea lor porni-vom războiul dezrobirii/ Din lumile țărânei spre unicul meu dor;/ Să-ți cuceresc și ție, în dreaptă stăpânire,/ Alătura de mine, un tron de nemurire.” („Sonetul 13”).

Acest „mându geniu armat”, cum se autodefinește, cutreieră, ca viziune și sens, și alte sonete, cum ar fi, de pildă, „Sonetul 30”, acordându-i un soi de despotism al traducerii în imaginar, acela dintre eul său liric și eul creator al marelui elisabethan!

* Numerotarea sonetelor din acest eseu s-a făcut după ediția bilingvă româno-germană V. Voiculescu, „Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare”, alcătuită de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, în colecția „Cele mai frumoase poezii”, ed. Albatros, 1974.

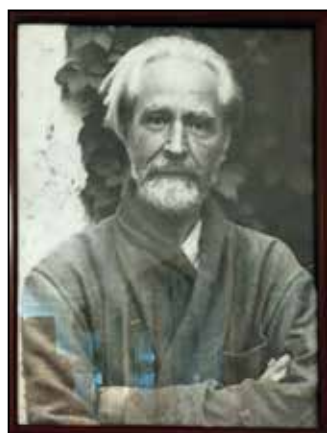
ELENA POPOIU

ACASĂ LA VASILE VOICULESCU

Casa Memorială „Vasile Voiculescu” se află în inima comunei Pârscov din județul Buzău. Am vizitat-o, trei membri ai Academiei Bârlădene, într-o zi toridă a acestui august. Am aflat de la tânăra și inimoasa Cristina Țintă, ghidul muzeului, că actuala clădire este de fapt reconstruirea vechii locuințe a familiei. Casa-muzeu s-a redeschis publicului în 1996. I-am străbătut, una câte una, încăperile, cu emoția regăsirii... Am promis – și ne-am ținut de cuvânt – că Academia Bârlădeană va face o donație constând în cărți și reviste editate de noi de și despre poetul V. Voiculescu. Am scris în Cartea de oaspeți: „Cu amintirea frumoasă a vizitei noastre la Casa Memorială a Poetului, cu mulțumiri pentru că ne-ați fost ghid, cu bucuria că Academia Bârlădeană vă aduce, prin mica ei donație, mărturii despre anii bârlădeni ai medicului și poetului Vasile Voiculescu.”

În fața casei, împreună cu Cristina Țintă.

Un poem de....

LINA CODREANU

CLIPA DE DURUT

*Lui Ivănescu,
Cezarul Poeziei române*

O, Cezare, adus de alba ta mumă
în ziua Schimbării la Față,
noapte bună!

Acum știm, iubite Poet,
că nu glorie ori slavă ai fi vrut,
ci jinduit-ai după clipa de durut
a întâlnirii cu neagra ta Moarte,
Moartea ta, mireasa lumii...

Ai căutat-o foarte,
frate geamăn ai vrut să-i fii.
Și ai urât-o și o ai iubit
din crepuscul până-n răsărit
sub semn întors
de soartă-ncălcit.
În verb neliniștit
iubit-o-ai în zile mii
și-n mii de nopți urât-o-ai,
brav naiv al morții negre!...

Învins, acuma dormi
în odaia ei de pământ,
înveșnicit în cămașă de cenușă,
fără durere, fără-ntristare,
lipsit de lumină, frământ,
sărac de poeme ori cânt...

O, Cezare, mărite Poet,
caut-o pe alba ta mamă
să-ți pună cenușa-n rouă sub geană
fără zbucium ori spaimă.
Și-n zori,
cu-amicii ieșeni și berladnici,
creștini scriitori,
întâmpină pe Tabor,
mărețta lumină a
Schimbării la Față a Poeziei.

MIHAI APOSTU

DESPRE VIAȚĂ

Într-o zi,
ai obosit să le mai faci
tuturor pe plac!

Într-o zi,
ai obosit să mai râzi
doar pentru ceilalți!

Într-o zi,
nu mai vrei să ascuți
muzica cerută de alții
și nici măcar nu mai vrei
să bați din palme
pentru decor!

Într-o zi,
nu mai oferi nimic, nimănui,
nu mai împarți nimic!

...și te oferi și te privești,
și te așezi... doar pentru tine!

Privești în jur
dar nu este nimeni
și atunci te întrebi:

Unde sunt prietenii?
Unde sunt oamenii?

(Cei care te-au salutat
și îmbrățișat toată viața
au fost doar în mintea ta!)

Într-o zi,
ai obosit și te-ai așezat să te
odihnești.
Nimeni nu s-a așezat lângă
tine.

POATE NU ȘTII

Poate nu știi
că o carte se scrie cu litere
pe care le împletești
cum împletea mama
ciorapii de lână.
Rândurile împletite
erau deșirate câteodată
abstract...

Poate nu știi
că o carte doare și cântă
simfonii neterminate...

Poate nu știi durerea
sărutului

sau lacrima ploii
adunată-n tipare...

Doamne,
și cum se citește o carte!
Cu mâinile amândouă,
cu ochii, cu toată lacrima
despletind acea lucrare
împletită de mama.

Poate tu nu știi
țipătul și floarea
indiferent cât e ora...

DESPRE FLUTURI

Niciodată nu am înțeles
de ce trebuie să scriu despre mine!
Despre mine nu voi scrie niciodată corect
așa că am renunțat din timp.
Dar nici despre tine
nu am înțeles de ce trebuie să scriu!
Despre tine mă tem să scriu
pentru că aș putea scrie ce vād și nu ce vrei...!

Atunci am decis să scriu despre flori,
despre păsări, despre zori dar mai ales
să scriu despre iubire și nu despre orice iubire!
Nu despre iubirea mea sau
iubirea ta ci despre iubirea lor...

Așa am descoperit cum se iubesc între ele
lucurile,
cum se iubesc între ele plantele și stelele..!
Așa am descoperit cum se iubesc fluturii
la ora cinci după-amiază!

Și e bine când am decis să scriu despre fluturi!

(din volumul *Orb în amiază*, în lucru)

SIMION BOGDĂNESCU

NEPLOAIE

O, Assurbanipal,
mă asurzești
cu trilioane de fluturi
izbiți
cu scâfârliile
de asfalt,
ploaia mea,
ploaia asta oarbă,
ploaia ta,
ploaia asta asiră,
asiro-babiloniană,
ploaia neploaie!
O, Assurbanipal,
mă asurzești,
îmi torni în creier
fulger

miresmele
ce-nfrigurează
mireasa caișilor lungi,
o scoică luntre
pe ploaie oarbă
neploaie
îmi țintuiești în minte
trilioane de ace-ochișori
de trilioane de fluturi
izbiți cu țestele
de asfalt,-
O, Assurbanipal,
mă asurzești!...

ROUĂ ANONIMĂ

Ci stau în sufletul ales
Ca potârnichea-n grâul des

Pitit, și-aștept să fiu în zori
Rob oștii de secerători

Ce-o să-mi încuie roua-n piept
Ca să răsuflă grâul drept

Prin țevi subțiri alt suflet dus
La oarba miriște-n apus

La fel ca susuru-n Luceafăr
În care ploile le apăr

Să mă tot scriu cu gheare tari
Pe bulgări volbură-n lăstari

Și să scrijel un tânăr get
Ce bea din steaua din făget

De-alături, sufletul ales,
Ce stă pitit prin grâul des

Și-așteaptă, potârniche-n zori,
Uitarea morților s-o zbori...

ALEXANDRU BOȚOROGA

CANTATĂ

Poezia a apăsat în mine
ceva, ca o clapă de pian.
Iubirea a trezit în mine ceva fără tină,
ca un arcuș plimbat armonios
pe o strună de violină.
Suferința a înmuiat în mine
ceva, precum un deget se dizolvă
într-o clapă de orgă.
Teama a deschis în mine
ceva, ca o ușă spre culisele părăsite,
de unde se-aude o singură,
una singură, lovitură de timpan.
O dată pe an aş putea fi fericit,
de o mie de ori întrebător.
Rugăciunea ar putea
să cânte în mine
pe patru voci, ca un cor.

NU MĂ LĂSA

Nu mai bate niciun pic de vânt
și cât m-am chinuit să întind pânzele.
Aș putea să folosesc vâslele, aş putea
să mă opintesc în carena bătrână.
Domnește o singurătate fără limite
în care nici strigătul nu are ecou,
în care căderea s-ar avea
numai pe sine ca martor. Și totuși,
chiar dacă sunt vinovat pentru

naufraziul acesta după o mie de
rătăcirii ca rotocole pe apele vii,
cu glas de navigator obosit spun:
nu mă lăsa, noaptea e pe sfârșite,
vin de dincolo de zare solii unor
nădejdi înnoite. Totul este să trec
peste ora cincii a dimineții
când adorm și legile universului,
când până și inima timpului
are o tulburare de ritm. Nu mă lăsa
tocmai acum când secundele
se poticnesc, când clipele oloage
se adună ciorchine pe ancoră.

SUITĂ DE TOAMNĂ

Lanul de porumb
în bătaia vântului:
zdrențăroși în marș.

Natură moartă
cu gutui și o cană
a ta de cafea.

Lumină de unt,
ce mult te-a dorit cerul
lui septembrie.

Scriu cu dulceața
din struguri imnuri despre
fuga berzelor.

EUGEN DEUTSCH**RONDELUL MODEI**

Poți fi considerat la modă
Deși problema nu-i comodă;
De știi ce-nseamnă o diodă
Și cum e o cefalopodă.

De bei doar whisky fără sodă
Și ai Fiat lângă o Skodă,
Poți fi considerat la modă
Deși problema nu-i comodă.

De știi cam unde-i o pagodă
Sau cum se scrie o epodă,
De poți să-nchini o nouă odă
Acelui care este „Vodă”,
Poți fi considerat la modă.

ANOTIMPURI ÎN DERIVĂ

– Bacoviană –

Privește cum ning doar petale
În iarna cea fără zăpadă
Căci lumea-i acuma pe cale
Să-i fie naturii o pradă.

Zâmbește spre lanul cu grâne,
Deși este doar primăvară,
Dar cine să pună azi frâne
În viața cea nouă la țară?

Ascultă cum plouă cu gheață
În vara aceasta ciudată
Când unicul ochi de verdeață
Se-ascunde de frică îndată.

Cum poate azi toamna să fie
Fierbinte sau poate geroasă?!
Dar dacă ar fi poezie
Ar fi câte-o clipă frumoasă.

IOANA DOR**TIMP ABSCONS**

Timpul
își pierduse ceasul,
îl căuta
prin buzunarele unei haine vechi,
aruncate între
zidurile unei cetăți ruinate.
Limbile
îi ieșiseră din cadran,
se agățaseră de Turnul Babel
să învârtă într-un iuj
destine
dezlegate de Pythia.
Nici orologiului
nu îi mai bătea
timpului secunda,
pendula îi înfipse acele
în miezul pământului
să-i oprească mersul
abscons, oniric, efuziv,
înspre pierzanie,
tristul destin
nedelegat
de Pythia.

A TREIA ARIPĂ

Înainte ca timpul
să mă fi atins,
m-a slobozit un serafim
dintr-un joc astral
și am căzut
între gratiile lumii,
fără a treia aripă,
cu neputința
să îmi acopăr
ochii și trupul.
M-am înnoptat.
Am înălțat mâinile,
văpaie către cer
și am strigat în eter:
Serafime, Serafime,
unde mi-e aripa?

ALEXANDRA FLORENTINA**DORINȚE DINTRE AMURGURI**

Azi beau din cupa eternă a iubirii,
Gustând al timpului vers nedefinit,
Ce curge încet pe venele trăirii,
Pe buze am conturat vise în infinit.

Iar beau din repetate începuturi,
Cu parfum din dăruire și tăceri,
Pe coapsa unei idei scrise în săruturi,
Am împletit secunde în plăceri

Să compun comparații între jurăminte,
Din priviri născute din întâmplări,
M-am întâlnit în consoane de sentimente,
Să beau dorințele din depărtări...

AMURG NEDEFINIT

Din cuvinte am împletit un nou început...
Te-aș bea din cupa dulce a unui infinit,
Cu gust mut, de emoții conturate-n sărut.
Pe tâmpile ți-aș compune-un amurg nedefinit.

Ți-aș aduna un recital de sentimente,
Scris în nuanțele pictate de trăiri,
Ți-aș sorbi răspunsuri dintre-apus și jurăminte
Creionate din întâmplări și multe iubiri.

Ți-aș decupa orologiul din axa vieții,
Din lumini și aurore nescrise-n împliniri.
Pe bolțile-ascunse, aplaudând profeții,
Te-aleg din constelații scrise-n alcătuirii.

Din vers nasc jumătăți de comparații
Atingând perseidele născute din dor.
Călimara unui vis din interogații
Respiră ecoul din tocul unui decor.

GHEORGHE LEU**SIMȚUL TACTIL**

Eu niciodată nu m-am reținut
Să mângâi amfora de timp de față
Probabil de Pygmalion sculptată.
Timiditatea n-am avut-o scut.

„Feteasca” se lasă ușor palpată
Și deci puteam s-o sărut;
La ceai de mușețel azi am trecut
Și crama este de acum uitată.

La un moment anume, nu știu cum,
Expiră pașaportul pentru drum
Și ușa viitorului se-ncuie.

Prezentul pare-o țoală demodată.
Îmi pipăi fruntea ce de ani brăzdată
Și ridurile mi se par cucuie.

MĂRTURII

Eu sunt acel ceva numit esență
Ce curge prin ventriculii și artere.
Nu sunt doar o echipă de viscere
Ce joacă meciul zis și existență

Cunosc galopul inimii-n cadență
Ce drum parcurge-n timpuri o durere,
Retina cum se schimbă în vedere
Și știu că somnul nu e chiar absență.

Am cercetat organele de-a rândul
Și chiar substanța care naște gândul

Acum sunt mai ușor cuprins de lene
Și nu suport a lumii hărmălaie.

Cândva mi se spunea: „Ce mai faci, nene ?”
Iar astăzi mulți îmi spun „Ce faci, tătaie ?”

DEMOCRAȚIE EUROPEANĂ

În UE am intrat cam la noroc
Sperând că vom trăi cu mult mai bine
Și cât entuziasmul se menține
Sperăm să ne găsim și noi un loc.

Ei locuiesc în vile cu piscine
Iar noi în cămăruțele din bloc
Avem manele ... ei can-can și rock
Și conturile-n bancă mult mai pline.

Suntem cu pantalonii rupți în cur
Ei merg în iaht pe Coasta de Azur
Ei sunt patroni iar noi doar marinari
Ei au mașini de ultimul model ...

Deci observăm că-s diferențe mari !
Doar criza economică-i la fel !

MARCEL MIRON**ICOANĂ**

În fața ei
timpul dispare.
Ea este fereastra
netimpului.

Prin ea
eternitatea te invită
la dreapta Creatorului
să-ți consulți buletinul meteo-
logic
pentru plimbarea
în răcoarea serii
neînserate.

CÂNTEC

Florile sunt polenizate
de albine
iar peste cei plecați
uitarea se așterne.

Împlinirea unui vis !

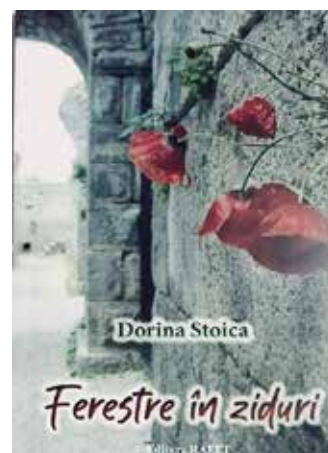
Când se stinge lumina
se aprinde o altă candelă
care îți este de folos !

Drumul pe care îl luminează
vor descoperi
pașii tăi.

Timpul rămas în urmă
se va zbate în valuri
la țărnul albastru
de unde începe
să tremure veșnicia.

DORINA STOICA**UMBRA COPILĂRIEI**

Noaptea călătoresc pe raze de lună,
adun cerul în jurul meu
și creez visele oamenilor
(aerul și visele au multe în comun!)
îi fac să mă vadă altfel,
nu așa cum spun ei că aș fi.
Unii mă cred blândă, alții nebună,
dar eu sunt doar o liniște
ce răsună adeseori prin biserici.
Am trăit o mulțime de ani și
ar trebui acum să fiu bătrână, dar
sufletul și trupul nu s-au maturizat încă.
Prin urmare, sunt o persoană tânără.
Umbra copilăriei rămâne veșnic
deasupra capului meu.

MÂINE

Nu sunt acel cineva ce am devenit,
nu am fost niciodată cine sunt,
nu știu ce caut aici,
cine m-a trimis,
ce mi-a promis,
de ce am plecat de unde eram,
ce trebuie să fac,
unde trebuie să ajung,
când o să mă întorc din nicăieri
ca să mă nasc, rază de lumină,
într-o zi senină.
Dar nu azi! Mâine e sărbătoare,
mâine toate se pot întâmpla
cu bucurie, cu durere, cu întârziere,
cu voia lui Dumnezeu
care ne trimite ploaie
ca să înflorească ferestrele.

MĂ ASCUND

Uneori mă ascund într-un trup de copil,
alteori într-un trup de femeie tânără
și astfel rătăcesc fără acte de identitate
prin gări, prin țări, prin orașe necunoscute,
trăind printre tâlhari și desfrânate,
printre hoți și nebuni, îmbrăcată sumar, doar atât
cât să nu mi se vadă sufletul, ori inima zdrobită
de atâtea iertări.
Inventez sărbători pe care le împodobesc cu flori,
apoi le privesc în ochi, le sărut pe gură
ca pe singurul iubit ce nu mă va părăsi niciodată.

(Din volumul *Ferestre în ziduri*, Editura Rafet, 2023,
premiul „Nicolae Dabija” la Festivalul Internațional „Titel
Constantinescu”, ediția a XVI-a, Râmnicu Sărat.)

NINA TOMA**ERA DUMINICĂ**

Dumnezeu zâmbea mulțumit,
tocmai crease lumea.

Era duminică.
O copilă naivă râdea,
Desenase pe cer un curcubeu.

Era duminică.
O adolescentă visătoare dansa,
întâlnise prima oară iubirea.

Era duminică.
O tânără fericită își legăna pruncul,
abia devenise mamă.

Era duminică.
O femeie nostalgică spera să-și găsească fericirea,
O uitase, demult, pe un peron, într-o gară.

Era duminică.
O bătrână pășea gânditoare pe trotuarul pustiu.
Erau umbra copilei care, cândva, desenase pe cer
Ultimul curcubeu.

toate tristețile
și-amărăciunile cuibărite în el,
apoi ridică-l din nou,
limpede, curat,
fără păcate,
ca-nclipa
când m-ai creat,
să nu-mi lași decât
un strop de iubire,
atât.

APUS

Când vine toamna,
chiar și frunzele
se tem
să rămână singure...

În lumina sângerie a apusului,
timide, se așază alături,
una câte una,
așteptându-și resemnate
ultima clipă...

Numai sufletul omului
se pierde
singur,
în umbra rece a timpului,
ca un foșnet de-aripă
oprită din zbor.

În urmă,
mai rămâne doar o amintire
decolorată,
uitată
într-un album
fără nume...

CUPRINDE-MĂ, DOAMNE

și scutură-mi sufletul deasupra mării,
cât poți de tare!
Să cadă din el,
în adâncuri,
toate păcatele lumești
care mă nimicesc,
toate dorurile arzătoare
care mă mistuiesc,

ADRIAN VOICA

DEDICAȚII

Arghezi și prozodia

Lui C. D. Zeletin

Păstrează rima însă umblă la ritm și măsură
Și când totul e gata, semnează o ruptură.

Transfigurare

Lui Mircea Coloșenco

Un gând mărunț, icoană de moment
Sub pana ta devine monument

Creatorul

Lui Serghei Coloșenco

Am două vârste: una pentru pagini
Și alta pentru intime paragini

Încă

Lui Gruia Novac

Suspendat între cer și pământ
Prizonier sunt la Prințul Cuvânt

Clepsidra

Elenei Monu

Haos în ideile mele
Dar toate se izbesc de stele

Viitor

Lui Theodor Codreanu

Închide ochii, să vezi lumea, lumea ta
Cu întâmplări ce se vor contura !

Vești

Corinei Dimitriu-Panaiteșcu

Din Casa Poeziei, metafora-i gonită,
Sunt alții la putere și n-o mai vor ispită

Trei rime

Lui Aristotel Pilipăuțeanu

Cu cheia sorții la mine
Idea morții revine

Opoziție

Lui Toma Pavel

Cezura-i rece și desparte,
Ingambamentul a plecat departe

Surpriză prozodică

Elenei Popoiu

Sunt constelații-n ritmul unui vers
Trădând apropierea unui univers

Bolnav privind pe geam

Lui Valeriu Stancu

E geamul un obstacol subtil și transparent,
De suflet se lipește, pătrunde-n sentiment

Ceremonie

Mie însumi

Degeaba te grăbești acum ! Morminte
Tu ți-ai făcut destule, din cuvinte !

ADRIAN VOICA

ÎNSEMNĂRI DESPRE DISTIH

Prima strofă din cele cu rimă inclusă, înfățișând deci un întreg, cu valoare autonomă, este distihul. Îi urmează terțina și catrenul etc. iar strofa este denumită după numărul de versuri conținute. Autonomia versurilor legate prin rimă este observată imediat, ca și faptul că versul prim se află cu al doilea în opoziție, îl explică sau permite conturarea unei cugetări. O maximă sau numai o fulguire de gând, totul este redus la un grad mare de sinteză pentru că în distih totul contează, fiecare cuvânt având rolul lui precizat.

O poezie care să cuprindă cât mai multe sugestii încât cele două versuri să pară că vin din lumi diferite pe care rima totuși le unește. Figura de stil – dacă există – este percepută mai bine, ca și muzica transmisă de rimă, dacă nu și prin alte căi, posibile prin mecanismele limbii. Tocmai despre aceste aspecte vreau să vă vorbesc, reunite sub titlul de rimă interioară. Tipul acesta de rimă permite fragmentarea versului și producerea altor simetrii interesante.

Poeziile din volumul *Distihuri respirând catrene* de Adrian Voica (Editura Universitas XXI, Iași, 2008) au capacitatea de a transforma versul, datorită unei rime interioare, într-un catren, într-o altă transcriere a textului. După cum se știe, după rimă este prezentă o cezura. După noua transcriere, vor fi două.

Așadar, elementul esențial într-un distih este rima. Rima exterioară, care anunță sfârșitul versului. Când textul mai conține o rimă interioară, făcând posibilă și o altă transcriere, atunci intervine măsura care stabilește distanța până la prima cezura. Cu cât versul este mai lung, cu atât se depărtează muzica produsă de rimă (ne referim aici la alexandrinul românesc). Ritmul acompaniază discret noua realitate prozodică. Dacă cele patru cuvinte de rimă au aceeași clauzulă, atunci se remarcă mai repede faptul că ea a fost îndelung șlefuită pentru a devenii o miniatură de valoare.

Distihul *Datorii de nuntă* din volumul *Distihuri respirând catrene* prezintă tabloul unei nunți „Când via-i înflorită”, adică primăvara, pentru ca în al doilea vers să se treacă la galben, culoarea toamnei dar și a opulenței: „Când via-i înflorită o față se mărită / În rochie aurită, de toamnă arvunită.”

Transcris în formă de catren, textul respectiv arată astfel:

„Când via-i înflorită / 7
o față se mărită / 7
În rochie aurită / 7
de toamnă arvunită / 7

Când rima interioară nu mai separă versul în părți egale sau de dimensiuni apropiate, transcrierea textului după modelul știut se soldează cu următorul rezultat:

„Dispozitiv 4
De declanșat mirare 7
Ai la activ 4
Și pulbere și zare” 7

Aspectul inițial al catrenului relevantă, se înțelege, un distih: „Dispozitiv de declanșat mirare / 11 Ai la activ și pulbere și zare.” / 11. Tipul de vers utilizat aici este endecasilabul specific sonetului. El permite fragmentarea versului în emistihuri inegale (4A + 7B). Distihul citat se intitulează *Poezia* și intenționează să fie o definiție.

Rar de tot se întâlnesc și distihuri în care există trei rime, deși lungimea versurilor este mică. Poezia *Grădina de vară* (p. 122) este un asemenea caz:

„Una, două, trei parale
Luna plouă pe țambale!”

„Una, /2 două, /2 trei parale /4
Luna /2 plouă /2 pe țambale!” /4

Este sugerată aici o seară petrecută la grădina de vară cu sunete de țambal sub luna plină și cer senin. Dar mai este și muzica provenind din omofonia rimelor interioare prezente pe un spațiu restrâns.

Oricum, în fiecare caz din cele citate, în ultima parte a versului în care se află rima naturală, segmentul este mai lung. Dar este posibil și cazul invers și tot în versuri în care emistihul A este mai lung decât emistihul conținând rima principală.

În poezia *Nerăbdare* (p.123) întâlnim situația invocată: „Prinsei vorba dintre ei:/ -Lasă ciorba! Mititei!”

„Prinsei vorba / 4
dintre ei / 3
Lasă ciorba! / 4
Mititei!” / 3

Autorul surprinde aici capacitatea limbajului comun de a transmite, nealterate, unele simboluri. În sintagma „Lasă ciorba!” este vorba despre ciorba de burtă, iar în ultima parte a versului, cuvântul „Mititei” are darul de a evoca o întreagă atmosferă existentă în grădina de vară.

Încheiem aceste succinte observații despre importanța unei silabe în lirica clasică, având ritm și rimă, lăsând autorul să gândească la obstacolele pe care versificația le pune și la perfecțiunea care atrage pe creatori, deși aceștia știu că nu o vor atinge niciodată. *Tablou* (p.120) are următorul conținut:

„Stă pe simeză, s-o admire toți / 10
O japoneză fără chiloți”.

Distihul de față este format din versuri inegale în privința metrului (10A + 9B). Cerința solicitată de prozodie este încălcată, dar, prozodic, ea se soldează cu o surpriză bine venită, căci subliniază în mod ostentativ cuvântul de rimă.

Sub aspect tehnic și compozițional situația se repetă în *Destinație* (p. 166). Cei doi alexandrini românești devin în catren versuri de șapte silabe, iar numărul cezurilor finale se dublează. Numai starea ușor euforică din *Datorii de nuntă* este înlocuită aici de ironia cu gust amar venită din partea unor corifei ai scrisului:

„La „Casa de Cultură” se toarnă băutură / 14

De ceri literatură, Verlaine (sau Joyce) te-njură.” / 14

Măsura se schimbă în catren:

„La „Casa de Cultură” / 7

se toarnă băutură / 7

De ceri literatură, / 7

Verlaine (sau Joyce) te-njură.” / 7

Când metrul adoptat este cel de 11 silabe, specific sonetului, fragmentarea acestuia în părți inegale (4A + 7B) e posibilă, după cum ne-o probează această definiție:

„Dispozitiv de declanșat mirare / 11

Ai la activ și pulbere și zare” / 11

(Poezia)

Noua dispunere a versurilor este următoarea:

„Dispozitiv / 4

de declanșat mirare / 7

Ai la activ / 4

și pulbere și zare” / 7

Beneficiind de caracteristicile acestei categorii lirice printre care concizia textului este una cheie, *Poezia* de față ambiționează să fie o definiție.

La receptarea distihului, rima exterioară iese în prim plan împreună cu cezura aferentă. Dacă cele două versuri conțin și o rimă interioară, atunci se simte fragmentarea lor insolită în numele unei muzicalități suplimentare. Sensuri poetice neașteptate sunt favorizate de cuvinte ce nu-și pot schimba locul, pentru că ar distruge ritmul (adesea ideal). Când autorul are fantezie constructivă, poate lega trei rime (două interioare și una exterioară) și crea un distih cu rezonanțe muzicale în primul rând. Dar să nu uităm că pe un spațiu restrâns trebuie să plasezi idei multe în cuvinte puține. Distihul se dovedește astfel lecție de măiestrie poetică având de înfruntat dificultăți nenumărate. Un distih realizat cu măiestrie este o poezie adevărată.

O situație specială are poezia următoare în care se întâlnesc trei varietăți lirice. *Oda* – care îi dă și titlul – se întâlnește cu distihul pentru a elogia sonetul. Metrul versurilor este de 12 silabe. Clauzula rimei interioare este aceeași cu a rimei exterioare, iar cele patru părți sunt echilibrate astfel încât sursele de muzicalitate și simetrie sunt numeroase, arătând până unde poate merge în acest tip de poezie perfecțiunea formală: „Sonetul, uneori e un buchet de flori (12)/ Cu palide candori care ascund ninsori” (12).

Luând aspectul catrenului, textul evidențiază rimele respective:

„Sonetul, uneori, / 6

e un buchet de flori / 6

Cu palide candori / 6

care ascund ninsori” / 6

Măsura are și ea virtuți muzicale despărțind părțile în bucăți de dimensiuni egale și făcând să dialogheze cenzura cu partea vorbită a versului. Poate mai mult decât alte tipuri de poezii pe care le numim distihuri, se acordă atenție laturii sonore obținute cu mijloace prozodice.

Poezia *Aur topit* are particularități prozodice numeroase plecând de la numărul rimelor și poziția lor. Rima exterioară este realizată în mod tradițional, dar nu și cele interioare rezultate din apropierea unor cuvinte cu clauzula comună. Situația este paradoxală căci rimele obținute astfel propun ca două cuvinte aflate în proximitate să joace acest rol dacă au clauzula comună:

„Dantela-n piatră, eterna vatră, foc și destine / 15

Timpul ce latră stea idolatră, – viitorime” / 15

-v v - v - v v - v - v v - v

După cum se poate observa, cele trei fragmente de vers care conțin rimele au aceeași schemă ritmică. Repetăm ca în acest tip de distih cu trei rime, totul este subordonat muzicalității și simetriilor care

denotă că autorul forțează perfecțiunea prozodică. Într-o altă transcrierea, el ar arăta așa:

„Dantela-n piatră / 5a

eterna vatră / 5a

foc și destine / 5b

Timpul ce latră / 5a

stea idolatră / 5a

viitorime.” / 5b

Este explicabil de ce construcția de față acceptă rigorile cele mai mari și că fiecare cuvânt are poziția lui bine meritată. Aici orice modificare de ordin gramatical sau poetic trebuie realizată cu maximă grijă, înfruntând o realitate prozodică deja consolidată.

Scrisă într-una din variantele alexandrinului românesc (13 silabe), poezia B.C.U prezintă lumea elevată a unei biblioteci universitare care este ea însăși un univers dominat de geniul creator a lui Dante. De această dată, numele poetului italian împreună cu vocabula „batante” compun o rimă interioară plină de conținut ca și cea finală sugerând vastitatea a două universuri (fizic și poetic). Se face și o apreciere asupra versului dantesc („înțelept”) care este și mijloc de cunoaștere dar și de încântare. Conținutul este concludent:

„Pătrund prin uși batante spre noul univers / 13

Să-l întâlnesc pe Dante cu înțeleptu-i vers” / 13

În transcrierea B în care se simte mai bine și cezura fixă a alexandrinului românesc la care apelează autorul, versurile catrenului sunt următoarele:

„Pătrund prin uși batante / 7

spre noul univers / 6

Să-l întâlnesc pe Dante / 7

cu înțeleptu-i vers” / 6

Termenii care formează rima interioară au un număr mai mare de sunete omofone decât rima finală (4 la 3) atrăgând atenția asupra ei și prin muzicalitatea astfel obținută. Energia informațională trebuie și ea menționată, căci cei doi termeni („batante”, „Dante”) se refer la o realitate imediată dar și la alta mai îndepărtată aflate în spatele acesteia. Se înțelege că este vorba de una spirituală pe care o remarcă rima finală („univers/vers”). Rima de la mijlocul poeziei într-un spațiu poetic în care orice element al comunicării contează este o lecție de măiestrie poetică în primul rând.

Oferind facilități prozodice numeroase, acest tip de construcție poetică se pretează celor mai diverse forme, căutându-se pretutindeni esența și învățându-i pe poeți să aspire la perfecțiune. Dar cum practicanții sunt de acord că perfecțiunea nu poate fi atinsă, ei acceptă jocul cu ea și cu ideea că orice barieră învinsă este o biruință literară.

LUCIAN VASILIU, un optzecist care nu se grăbește să devină septuagenar...

Un poet pentru care „literale, cuvintele, paginile, indiferent de sorginte (latină, gotică, asiatică sau chirilică), de tipografie, editură, librărie sau anticariat, sunt întrupare a divinității noastre creatoare. Un coordonator de reviste și de instituții literare. Un cititor înainte de toate, în ochii cărui „suntem ai Domnului, ai Armoniei funciare, ai lui Homer, Dante, Shakespeare – și câte-n stelele bibliotecilor borgesiene!”

Vi-l propunem acum ca memorialist, martor al timpului evocat de Ana Blandiana în recent apăruta carte-jurnal, „Mai-mult-ca-trecutul. Jurnal. 31 august 1988 – 12 decembrie 1989”, în care, la pagina 531, Lucian Vasiliu apare ca personaj. Cei doi scriitori s-au întâlnit la Muzeul Național al Literaturii române, la cea de-a XIII-a ediție a Festivalului Internațional de Poezie.

LUCIAN VASILIU

CONFESIUNI DUPĂ CONFESIUNI: ANA BLANDIANA

Încă o surpriză uriașă din partea infatigabilei, substanțialei, miraculoasei Doamne Ana Blandiana – vrednică de toate marile premii și distincții, de acasă și de pretutindeni.

Cartea recentă, profund confesivă, intitulată inspirat „Mai-mult-ca-trecutul. Jurnal, 31 august 1988-12 decembrie 1989”, mă conține ca mențiune-personaj, la pag. 531 (însemnarea din 4 decembrie 1989, cu câteva săptămâni înainte de Căderea Cortinei și în Republica Socialistă România).

Adnotez, succint, în context (conform paginii din propriul meu jurnal):

8 XII 1989 (fragmente)

Drum la București, fructuos, cu Nichita Danilov. În tren, pe ruta Iași-Ploiești, la un vin danilovian și la taclale cu pictorul Jenő Bartos.

În București, am tras la Hotelul U.G.S.R. (Uniunea Generală a Sindicatelor din România), grație lui Gelu Moise, vărul generos al lui Liviu Antonesei (erau mari probleme cu spațiile de cazare, atunci – n.n., L.V.).

Luni, cum am ajuns, am luat legătura cu scriitorul Florin Mugur (redactorul nostru de cărți, la Editura Uniunii Scriitorilor – „Cartea românească”, n.n., L.V.). Sosise dintr-o vizită scriitoricească dezolantă, în Cuba! Ne-a invitat la el acasă. Pe traseu, ne-am întâlnit cu Ana Blandiana (interzisă,

cu probleme repetate, precum poemele incomode din revista „Amfiteatru”, citite la Radio „Europa Liberă”, copiate prin țară, în școli, biserici, fabrici și uzine; scandal cu „Motanul Arpagic”, din cartea pentru copii; după mai mulți ani, i-a fost retrasă / anulată rubrica permanentă din revista „România Literară” – n.n., L.V.).

Ana Blandiana ne-a invitat la ea acasă, după rezolvarea problemelor noastre editoriale. Venisem, special, cu Nichita Danilov, să depunem oferte de cărți pentru anul editorial 1991.

Eu, un volum de versuri, cu titlul „Atelier de potcovit inorogii” (schimbat, de Editura „Cartea românească”, în „Atelier deschis”). Nichita Danilov cu ofertă pentru o carte de proză.

[Știam că Ana Blandiana fusese interzisă, inclusiv pentru publicare în presă. Știam că riscăm vizitându-i – n.n., L.V.]

În oșpeție la ei, am constatat : era foarte frig ; o mașină roșie staționa supraveghindu-i, de zile bune, la poarta casei lor [strada Transilvaniei, nr.56, în apropiere de Radio și cumva de Gara de Nord – n.n., L.V.]. Pe străzi, ghețuș.

Am fost serviți cu zacuscă de ciuperci, cu ciorbă ardelenească de casă [constatare: flacăra de la aragaz era palidă precum flacăra unui chibrit umed, n.n., L.V.], cu fasole păstăi și friptură asortată cu murături, cu țuică de gutui făcută de Romulus Rusan în satul Comana, de lângă Giurgiu.

Dialog prelung, câteva ore, foarte amical, cu bucurii nespuse,

cu îndoieli privind timpul probabil, cu invocarea prietenilor ieșeni, în principal acad. Valeriu Cotea și Corneliu Ștefanache – prozatorul cu probleme, pe atunci director al Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”.

De la Ana Blandiana și Romulus Rusan, ne-am deplasat, cum convenisem, în vizită la Maia și Constantin Mitru (secretarul și cumnatul lui Mihail Sadoveanu).

A doua zi urma drumul nostru spre gară.

*

„4 decembrie

Au fost pe la noi Lucian Vasiliu și Nichita Danilov. Am vorbit despre atmosfera din Iași, despre relațiile cu basarabeni. Aceeași deprimare.

Avem în casă 8 grade. Abia mirarea ieșenilor ne-a făcut să realizăm dramatismul situației.

Suntem mereu mai îmbrăcați în casă decât afară, dormim cu sticle calde de apă la picioare. Sunt momente în care părem a ne obișnui, în care totul pare suportabil, și altele când exasperarea atinge limita plânsului sau, dimpotrivă, când creierul încetează să mai funcționeze normal și totul se lasă să alunece în apatie neagră. Nu știm care din cele două situații este mai periculoasă. Trebuie totuși să continui să scriu. E singurul punct de sprijin și singura salvare.

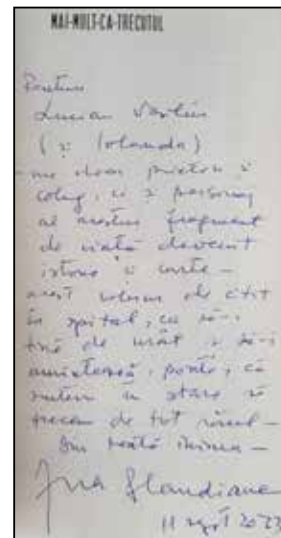
Dar cât de greu de realizat..”

Ana Blandiana, „Mai-mult-ca-trecutul. Jurnal, 31 august 1988-12 decembrie 1989”, p. 531.

Dedicație:

Pentru Lucian Vasiliu (și Iolanda) – nu doar prieten și coleg, ci și personaj al acestui fragment de viață devenit istorie și carte – acest volum de citit în spital, ca să-i țină de urât și să-i amintească, poate, că suntem în stare să trecem de tot răul –

*Din toată inima –
Ana Blandiana
11 septembrie 2023*

PETRU DIMOFTE

Chiar absent de la lansările cărților sale de traduceri, cutreierătorul de mări, oceane și lumi de poezie este prezent. În fiecare pagină, în fiecare vers!

STEPHEN CRANE (1871-1900)

A FOST ODATĂ UN OM

A fost odată un om
Care-a spus,
„Aliniați-mi toată omenirea rânduri-rânduri.”

Și deodată s-a iscat un vacarm îngrozitor printre oamenii
Care nu erau de acord cu alinierea.
A fost o ceartă mare-n întreaga lume.
A ținut un timp.

Și din cei care nu voiau să stea în rânduri,
Și din cei care tânjeau să stea în rânduri,
A curs mult sânge
În cele din urmă, omul a murit, plângând.
Iar cei prinși în sângheroasa încăierare
N-au cunoscut împăcare.

HEINRICH HEINE (1797-1856)

EI SE IUBEAU

Ei se iubeau, dar niciunul
Nu recunoștea acel amor:
Ca doi dușmani se uitau unul la altul,
Aproape-au murit acolo, în iubirea lor.

S-au depărțit și se mai vedeau
În vis doar, câteodată:
Au murit în urmă cu mulți ani, mulți ani,
Dar n-au știut asta niciodată.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

SALUTUL SPIRITULUI

Umbra eroului se-nalță maiestuos, formidabilă,
Deasupra turelei gri ca fumul de tutun;
Și-n vreme ce-alături nava alunecă invulnerabilă,
El grăbește pasul pe propriul lui drum.

„Privește forța acestor tendoane, debordantă!
Această inimă, atât de dârză, de cutezătoare!
Aceste oase, umplute cu măduva neînfricată!
Această cupă, toată numai zâmbete strălucitoare!

Jumătate din viață am luptat, cu mine însumi în acord,
Cealaltă am petrecut-o calm, într-o atmosferă amicală;
Iar tu, o navă curajoasă, cu întregul echipaj la bord,
Navighează-n siguranță până la destinația finală!”

EMILY DICKINSON (1830-1886)

DUREREA ARE UN MOMENT DE ORBIRE

Durerea-are un Moment de Orbire
Nu își poate aminti cu adevărat
Când a început - sau dacă a fost
Un timp când ea n-a existat.

Nu are viitor, se are pe sine
În imensitatea ei își are locuință
Propriul trecut iluminat pentru a percepe
Noi Perioade de Suferință.

Flori de peste șapte mări și de pe șase continente. Antologie de poezii din literatura universală alese și traduse de Petru Dimofte, Editura Coresi, București, 2023.

DAN SANDU

GEORGE BACOVIA - ÎN SANSCRITĂ -

(„așa cum i s-a arătat lui Dan Sandu, în vremea aceea”)

Nu! Nici anul acesta nu pot tomni fără **Bacovia**... Pentru că mă tot îmboldește-un poem cu absențe, încă nescris, cu albeață pe ochi și pe suflet, vestind izbânzile toamnei, inima mea strămutată la cer, ăripi cerșind pe la uși de septembrie pal, durut, încă și încă, în zbor de paseri băsmite, umblânde înalt, ca fără de ele... Mai aflu și-acum c-am rămas tot *nebunul din semne*, îmbrățișând, pe de rost, fuga fricii de sine, cea cu chipul de om (în)setat pe stropi sorociți de sfârșire, ca un junghier tămâiet și trecut prin *târziul* rămasului-bun. Și chiar acesta e timpul, dragii mei, când, pentru noi, *Seniorul* înlăcrimării se zugrăvește singur, supus/monoton și pornit pe calea *Golgotelor* sale, văzute, cel mai adesea, ca un „*plâns de cobe*”, „*tușind pe la geamuri*”, delirând într-„*o toamnă ca o poezie veche*”, ursită-n secret, să ne vorbească de rău agonica noapte...Să ne imaginăm cum, tocmindu-și *Trecerea*, Maestrul își trăia anii păgubosului deceniu cinci, când începuturile realismului socialist își defilau, stahanovist și țanțos, marșul triumfal, revolutionar, (de)asupra marilor valori culturale. *Esteticul* era poreclit *estetism* (coborât în derizoriu!), „deviaționismul burghezo-moșieresc” dădea, încă, frisoane „învățăturii marxist-leniniste”, „decadentismul” literaturii românești interbelice (spuneau gureșii *toboșari ai timpurilor noi!*) impieta profund asupra imaginii „eroului pozitiv”, devenit, o țără mai târziu, „omul nou”, produs și performer al „*iepocii de aur*”... Bineînțeles, vinovatul de tot și de toate era **George Bacovia**. Poetul aproape că-și luase gândul că mai este Poet... Pentru că... „*Partidul avea ochiul ager și cuprinzător*”... Marginalizat și aproape interzis, cantonat și proscris în țara *Stanțe-lor burghize*, inimitabilul autor tocmai era refuzat și pus la index. Era pe vremea când la fabricile de sticlă de pe *plaiurile Mioriței* se ardeau în cuptoare urieșești biblioteci întregi cu cărțile dăunătoare „*cauzei pentru care luptă proletariatul revoluționar, în superioritatea regimului socialist, în inevitabilitatea prăbușirii capitalismului și a victoriei comunismului*”... Nici să-și publice un volum la ESPLA nu mai putea „*(con)damnatul*”, deoarece *soldatul* credincios al partidului, A. Toma, directorul editurii cu pricina, *decreta*, inflexibil și cu mânie proletară: „**Cât voi trăi, paharul cu otravă al poeziei lui Bacovia nu va ajunge la buzele cititorilor**”...! Asta se întâmpla pe la finele lui 1953, când tovil în cauză tocmai își molfaia, pe-ndelete, satisfacția lucrului bine făcut, după ce trudise, din greu, la necrologul *tătuclui Stalin*: „**Fii ai muncii, noi azi, sub cernitul drapel/ Al partidului nostru,- înălțăm jurământ/ Să dăm iureș prin crâncene stăvili spre țel -/ Cu același avânt stalinist neînfrânt!**”...

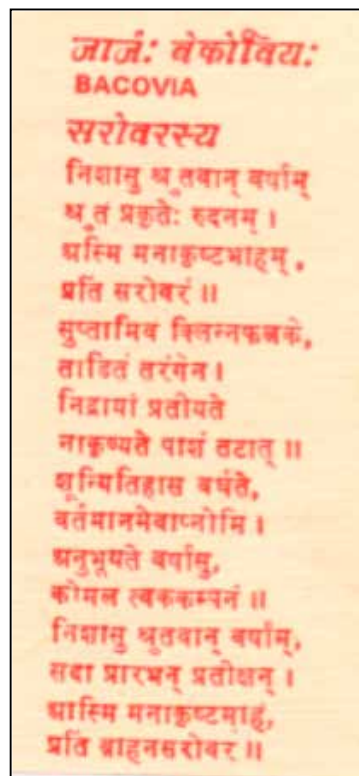
A trecut, mai apoi, urticaria *luptei de clasă*, s-a făcut tot mai mică și mai mincinoasă, s-au mai potolit din patimi, s-au mai dezascuțit din securile monstruosului *somn al rațiunii* și „*timpul nu mai avea răbdare*”, vorba unui *Moromete* de calibru greu... Văleatul fiecăruia, inevitabil, s-a mutat la *Domnul* și-aproape toți s-au împăcat, (unii, în resemnare!), mușcând țărâna eternității, ca să-I urmeze chemarea... Despre toate acestea vorbeam, cândva, mai mult pe șoptite, în preambulul unei „*întâmplări*” de cenaclu, din *Bucureștii tinereților*

mele... Într-un loc retras, ferit de ochii lumii, regretatul Toma Alexandrescu, ...*(adevărat maestru de ceremonii)*, mă invită discret și-mi face cunoștință cu *Maître George Anca*, despre care nu cunoșteam prea multe. Eram tânăr și atenția acordată m-a topit de emoție... Cu *nonșalanță și încredere*,... începe să ni se confeseze ca unor vechi și buni prieteni... Se evoca, astfel, în grup restrâns, printre altele, personalitatea lui *Bacovia*... Au trecut anii, oglinda Timpului s-a mai slufit oleacă și uite cum, mai anțărț, așadar, după lungi sărăcii de tăcere, m-am conversat, minute bune, telefonic, cu distinsul scriitor „*al dodiiilor*” George Anca – „*ilustrul indianist cu opera literară cuprinsă în patru limbi: română, engleză, hindi și sanscrită*”, depănând, împreună, amintiri cu contur de lacrimă. Îi măsuram cu ochii minții, din nou, statura spirituală și-l revedeam, astfel, pe merituosul cunoscător și comentator al religiilor care, pe vremuri, deținea portofoliul primului lectorat românesc la Universitatea din Delhi, recunoscut fiind, unanim, ca eminent profesor universitar, scriitor, eseist și meșter traducător din faimoasa scriere *Mahabharata*. Acolo, în noua sa patrie adoptivă, apostolul pornit din *Carpați* propovăduia și promova cu patimă românismul nostru cultural de Acasă. La „distanța” de o sută de ani de când *Eminescu* a recitat, pentru prima oară, la *Junimea*, faimoasa **Doină**, care îi va aduce, mai târziu, glorie și necazuri, *George Anca* publica în română, engleză și sanscrită (*texte paralele*) *inconfundabila Doină eminesciană*. *Evenimentul de senzație se petrecea în paginile de început ale revistei „LATINITAS”, nr. 8, cu o proiecție de cartuș editorial care nu suportă niciun fel de comentariu: „Bulletin of Romanian circle MIHAI EMINESCU Department of Modern European Languages University of Delhi, Delhi -110001 India. Editor: Dr. George Anca. ...Patriotul cărturar își asuma, astfel, un risc major. Pe la începutul anilor '80 se tot amâna reeditarea volumului eminescian – ediția *Maiorescu* – pentru că faimoasa *Doină* era interzisă în România și unor culturnici năimiți le era teamă să nu-și supere „pretenii” de peste... gard sau pe cei mai de departe... Unde mai pui că la ambasadele URSS și SUA, acreditate pe pământ românesc, se citea și se analiza tot ce ieșea de sub teascul lui *Coresi*, căznit în variantă modernă. Poate că și de asta temerarul hindoeminescolog era în atenția Securității... Și, poate și pentru strânsele sale relații de cuget și de suflet cu... *Mircea Eliade!*... Tanjă mare!... Să publici, fără aprobare, ...**Eminescu, Bacovia, Blaga**... Să-i traduci și să-i prezinți... elogios, în văzul lumii de peste mări și țări...! Așa ceva nu se poate, băi tovarăși!... E clar: minte de Poet! N-are rost s-o mai lungesc... *mentorul Academiei de la Delhi*... a fost chemat la ordine și admonestat pentru curajul său de a gândi și de a simți românește. Însuși rectorul Universității, profesorul *Gurbakhsh Singh*, care îl aprecia în mod deosebit, i s-a adresat direct și tăios, avertizându-l asupra impactului „*antirusesc*”, cu consecințe imprevizibile, care pot conduce la „*distrugerea limbii române*”(!?!). ...Și, cum vă spuneam, *ne-am „luat” de una, de alta și i-am adus aminte că nu l-am mai văzut/auzit de peste treizeci de ani, când ne-am cunoscut**

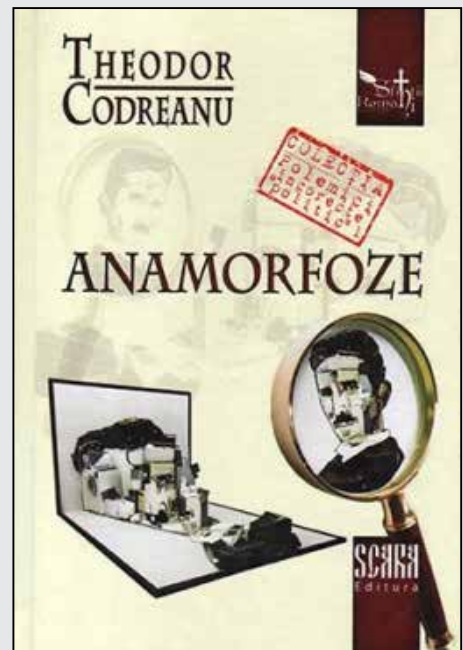
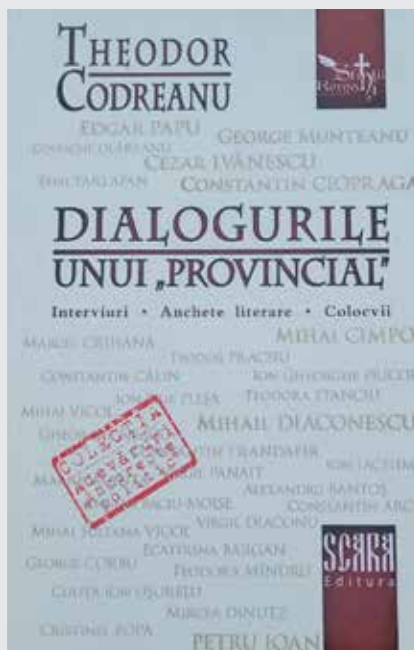
la **Salonul literar – artistic „Comentar”**, entitate culturală unicat în viața spirituală a Bucureștilor de altădată... Am rememorat momentul întâlnirii de atunci, precum și unele întâmplări scriitoricești care ne-au marcat existența, ulterior. I-am pomenit, în fuga timpului sireap, pe câțiva dintre prietenii comuni care au făcut istorie literară și care s-au ascuns în Stea pentru a ne strălumi nouă, celor rămași dincoace de Umbră, potecile tot mai înguste și mai nesigure ale Tragismului care suntem și prin care cotrobăim/orbecăim fără sens...” Am comentat, printre altele, cu ironie subțire și dureroasă, statutul spectrului cultural de astăzi și el mi s-a plâns de hotărârea mai noilor „decidenți” (le-a zis mai rău!) de a desființa *Academia Eminescu de la Delhi*, cea „păstorită” cu „credință și bărbăție” de vajnicul talmaci al religiilor, cunoscut și apreciat mai mult în cuprinsurile *Indiei* spirituale, decât în țara sa de obârșie! ... Deh, ...copita recunoștinței!...De ceva timp s-a urnit spre *Înalturi* și prietenul nostru... *Nimeni nu i-a ridicat lui George Anca măcar o umbră de mulțumire, de recunoștință, deși ar fi meritat-o cu prisosință...*

Mulțumită mărinimiei celui ce avea să ființeze *Academia Internațională „Mihai Eminescu”* din New Delhi, modesta mea bibliotecă găzduiește și astăzi, la loc de cinste, acel miraculos exemplar din revista „*Latinitas*”, dăruit mie cu multă generozitate și încredere, la o întrunire de cenaclu, pe la începutul lui iunie, 1983. Gândiți-vă că pe-atunci (auto)cenzura era nenorocită rău de tot, nu știai cu cine dai mâna, purtătorul de ochi albaștri era omniprezent! Îmi amintesc că, în acea seară, la ședința de cenaclu, am cerut, spre final, permisiunea să mă adresez publicului în numele câtorva versuri care mi se păreau potrivite momentului. Am primit aprobarea, deși, rețineți, nimic nu se citea, ...până nu se verifica „materialul”!... Mi-am dres glasul și... am înghețat asistența! Mulți dintre cei de față erau intelectuali „reeducați”, cu ani grei de pușcărie stalinistă și de Canal. După un moment de stupeoare, a urmat nebunia generală. Oamenii și-au părăsit locurile, mă îmbrățișau, mă felicitau, aplaudau... Mă fuduleam (umilul de mine!) și arătam revista tuturor. (Bănuiesc că și securistul de serviciu mi-a scuturat mâinile, să mi le rupă...

Poate c-avea și lacrimi în ochi. O fi știut el de ce...!). Mi s-a cerut un bis! Sfântă Mare Inconștiență! **Doina** era interzisă în raiul comunist. M-am conformat și o „spuneam ca pe apă”... În sala de cenaclu se instalase o stare de fraternitate. Numai Dumnezeu știe ce era în sufletul fiecăruia!... „Vai de biet Român, săracul!”... Și, cum tot regretele noastre de zgură se-nchid în spaimele Marelui Întuneric, lăsați-mi bucuria oboșită, dar molcomă și dezinteresată, de a vă dezvălui „*Târziul*”-lui *Bacovia*, transpus pe claviatura sufletuluiisău, de tot bacovian, în sanscrită, așa cum am avut eu norocul de a-l descoperi, acum aproape patru decenii, găzduit în paginile publicației mai sus amintite:

SEMNAL

ARISTOTEL PILIPĂUȚEANU

LECTURI AFECTIVE O VIAȚĂ MĂRTURISITĂ

Bibliotecile sunt supuse în ultima vreme unui val de literatură memorialistică de care, fericită coincidență, publicul este captivat. La volumele celebre aparținând lui Saint-Simon sau Reginei Maria, marchizului de Sade sau lui Charlie Chaplin, se adaugă noi și noi mărturisiri înveșmântate literar. Trecutul este un timp mort și „Nu-nvie morții. E-n zadar, copile!” Cu tot entuziasmul poezilor, trecutul nu poate fi rețrăit la intensitatea „de atunci” și nu are decât o valoare sentimentală. Poate fi privit cu nostalgie, uneori însoțită de remușcări sfâșietoare, sau cu optimism, constatând că, de fapt, cea mai frumoasă vârstă este aceea pe care o ai – principalul este să știi să o trăiești.

Doă categorii umane simt special nevoia confesiunilor: adolescenții, posesori de jurnale ce înregistrează „timpul trăirii, timpul mărturisirii” (vorba lui Eugen Simion) și seniorii, care o fac din varii motive: datoria față de urmași, senzația că au trăit o viață de excepție, credința că aventurile lor existențiale pot avea rol educativ etc. De la cronicari încoace s-au invocat tot soiul de motive. Există însă unul care nu poate fi definit, venit din adâncul ființei, îndemnând la rememorări și dezvăluiri, fie ele destinate unui singur cititor (autorul), cu final exact precizat, ca în cazul lui Pașadia ori Kafka.

„O viață mărturisită” ne propune Antoaneta Macovei prin intermediul Editurii „Vasiliana” din Iași. Titlul se dovedește impropriu, autoarea oferindu-ne doar unele episoade, e drept „semnificative”, din „o viață”. Căci evenimentele unei existențe umane integrale nu pot fi înregistrate în nicio carte. N-a putut-o face nimeni, de la George Sand cu întinsa „Poveste a vieții mele”, până la Dumitru Popescu, autor a șase volume de „Memorii”. Această imposibilitate de redare exhaustivă a faptelor o scutește pe Antoaneta Macovei de trudnicul demers al autorilor care operează conform criteriului cronologic. Se adaugă și structurarea compozițională, asemănătoare filmelor care ignoră stricta succesiune temporală, ordonând factologia după importanță și semnificații. Cartea Antoanetei Macovei nu începe cu „am văzut lumina sfântă a zilei într-un sat ce părea adunat în jurul stației CFR, în șuierul trenurilor...” etc. Debutul nu este nici idilic precum la Ion Creangă, nici văicăreț ca în vreun bildungs-roman cu orfani de Charles Dickens. Este o evocare cât se poate de realistă a Iașului postbelic, „un oraș ruinat, cu oameni sărăciți, fără adăposturi, cu armata sovietică la orice pas; fără prăvălii, cu două-trei economate de unde puteai lua o pâine, marmeladă și o pânză albă numită americană”. Antoaneta are 10 ani și deja un trecut tumultuos: plecată din orașul natal la Cernăuți, refugiată undeva în Oltenia, stabilită apoi la Iași, unde singura oază de liniște este Liceul „Oltea Doamna”, „spațiul sacru, casa și altarul construite din ambianța elevată de profesori și colege, grefată pe o tradiție puternică, perpetuată din secolul trecut”. Printre colege, Viorica Cortez,

„cu o bundiță în spate, repetând la pianul înghețat din sala de festivități”.

Pasiunea Antoanetei este scena. Vocile minunate de la „teatru la microfon” i-au creionat viziunea unei lumi intime, devenită, în timp, adevărată patimă, un miraj. La Cernăuți „copila de la gară” văzuse actorii la lucru, i-a admirat și poate i-a înțeles. La Drăgășani a avut și șansa de a se învecina cu „Teatrul Național” din Iași, aflat în refugiu și să-i cunoască pe Miluță Gheorghiu sau Anny Braeski. Ca elevă, juca în piese regizate la liceu, iar faptul că i se încredințau roluri principale era semnificativ. S-a îndrăgostit de instructor, misteriosul student V. R. „Omul acesta mi-a deschis o lume, m-a învățat să văd cuvântul, să-i simt sensurile, ascunzișurile, unduțațiile sonore”. I-a admirat pe Ștefan Dăncinescu, Adina Popa, Ion Omescu. Mai târziu i-a cunoscut îndeaproape pe Teofil Vâlcu și pe Petre Gheorghiu. Și tot acest entuziasm care o conducea către o carieră scenică s-a spulberat din cauza unui eveniment banal: desființarea Facultății de teatru de la Iași. Familia, tatăl îndeosebi, nu accepta plecarea Antoanetei la București. Dar presiunea rămâne. „Nu am uitat nicio clipă să admir, să creez ceva pentru acest domeniu, care a însemnat un fel de *violon d'Ingres* a vieții mele. Am scris scenarii pentru Radio Iași, am ținut conferințe, am scris cronici de spectacol, am participat la colocvii închinare scenei și dramaturgiei, modalităților de exprimare actoricească. Am fost un spectator fidel, aproape bolnav atunci când trăiam în stal replica fiecărui actor și respiram odată cu el”.

Cu emoții privind „dosarul” care ar fi putut sugera „originea nesănătoasă”, Antoaneta a intrat la Facultatea de Filologie. A audiat cursurile profesorilor Gheorghe Agavriiloaie, ginerele lui Ibrăileanu, Dan Simonescu, N. I. Popa, fratele dramaturgului Victor Ion Popa. Dar figura care i-a luminat tinerețea intelectuală a fost Al. Dima. Lui îi sunt dedicate nu mai puțin de 12 pagini, un eseu despre marele academician, dar și despre om, care avea „disponibilități inepuizabile de a asculta, de a ajuta, de a-ți sugera soluția cea mai potrivită în firești îndoieli sau incertitudini”. Vizita lui Tudor Vianu la Iași, tandemul minunat Vianu – Dima rămân momente cu adevărat memorabile: „Eu eram ochi și urechi la ceea ce spunea Tudor Vianu. Modul lui de a comunica o observație, delicatețea cu care o enunța, politețea de a-și exprima o dorință fermecau. Avea o voce caldă, ușor nazală. Statura impunătoare, prezența lui emanau respect. Parcă îți venea să te dai la o parte când trecea el”.

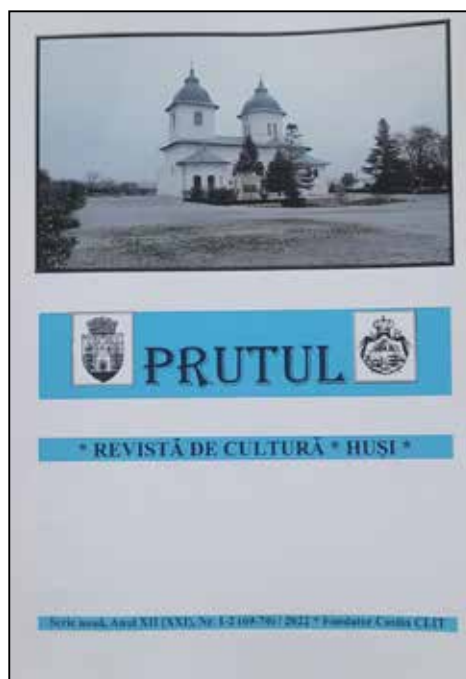
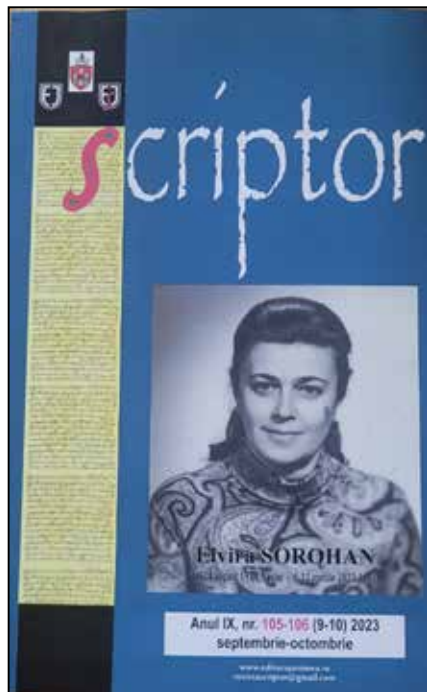
În „Câteva cuvinte în loc de prefață” autoarea declară că nu avea veleități literare. Și totuși paginile cărții sunt impregnate de literatură. Universitara care călătorea confortabil de la București la Iași cu clasa I sau în „Volga” Universității alături de un academician și un rector se trezește singură și neajutorată

Într-o gară mică și pustie, noaptea, la granița dintre Italia și Franța. Nararea peripețiilor atinge cote maxime împletind senzaționalul cu plictiseala, optimismul sănătos cu ridicolul situațiilor. Sau vizita lui Iuri Kojevnikov, exeget al lui Eminescu, la Iași, marcată de un fabulos „guleaiu” stropit cu multă vodcă și încheiat cu o scenă de toată frumusețea. Trei universitari ieșeni extrem de serioși, unul dintre ei academician, și o doamnă carismatică încearcă să potolească exuberanța tipic rusească a colegului lor pus pe delicate cumpărături de articole intime feminine și să-i jaloneze drumul serpuit spre hotel.

Amintirile capătă valoare și prin personalitățile pe care memorialistul le-a cunoscut. Dacă ele sunt potențate și prin arta portretisticii, cu atât mai bine. De multe ori întâmplarea îți rezervă plăcute surprize. Doi vecini de compartiment într-un tren beneficiază de două modalități diferite de portretizare. Prima este expeditivă: „Rectorul Creangă era un om rigid, aparent. Unii spuneau că această rigiditate ascundea o timiditate. Poate”. A doua se bazează pe observație și analiză născute din curiozitate: „Celălalt domn, mic de statură, grăsunel, a început să umple golul unei conversații de conveniență. M-a izbit în timbrul vocii sale un graseiaj aparte. Era volubil și vădit preocupat să creeze atmosferă”. În fine, surpriza este enormă: „Sărut mâna, Moasil!”; „Întind

și eu mâna tremurândă și mă recomand. Știam de anvergura academicianului Grigore C. Moisil de la o cunoștință comună, cadru didactic la Facultatea de Matematică. Pentru ei toți, era un fel de Dumnezeu, nu numai ca halou științific, dar și ca om”. Și minunea continuă cu un festin în doi la vagonul restaurant. „Avea un har de a reînvia trecutul, întâlnit doar la unii scriitori sau actori... Era atât de franc, de omenesc, cum nu mi-a fost dat să mai văd manifestându-se un matematician în întreaga mea viață... Cu cât se dezvăluia mai mult, cu atât realizam unicitatea unei existențe intelectuale. Avea naturalețe în tot ce spunea, expresie a unei minți scăpărătoare”.

Și amintirile curg în valuri, se cheamă unele pe altele, sunt idilice sau furtunoase, fiecare cu intensitatea și importanța ei: familia Moțocilor cu celebrul vornic evocat de Negruzzi și Alecsandri, un interludiu magrebian, „cercul ofițerilor”, rude și prieteni, care au trecut prin situații dramatice în război și, uneori, după. Din toate, rămâne „grăunțele acela prețios pe care-l strângi în pumn. El poate ascunde ziua când ai fost mireasă, secunda când ți-a spus cineva că ești frumoasă, inteligentă, momentul când ai cunoscut un om deosebit sau te-ai bucurat de o biruință pe planul ideilor și poate ai trăit uimirea când ai primit, în plin viscol, o garoață scoasă de sub reverul paltonului”.

SEMNAL

VALERIU STANCU

„TABLOURI DINTR-O EXPOZIȚIE” DE SUFLET

Pornită mai târziu (dar cu har și cu determinarea născută din conștientizarea propriei valori) pe drumul literaturii și primită cu entuziasm de critica literară, de confrăți și de cititori, Nina Toma se află acum la cea de a treia sa carte de poezie, o carte a deplinei maturități artistice. A debutat în 2018, cu volumul **Vara celor cinci sănzieni** (Cronedit, Iași), pentru ca, în urma succesului pe care l-a cunoscut memorabila ei vară, să revină foarte repede în lumea numelor adunate pe o carte, scoțând, tot la editura ieșeană, în 2020, un persistent **Ecou de suflet pe cruce**, ecou ce s-a propagat cu rezeziune în inimile iubitorilor de poezie și a propulsat-o printru numele de primă mărime ale liricii feminine de azi. Nina Toma s-a împlinit ca scriitor cu fiecare volum, cu fiecare poem publicat în reviste literare, confirmând din plin speranțele puse în ea la debut.

Titlul volumului – **Liniștea lumii rezemată de cer** – nu e doar frumos, enigmatic și impresionat, el are, cred, și o accentuată valoare simbolică, deoarece poate fi socotit o chemare la îndumnezeire, o credință că armonia universului, a lumii noastre, nu se poate realiza decât prin lucrarea divină. Acest încifrat și sugestiv titlu ar putea fi translația metaforică a mottoului „**Nihil sine Deo**”, motto al familiei regale germane Hohenzollern-Sigmaringen, introdus ca deviză a monarhiei românești de principele/regele Carol I. De altfel, în cuprinsul volumului, creatoarea chiar include un poem intitulat **Nihil sine Deo**, poem din care, pentru frumusețea și pentru crezul lor, cităm câteva versuri: „Nimic pe lume nu tresare,/ fără atingerea divină,/ nici frunza-nmugurită-n ram,/ nici stropii ploii de pe geam,// nici biata inimă nătăngă,/ nici ochiul ce-a-nvățat să plângă./ Nimic pe lume nu-s nici eu,/ fără de bunul Dumnezeu!”. O atmosferă idilică, patriarhală (desprinsă parcă din tablourile din zona spirituală a doinei, acest „cîntec sfînt, vechi și simplu, de la țară”, cu care, cîndva, ne-a fermecat copilăria versul cald și învăluitoare al lui Ștefan Octavian Iosif – din volumele *Patriarhale*, *Credințe* sau *Cîntece*, de exemplu), construiește Nina Toma în poemul **Nume pe-o carte**, închinat bunicilor ei. Acest poem – care deschide volumul cu un titlu atît de expresiv și de chemător, **Liniștea lumii rezemată de cer** – face parte, de fapt, dintr-un emoționant ciclu dedicat unei minunate și nostalgice întoarceri în lumea copilăriei, adică la vremea „sufletului nostru dintîi”, despre care vorbea în a doua sa apariție editorială prozatorul ieșean Constantin Parascan. Cu har și emoție, cu delicatețe și inspirație, aceste poeme spun o poveste: povestea sufletului care nu se sfiește să se copilărească, poveste pe care o admirăm în simplitatea impecabilă a curgerii ei și în (aleg la împlinire, dintr-un noian de impresionante exemple ce se pot da) poemul **Amintiri răscolite**: „Parc-ar fi prima oară/ când semt iarba sub tălpile goale,/ uitasem cât de plăcută-i răcoarea,/ de pentinderea verde și moale.// S-au trezit, azi, toate-amintirile/ rătăcite-n mintea mea obosită,/ șesul, nesfârșire murmuitoare/ de-albine, fluturi, veselă suită.// Parc-ar fi prima oară, când cerul/ îmi

arată minunile-albastre,/ uitasem că norii se pot transforma/ în zmei feroși sau zâne măiestre.// Din pacea și liniștea clipei de-acum,/ voi lua, pentru suflet, puțin,/ să-i dau, mai târziu, mîngâiere și-alint,/ când geruri năprasnice vin”. Relația cu propria copilărie, dar și cu cea a ființelor dragi, întoarcerea în lumea ei feerică, de vis și la fericitățile primare, par să stea sub semnul îndemnului pe care, în piesa Don Carlos, ni-l adresează dramaturgul german Friedrich Schiller: „Și mai ales învățați să purtați întotdeauna respect viselor din copilărie!”. Chiar asta face Nina Toma în acest volum, împlinindu-și visele prin Cuvînt. Ieșirea din poveste și trecerea la viața normală, concretă, se face în poemul **Era duminică**, o adevărată sinteză existențială, care, în ciuda faptului că ne evocă discret „marea trecere”, finitudinea, rămîne senină, ca o acceptare tacită a „datului sortii”. Iată

sfrîșitul acestui remarcabil poem cu ecouri din tematici blagiene și argheziene, dar fără zbuluciumul van din creațiile maeștrilor: „Era duminică./ O bătrână pășea gînditoare pe trotuarul pustiu./ Era umbra copilei care, cîndva, desenase pe cer/ ultimul curcubeu”. Motivul acesta al condiției umane, al finitudinii, devine un leitmotiv în volum, dovadă că orice creator e preocupat de contradicția dintre propria ființare, ce poartă conștient gînduri și trăiri de sorginte biblică despre deșertăciune și despre veșnicia propriei opere, care, dacă are valoare, depășește cu secole existența fizică a autorului. Pe măsură ce revine în vers acest motiv, el este tot mai profund și mai puțin senin. Îl găsim, de exemplu, și în poemul **Cu sufletul parfum de tei**, al cărui final încă stă sub semnul luminii („cu sufletul, parfum de tei,/ voi da tributul către zei/ să-mi fie liniștea deplină,/ în nesfârșirea

de lumină”), dar și în tulburătoarea confesiune **Ca un copil pelerin**, unde trăirile, prezentate direct, sunt atît de neliniștitoare, atît de triste, încît cuprind și cititorul în angoasa lor existențială: „cu smerenie,/ voi adînci privirea/ în cerul fără sfîrșit/ și voi atinge mîna Creatorului,/ mîna înghețată cu care,/ într-o duminică geroasă de iarnă,/ a scris povestea tristă/ a unui muritor”. Din îndepărtata-i copilărie, creatoarea „evadează” în copilăria propriilor prunci, dar și în cea a nepoților, deci tot pe un tărîm fabulos, unde armonia e privegheată nu doar de ochiul și de poveștile bunicii, ci și de Cel de Sus, care știe să transforme visele, dorințele, rugăciunile în minuni atît pentru sufletul copilului, cît și pentru nostalgia celui care se reîntoarce în copilărie: „Lumea basmelor cu împărați și zâne/ am deschis-o numai pentru tine/ și-am pornit prin locuri minunate/ să înveți ce-i rău și ce e bine.// Chipul tău frumos ca o icoană,/ îngeresc surâde, cînd și cînd,/ dormi, Andreea, buni e cu tine/ și-ți șoptește rugăciunea-n gînd” (**Cîntec de leagăn**). Cît de gîngăș este preluat, sub semn divin, în versurile citate, îndemnul eminescian „Ce e rău și ce e bine/ Te întrebă și socoate!”. Din tușe risipite discret în poeme, scriitoarea își conturează un portret care ajută cititorul să-i înțeleagă sentimentele înzidite-n vers. Astfel, cu o dezarmantă sinceritate,

ne spune – în versuri neînchipuit de frumoase – despre sine că este o înșingurată introvertită care-și întemnițează visele, dar își bucură trecerea cu amintiri, că iubește cu toată puterea inimii și a ființei, că are un suflet ales și sensibil, mișcat oricând de suferința și durerile semenilor, că își poartă cu sine mereu, ca pe un necesar sfătuitor, credința în Dumnezeu... În lirica aceasta cu vagă tentă egotistă își fac loc și poeme închinatelor creatori ale căror scrieri le admiră (Mihai Eminescu, Nichita Stănescu, Emil Brumaru), unele poezii vibrant patriotice, dar și o reușită mini secțiune de... fabule, cu un vers mai sprintar și învăluit într-un umor spumos! Structurat în șase cicluri tematice, volumul este unitar, echilibrat și armonios, mizând pe un autentic fior liric, pe sinceritatea trăirilor, pe bogăția imagistică și pe o surprinzătoare – dar binevenită – diversitate stilistică, toate aceste caracteristici conferindu-i lucrării valoare, frumusețe, profunzime și dăluindu-i loc de neuitare în sufletul cititorilor. Întâiul ciclu („- **Suflete de copil, ești fericit? - ... am fost.**”) este închinat copilăriei, iar concluzia pe care o putem desprinde din poemele incluse în cuprinsul său e clară și tulburătoare: dacă în existența ontogenetică nu ar exista această perioadă, oamenilor le-ar fi foarte greu să își suporte devenirea, viața. Așadar, avem nevoie de copilărie, trebuie să ne întoarcem la ea mereu, trebuie să îndrăznim să ne copilărim, dacă vrem să ne păstrăm puritatea sufletească și demnitatea ființială. Nu insist, despre acest ciclu mi-am exprimat deja câteva păreri, dar cred că este cel mai cald al volumului. Al doilea ciclu (**Cu sufletul parfum de tei**) pierde oarecum din candoare, din seninătate, dar se întrupează mai mult în gravitate, în profunzime. Un ciclu despre iubire și, mai ales, despre căutarea de sine, despre speranța într-o împăcare cu existența prin aflarea Divinității, un ciclu despre soartă, despre menirea omului și, evident!, a creatorului. Multe din poemele acestui ciclu poartă chiar titluri simbolice care încifrează stări de spirit puternice, adesea contradictorii, ilustrând zbuciumul sufletesc al ființării, al trecerii (**Golul din noi, Însingurare, Căutare, Izbăvire...**). **Minunile nu așteaptă lauda nimănui, doar sunt** continuă și completează tematica din ciclul precedent. În acest „capitol” al descoperirii sinelui, dar și al revelației, „sufletul plecat/ în căutarea de sine” primește „clipa dulce/ de regăsire/ și împăcare” (**Cuminenția muntelui**). Un ciclu ca un „zbor de taină”, „vestind lumii/ taina vieții fără sfârșit:/ iubirea și pacea”. E un „cântec al speranței”, e ciclul vivaldian al unor anotimpuri de basm, al comuniunii cu natura, al extazului în fața minunilor pe care aceasta le zămislește clipă de clipă: „Sfioasă, tremurătoare înflorire,/ zbatere din aripi fragile,/ plutire ușoară de fluturi.../ Creație a perfecțiunii,/ zămislită din taina pământului/ și-a minunii dea fi.” (**Ea, Magnolia**). Din păcate, acest emoționant ciclu e completat cu numai opt haikuuri. Numai opt (cartea ar fi meritat mult mai multe!), dar atât de frumoase, încât par a fi desprinse direct din lirica japoneză! Un singur exemplu: „Calmă psaltire/ năvălind cu lumină./ E primăvară!”. **Niciodată singur, Dumnezeu** este un ciclu cristic, măiastru, copleșitor și foarte uman, ce rafinează tema dialogului cu Divinitatea, temă care, de altfel, își face simțită prezența pe parcursul întregii cărți. Un dialog ce nu stă nici sub semnul căutărilor, nici sub cel al iconoclastiei (așa cum ne-a obișnuit o bună parte din poezia clasică), ci direct sub semnul credinței, așa cum s-a întâmplat, de exemplu, în creațiile postume ale lui Vasile Voiculescu (*Ultimele sonete ale lui Shakespeare, în traducere imaginară* de Vasile Voiculescu). Toate poemele ciclului sunt impresionante (cred că autoarea ar trebui să-și adune într-un florilegiu poemele psalmice, căci ar scoate o carte de mare răsunet), ele au o curgere tainică, vorbesc și prin tăcerile pe care le ascund cuvintele, și interferându-și versurile,

completându-se ideatic, înflorind stilistic, alcătuiesc unul din cele mai problematice și mai reușite cicluri ale volumului. Rostuit sub rostirea eminesciană din *Glossă* („Vreme, trece, vreme vine / Vreme vine, vreme trece”), cel de-al cincilea ciclu al volumului, **Totul vine, totul trece mereu** adună poeme „de trecere, de vremeire și de moarte”. În aceste poeme, fiorul tragic legat de conștiința finitudinii, de sentimentul ineluctabilei tranziții spre necunoscut, spre Marele Târziu, de împăcarea cu jertfa supremă („În inimi tresaltă/ un ultim fior,/ ascultă, privește/ clipele mor.” - **Ascultă, privește!**) este cristalizat, mult mai pregnant, aglutinând gânduri vechi și rostiri noi care-și prelungesc ecourile și în alte cicluri ale volumului. „Bindecuvîntat să fie deci/ Că trăiesc și că mă duc spre moarte” – spunea Esenin – și aceeași atitudine, rezumată în sintagma epicureică „bucuria de a trăi”, se desprinde și din poemele Ninei Toma, care înainte de a se cutremura de veșnicia morții, asemenea lui Al. Vlahuță, aduce din tot sufletul prinos vieții, ființării pentru înveșnicirea prin creație, pentru a da substanță acelei aserțiuni pline de speranță dintr-o odă horațiană: „Non omnis moriar”. Ca să venim mai aproape de zilele noastre, aș zice că poemele din **Totul vine, totul trece mereu** ascund în substanța lor o labișiană, tainică, „fugă din cadrane”. Un adevărat poem este titlul următorului capitol („**Primul meu cântec de leagăn/ din glasul mamei răsună,/ dulce ecou fără seamăn/ în Sfânta Limbă Română.**”) care, ați ghicit, este închinat, cu sincer patriotism, dar și cu devoțiunea „dascălului de românească” (așa cum îi place concitadinului ei, Simion Bogdănescu, să se autodefinească), limbii române și celor care i-au dat strălucire (Mihai Eminescu, Nichita Stănescu, Emil Brumaru, între alții), dar și locurilor de neasemuit, atât de frumoase (și dragi sufletului autoarei) din această țară binecuvîntată de Dumnezeu „între toate țările de pe pământ” (Bălcescu). Bindecuvîntată de Dumnezeu, dar urgisită chiar de oamenii ei, care nu știu să o prețuiască. Un patriotism discret, dar profund, animă versurile din acest ciclu atât de necesar, mai ales în actualul context social-politic, în care românii uită valorile perene ale românismului ce i-au ținut împreună, uniți și puternici, în ciuda tuturor vitregiilor cu care i-au încercat două milenii de existență. Un ciclu exemplar, sincer și optimist, de învățat la școală! În aparentă contradicție cu poeziile senine închinatelor țării, neamului și limbii materne, se strecoară stingher în acest ciclu cutremurătorul poem **Auschwitz**, adică tot un poem despre valorile umane, despre viață și despre faptul că nimeni nu are dreptul să îi ia unui semen acest unic dar primit de la Dumnezeu. Este poemul care ar fi trebuit să nu aibă motive de a fi scris, este un remember dureros al avertismentului pe care pictorul spaniol Francisco de Goya îl adresa omenirii: „somnul rațiunii naște monștri”! Tot în acest ciclu, poate pentru a mai atenua din efectul devastator al poemului **Auschwitz**, autoarea introduce un minunat, benefic, senin colind, cu ecouri ancestrale, care, în subsidiar, ne amintește osbligația de a ne păstra credința, datinile și obiceiurile. Ca și în volumele precedente, poezia Ninei Toma din această nouă și foarte reușită ieșire la rampă e caldă, ispititoare, învăluitoare, persuasivă, e ca roua binefăcătoare, căzută în zori pe frăgezimea petalelor de flori rare.

Iubite cetitoriule, ține lângă suflet **Liniștea lumii rezemată de cer**, fiindcă te încântă, te înfrumusețează, te îmbogățește! E o carte despre sine și despre semenii, despre iubire și credință, despre viață și moarte, despre „datul sorții”, despre „arta de a trăi frumos”, o carte a unor adevăruri existențiale simple, de care, clipă de clipă, avem nevoie!

NINA TOMA

ALEXANDRU BOȚOROGA

S-a născut la data de 1 ianuarie 1965, în comuna Pochidia, județul Vaslui. În anul 1983, a absolvit Liceul „Alexandru Vlahuță” (actualul „Mihai Eminescu”) din Bârlad. Este licențiat al Facultății de Electronică și Telecomunicații din cadrul Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași, promoția 1989.

Încurajat de profesoara sa de limba și literatura română, în timpul liceului, are primele încercări literare, continuând să scrie cu pasiune în perioada studenției și până în prezent. Despre poeziile scrise în perioada de început cărora le-a găsit loc în paginile primului său volum, spune: „am păstrat câteva zeci pentru a da un traseu complet al căutării pasului și cuvintelor, pentru a face cu puțință o bună rostuire a celui care sunt cu cel care am fost”.

În anul 2019, debutează cu volumul *În căutarea pasului*, publicat la Editura *For you*, din București, iar anul acesta, iese la rampă cu cel de-al doilea volum de poezie, *Insula cu tăceri*, apărut la aceeași editură.

Alexandru Boțoroga scrie o poezie interiorizată, din care emană frumusețea și sensibilitatea sufletului său pornit în căutarea sensului vieții, împlinirea destinului prin credință și iubire. În același timp, poezia sa relevă un imaginar poetic inedit, apelând la un limbaj artistic sugestiv, iar prin reflecții profunde, filosofice, încearcă să înțeleagă misterele lumii, invitându-și cititorii în universul pasiunilor sale care permanent îi domină sentimentele și trăirile cotidiene, credințele și năzuințele. Abordează teme clasice precum: natura, iubirea, trecerea timpului, condiția omului în societate, cărora le oferă veritabile tușe de postmodernism, realizând, adesea, o simbioză a artelor, prin inserarea unor termeni din sfera muzicii: „De data asta vom schimba cuvinte/ vom pune în surdina muzici”, (**Cuvinte și muzici**), „În cheia

sol trăiesc o mie de inuri/pe acolo vin îngerii cântători/ când razant trec pe a pământului/curbură albastră.” (**Cuvinte în cheia sol**), „Se înalță spre cer vocea întâi/de undeva de la marginea lacrimelor” (**Polifonie**), „Aici în Postdamer Platz, când maestrul/de opzeci de ani va ridica bagheta/pentru simfonia a șaptea, nici să respir/n-am să pot din cauza părului alb/de la tâmplele lui inspirând o roială prezență” (**Adagio: Sehr feierlich und sehr langsam**), în seria de suite: „Suită (cinci-șapte-cinci)”, „Suită de toamnă”, „Suită de octombrie”, „Suită de iarnă”. Elementele preluate din artele plastice sunt prezente, de asemenea, în poemele sale care se dovedesc a fi veritabile opere de artă: „Registrul de sus are tonuri de-albastru/dedesubt sunt mai multe ostroave de roșu,/ galbenul tronează timid în partea de jos./ Un copil în fața porții ascute răbdarea./ La subsuora stângă are o trompetă, / e veche de tot trâmbița

de alamă,/ mai păstrează încă în ea zgomotul surd/ cu care s-au prăvălit zidurile Ierihonului,/ stupoarea cu care s-au despiciat valurile/ mării la atingerea cu toiagul de lemn,/ marșul triumfal din Aida și a kind of blue/ cu pian și contrabas dintr-o seară cu lună” (**Ulei pe pânză**).

Asemenea unui maestru bijutier, Alexandru Boțoroga creează metafore atent meșteșugite, cu o puternică forță sugestivă, oferind cititorilor libertate deplină în interpretarea mesajului poetic: „... Dar ceea ce conta era zborul,/ bătaia aceea cu vârful piciorului, /saltul înspre turla bisericii, aerul vâjâind/ ca un lan de secară, mersul cu pas uriaș/ prin văzduh, pe dalele imense de aer./ Și zumzetul acela difuz, moleculele căzătoare/ din al lumilor ciur, din al stelelor caier.” (**Am avut din nou**), „Eu adunat cu mine însumi dau puțin :/E-un scăzământ, pedeapsa-i meritată/ Când bolta gândului devine un pelin/Brodă subțil în floarea de erată” (**Trei sume**), „În proze rutinate și-n absență,/ În zile fără basme și povești./ Suntem o carte-n marea pasiență/jucată de arbitrii cei cerești.” (**Verba manent**), „Doar pupilele verzi și sihastre/ Nu vor vrea nicio clipă să tacă deloc/ Când foi albe cu minuție scrise,/ Se vor citi în curtea cu multe priviri./Deci glonțul din pluș, din arsele vise,/Să treacă prin inima a mii de iubiri” (**Ultima dorință**).

Universul poetic creat de Alexandru Boțoroga evocă o lume în continuă transformare despre care el însuși mărturisește că „Nu scriu poezie numai din pasiune sau pentru că asta îmi este meseria. Poezia și muzica sunt asimptota mea spre înalt, spre lumea de unde ne vin reperatele unui adevăr fără de care am deznădăjdui continuu. „Aceasta este lumea pe care dorește să o descopere cititorii săi în poeziile create în momentele de grație divină, invitându-ne să-i fim alături, într-o lungă călătorie peste

timp, cu sufletul, mințeași spiritul deschise spre noi orizonturi luminoase și senine. În poezia **Lansare de carte**, poetul are încrederea că tot ceea ce este frumos și valoros nu se poate pierde. „Drum bun și vânt din pupa, corabie de hârtie,/ să faci ocolul pământului într-o mie de ani/ pe la capul bunei speranțe, prin mările moarte/ și oceanele vii. De pe malul din port/ eu fac cu batista semne celor care recită,/ celor care cântă, celor care plâng și se fac/ tot mai mici înspre linia orizontului./ Aflăm astfel noi înșine, cu ochi nemișcați,/ că planeta e rotundă ca o minge de lut,/ cu jaruri ce ies prin furuncule negre./ Vei face popas în golfuri cu orașe peștrițe,/ vei lăsa câte o frază prin fiorduri și dane,/ se va găsi cineva doritor să cumpere/ ometaforă scăpată din salteaua de file./ Eu voi întoarce filele calendarului din perete,/ voi pune aur și aură pe fruntea primelor zile.”

TEODOR OANCĂ

DIN ANTROPONIMIA ROMÂNEASCĂ (VI)

În documentele istorice, o persoană era, de regulă, menționată cu numele personal, dar și însoțit de un nume complementar. Acesta putea fi numele tatălui (precedat de unul dintre cuvintele slavone sin „fiu”, brat „frate”, zet „ginere”), de numele funcției dregătorești, de cel al meseriei (ocupației), al etniei, al poreclei atribuite neamului etc. În Catagrafia Doljului de la 1831, erau înregistrați la Segarcea Pătru sin Mitrică, Matei sin Ion Păstae, Nică brat Păreu Tonici, Dumitru Sârbu grădinar, bulgar.

În Catagrafia Ținutului Cîrligăturii din Moldova, boierii menționați figurează cu numele personal, precedat de numele funcției dregătorești, urmat de cel al tatălui, sau al neamului: aga Costandin Neculce, șatraru Filip Bantăș, vornicul Andronachi Donici, serdarul Gheorghe Negruțu etc. Capii de familie din Ocolul de Sus din același ținut figurează cu numele personal urmat de un determinant, acesta jucând rol de nume de familie neoficial: Ioniță Maței, Toader Mândrilă, Ștefan Rusul, Toader Feciorul, Simion Fulga, Grigore Ungureanu, Zaharie Vierul, Simion Deleanu, Iacob Sucilă etc.

Catagrafiile din Moldova și Țara Românească au făcut primul pas în consacrarea unui nume complementar ca nume de familie. În Băilești, județul Dolj, la 1831, este înregistrat Ștefan Petrișor, fiul lui Petrișor și tatăl lui Ion sin Ștefan Petrișor. Așadar nepotul se raportează la numele bunicului. Petrișor este nume de familie actual în Băilești. Un nume raportat la un ascendent poate deveni el însuși bază de referință pentru descendenți. Avem ca exemplu Gheorghisan sin Mitroi. Atât Mitroi, cât și Gheorghisan sunt nume de familie actuale în Băilești. Numele de familie Oroviceanu, prezent azi în Băilești, poate fi pus în legătură cu supranumele Oroviceanu (de la numele topic Orevița, exprimând, așadar, originea locală), pe care l-au purtat Oroviceanu Nicola Fîru (la 1831) și nepotul său, Oroviceanu Fîru Stan (la 1884).

O relație bunic-nepot-strănepot se identifică în numele lui Vultur Preda Barbu, din Catagrafia de la 1831, al nepotului acestuia, Vultur Barbu Dinu (de 25 de ani în 1884) și fiul acestuia, Vultur Barbu Dinu Florea, născut în 1884. Numele de familie Vultur este prezent în antroponimia băileșteană.

Numele de familie în Transilvania, Maramureș, Crișana și Banat au devenit obligatorii la sfârșitul secolului al XVIII-lea, printr-un ordin al Împăratului Iosif al II-lea. Specificitatea antroponimiei din acest spațiu este pe larg prezentată de Ștefan Pașca în „Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului”. Referitor la consacrarea numelui de familie oficial, autorul precizează: „Însemnările istorice mai vechi, dar mai cu seamă informațiile mai recente, confirmă la tot pasul obiceiul ca unele supranume să se moștenească” (p. 57). Ștefan Pașca precizează un lucru foarte important „Fără nici o îndoială, numele de familie ca element ereditat și ca distinctiv onomastic familiar a fost adoptat /../ pentru prima dată de clasa boierilor din Țara Oltului și numai mai apoi de masa poporului de rând” (p. 63). Ceea ce Ștefan Pașca identifică pentru Țara Oltului se poate ilustra cu exemple din Moldova sau Țara Românească extrase din catagrafiile amintite.

În „Arhondologia Moldovei” de Costandin Sion sunt menționați mai mulți boieri ale căror nume de familie sunt derivate cu sufixul antroponimic -escu: Alexandrescu, Avramescu, Bănulescu, Brăescu, Dăscălescu, Enescu, Filipescu, Ghibănescu, Iosăpescu, Kăprescu, Krăciunescu, Lăzărescu, Livescu, Mironescu, Neculcescu, Prăjescu, Roșculescu, Stroescu, Șerbănescu, Tufescu, Vărlănescu, Voinescu etc. Toate au la bază numele personal al tatălui. În Moldova, sufixul -escu derivă și nume topice, fiind echivalent cu sufixul -eanu: Bărlădescu, Brăilescu. Este de remarcat că acest procedeu de creare a numelui de familie a coborât și la nivelul altor pătri sociale: preoți, profesori, grade superioare de militari, meșteșugari, negustori. Aceste nume de familie s-au transmis de la o generație la alta în cadrul familiei, ajungând până în zilele noastre.

Exprimarea originii locale prin numele de familie se realizează prin derivarea unui toponim (localitate sau regiune de proveniență a cuiva) cu ajutorul sufixului -ean(u). Ilustrative pentru această categorie de antroponime sunt numele de familie Cîmpean(u) și Muntean(u). În „Baza de date antroponimice a României”, din 1994, aceste nume de familie au următoarele frecvențe: Cîmpean 9786, Cîmpeanu 6010 Muntean 29479, Munteanu 62184. Numele fără -u final provin din Transilvania, Maramureș, Crișana și Banat și se datorează administrației ungurești care a funcționat până în 1918. Tot aceștia i se impută eliminarea sufixului antroponimic românesc -escu din numele de familie.

Urmărind frecvența numelui de familie Abrudan, constatăm că în județul de origine al abrudenilor frecvența în 1994 este 34. În schimb, numele este prezent cu frecvențe sporite în alte județe: Cluj 1468, Bihor 1102, Timiș 279, Arad 188 Sălaj 170. E un exemplu de a ilustra deplasări în timp ale unor persoane originare din Abrud sau din sate din apropierea Abrudului. În cazul de față, Abrudul a fost localitatea de referință, mai cunoscută.

În privința zonelor de origine constatăm că Podișul Transilvaniei nu trebuie interpretat ca fiind același cu Ardealul. Podișul Transilvaniei este înconjurat de „țări”, care în conștiința locuitorilor lor înseamnă altceva decât Ardealul, așa cum a fost acesta perceput de moldoveni și munteni. Țara Hațegului, Țara Oltului, Țara Bîrsei, Țara Năsăudului sunt ținuturi care se integrează Transilvaniei sub aspect geografic, dar locuitorii lor și-au zis că sunt hațegani, olteni, bîrsani, năsăudeni. De la aceste nume de „țări” au rezultat nume de familie derivate cu sufixul -ean(u).

Migrarea multor români din Transilvania, Maramureș, Crișana, Banat spre Moldova și Țara Românească a fost cauzată de factori economici, politici și religioși, ca urmare a extinderii și amplificării dominației ungare în aceste regiuni. Acest fenomen a fost constant timp de mai multe secole, înregistrându-se stări de maximă intensitate. Astfel, în septembrie 1767 numai din ținutul Făgăraș au emigrat peste 4000 de oameni, iar către sfârșitul acestui secol numărul băjenarilor ardeleni (24000 de familii) se ridica la aproximativ 96000 de persoane (Ștefan Mateș, Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX („Cercetări de demografie istorică”, Editura Științifică, București, 1971). Catagrafiile din Moldova și Țara Românească au înregistrat aceste mișcări de populație, persoanelor înregistrate fiindu-le precizate originea prin supranume, care au devenit nume de familie.

Ceea ce este de reținut în privința derivatelor cu sufixul -eanu e faptul că nu individul stabilit într-o altă localitate își creează un astfel de nume, ci persoanele din anturajul lui din localitatea în care se stabilește. Numele acestuia poate fi ignorat sau necunoscut, dar persoana poate fi identificată prin raportarea la localitatea sau regiunea din care provine. Un moldovean ajuns într-un sat din județul Mureș a fost numit mai mult cu supranumele Moldovean, care s-a transmis generațiilor următoare, ajungând nume de familie consacrat. Un vrâncean stabilit în județul Harghita a fost numit Vrâncean (în prezent are frecvența 94), iar pe cel dintr-un sat din județul Buzău (în prezent are frecvența 436) l-au numit Vrânceanu. Așadar, astfel de nume sunt un indiciu de mișcare a persoanelor dintr-un loc în altul.

Mai evidente sunt exemplele de nume de familie provenite de la derivarea cu sufixul -eanu a numelui de localitate. În Catagrafia Doljului de la 1831, sunt înregistrați la Băilești: Marin brat Urziceanu, Dinu sin Răduț Galiceanu; la Seaca de Sus: Simion sin Corneanu, Gună sin Gheorghe Boureanu. La Poiana figurează Matei sin Stroie Băileșteanu, la Perișoru este înregistrat Ignat sin Pîrvan Băileșteanu (cu mențiunea că era bulgar, venit la Perișoru din Băilești).

IONEL DUMITRAȘC

UN PROIECT TRANSFRONTALIER BÂRLAD-CAHUL

Începând din anul 2018, mai exact la 27 martie 2018, aniversarea centenarului Unirii Basarabiei cu România, la invitația părintelui arhimandrit Iustinian Budescu, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Chișinăului, Mitropolia Basarabiei, am inițiat și coordonat proiectul transfrontalier „*Uniți în cuget și-n simțiri*”, în parteneriat cu instituții școlare din județul Vaslui și din Republica Moldova, cuprinzând activități cultural-educative cu prilejul zilelor cu însemnătate istorică: 1 Decembrie, 24 Ianuarie și 27 Martie.

În acest an, proiectul, aflat la ediția a V-a, a cuprins următoarele manifestări:

În ziua de 24 ianuarie 2023, la Școala Primară „Alexei Mateevici” din Cahul, s-au desfășurat o lecție și un frumos program artistic, în prezența invitaților din liceul nostru (N. red.: Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Bârlad), cât și din Republica Moldova (director Ecaterina Negru, Consulul General al României, doamna Anca Corfu, inspectorul general al Direcției de Învățământ Cahul, Valeriu Baban, vicepreședinta Consiliului Raional Cahul, doamna Tatiana Seredenco).

Pe 27 martie 2023, la aniversarea a 105 ani de la Unirea Basarabiei cu România, activitățile s-au desfășurat la Școala Gimnazială „Alexei Mateevici” din Manta-Cahul. A fost o întâlnire de suflet cu elevii, profesorii, oficialitățile de dincolo de Prut, cu frații noștri. Am fost întâmpinați cu multă dragoste și ospetie de doamna Anca Corfu, Consulul General al României la Cahul, doamna Tatiana Seredenco, vicepreședinta Consiliului Raional, doamna Violeta Hâncu, Primar al localității Manta, domnul Inspector General Valeriu Baban și colectivul de cadre didactice în frunte cu inimoasa directoare, doamna Elena Pascal. Cu această ocazie, s-au semnat protocoale de colaborare între Școala „Alexei Mateevici” din Cahul și Școala Gimnazială „Alexei Mateevici” din Manta, împreună cu noi parteneri: Școala Gimnazială „Episcop Iacov Antonovici”, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” și Clubul Copiilor „Spiru Haret” din Bârlad. După vizitarea celor două școli, am asistat la o activitate deosebită la clasă, o oră de istorie despre etapele realizării Unirii Basarabiei cu Patria Mamă, urmată de un frumos spectacol dedicat acestui eveniment.

În ziua de 26 mai 2023, la Cahul, a avut loc ediția I a Festivalului-Concurs „Dragostea de țară”, inițiat de Școala „A. Mateevici” din Cahul, reprezentată de doamna director Ecaterina Negru, cu sprijinul dlui inspector general al Direcției de Învățământ Cahul, Valeriu Baban și al partenerilor din proiect: Consulatul General al României la Cahul, prin domnul Albert Vasilescu, Secția Cultură a Consiliului Raional Cahul, prin doamna Ecaterina Negru, Clubul Copiilor „Spiru Haret” din Bârlad, prin doamna profesor Mariana Popescu, Școala Gimnazială „Episcop Iacov Antonovici” din Bârlad, prin domnul profesor Cornel Pleșu, Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” din Bârlad, prin domnul profesor Iulian Maxim, Despărțământul Astra „Iulia Hasdeu” din Cahul, Centrul de Creație „Luceafărul” din Cahul, prin doamna Liudmila Topadă și Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Bârlad, prin profesor Ionel Dumitrașc.

În concurs au intrat peste zece instituții școlare, copii reprezentanți participând cu interpretări la secțiunile de

poezie și muzică, unde au fost invitate și formații de dans cu renume din zona Cahulului.

Toate activitățile incluse în proiect au constituit momente deosebite pentru simțirea și comuniunea românească.

Le mulțumim tuturor: au fost momente de neuitat.

IOAN ASTALUȘ

VERNISAJ INEDIT LA „VALEA ZÂNELOR”

La prima vedere pare un titlu desprins din poveștile cu feți-frumoși și cai înaripați, dar, oricât aș evita contextul, tot înspre acea lume voi îndrepta cititorul.

Un sfârșit de iulie torid când, vorba unei poete: „până și pietrele se cuibăresc la umbră”, iar pe plaiurile mioritice se invoca ploaia. Dincolo de disconfortul termic plutea în aer un soi de jale, iar oamenii mergeau cu capetele în pământ, ca și cum s-ar fi ferit de vânt. Nimic nu arăta, nimic nu prevestea că se va produce o schimbare.

Fără îndoială că un eveniment, indiferent de amploarea lui, produce ceva mai mult sau mai puțin important pentru sine sau ceilalți. Cel despre care fac vorbire este de referință pentru artistul **Mihail N. Buhățel**, pentru cei apropiați și pentru cei ce apreciază arta în cele mai intime și tainice sensuri. Sunt două categorii de privitori: cei avizați și-și dau cu presupusul și cei neavizați și fac același lucru, dar se țin la distanță de greșelile frecvente ale celor dintâi. Este un spectacol în sine trecerea în revistă a lucrărilor dintr-o galerie sau dintr-o expoziție, iar comentariile privitorilor pot fi adevărate discursuri estetice. Cât de hazoase ar fi reascultate aprecierile „critice” a două babe stafidite despre un nud (tors) tolănit pe un braț de fân sau o îmbrățișare pasională, ambele etalate într-o manieră expresionistă (operele, nu babele!). Sau ce discuții „meseriaș” provoacă o lucrare modernă din scoabe și scânduri, între trei domni ce se miră și fac aprecieri profesioniste lângă o gură de hidrant blocată de opera de artă. Cazuri deloc singulare și care sunt sarea și piperul unui eveniment artistic.

Imediat am „convocat la lot” un prieten din Bârlad. Companion avizat, domnul profesor Cristian Ghiță, alături de care am vizionat exponatele, face trimiteri pertinente la maniera și stilul artistului. „Mare păcat că aceste lucrări nu sunt văzute de cât mai mulți consumatori de artă. În acest capăt de lume, poți fi genial și atât. Cred că merită o mai mare deschidere și vizibilitate!”, a menționat domnia sa, cu o undă de regret în glas.

Am făcut o introducere pe placul meu, pentru a prezenta pe artistul amintit mai sus și pentru a face o punte de legătură, nu doar în registrul critic, la acest „capăt de lume”. Da, e o lume de la capătul lumii zona de la Valea Zânelor și din punct de vedere geografic, pentru că de aici încep nesfârșitele păduri ale Carpaților de curbură, iar singura comunitate omenească, până în creierul munților, este doar Comandăul. Puțin cunoscută e Cetatea Zânelor, cetatea dacică de la celălalt capăt de „lume cotropitoare”, cetate ce n-a fost cucerită de legiunile romane. Merită o atenție specială acest aspect dintr-un motiv de „politică corectă”, pentru ca și cei din fruntea bucatelor să deschidă ochii lor și punga (statului român) spre a fi valorizată această bijuterie a existenței și dăinuirii unui popor. În treacăt fie spus, migratorii aduc și duc doar praful drumurilor. Cercetătoarea Maria Crișan, împreună cu studenții de la Universitatea din Cluj, s-a străduit să scoată la lumina zilei urmele unei civilizații care doar pentru unii ignoranți e dispărută. Ea înmugurește mereu prin trăitorii acestor locuri. În acest sens, a se vedea nedeile mocănești (Sântilia, Nedeia mocănească de la Valea Zânelor, e un exemplu elocvent). Nu este suficientă doar o luare de poziție. Merită felicitări Ioan Lăcătușu, de la Miercurea Ciuc, care se pune stavilă în fața celor ce vor să șteargă orice urmă de civilizație dacică. Atât timp cât toți peregrinii vremelnici pe la Ministerul (in)Culturii au sabotat acțiunile de cercetare arheologică, ne putem aștepta la orice. (Am mai spus că România de 32 de ani este sub ocupație! Nu aștept dreptul la replică).

Sculptorul M.N. Buhățel este un tip aparte, deloc introvertit ca mulți „cioplitori”, deloc inhibat de glorie (câteodată scrisă și cu majuscule!) și este un om al cetății, care se deosebește de ceilalți prin faptul că dăruiește. Este foarte darnic atunci când își expune operele de artă, pentru că se dezgolește în fața publicului privitor și oferă un alt mod de-a cântări realitatea.

Spațiul neconvențional, dar generos pentru așezarea lucrărilor de artă, la ieșirea din localitatea Voinești și

intrarea în Valea Zânelor, este cel mai bun exemplu de urmat pentru confrăți, ca să „mobileze” cu statui parcurile și aleile pietonale... Sunt multe localități atent gospodărite, dar un plus de frumusețe ar fi montarea unor statui, a unor opere de artă. Este un deziderat utopic, dar dacă perpetuăm aceeași mentalitate învechită că „la ce ne trebuie statui?”, vom sfârși prin a refuza dreptul la frumusețe.

Expoziția de sculptură „AMALGAMART” a artistului plastic Mihail N. Buhățel este una de excepție: face un excurs estetic și este o încântare. Exponatele pot face față oricăror exigențe și orice spațiu, indiferent de dimensiune sau de utilitate (holuri de birouri sau hoteluri, săli de conferințe, intrări rezidențiale, micro-parcuri ambientale etc.), ar fi înnobit de ele. Mirarea privitorului este că au rămas încă nevalorizate. O operă de artă nu-i mai aparține artistului decât afectiv în momentul finalizării. Ea trebuie să fie expusă, pentru a bucura privirile și, de ce nu?, a stârni discuții și chiar controverse. Opera de artă închisă într-un subteran sau seif valorează mai puțin decât lacătul ce o păzește. Marile opere, e drept, sunt protejate în seifuri, dar copiii lor fidele bucură publicul precum originalul. Fiecare exponat în parte este o lume, o poveste spusă încifrat.

Materialele alese de artist sunt foarte diverse și expresive, prin textură (lemn, piatră, plastic, material compozit, sticlă, crengi, fier, alamă), prin proveniență (elemente de la o căruță de lemn sau plug etc.) și prin inedit, adică un melanj din multe elemente ce se pretează la a fi sculpturale. „Luptătoare pe grifon”, „Icar”, „Zbor”, „Vulturul despicaț” și „Timp” pot onora orice expoziție sau spațiu. Prin ele însele, prin dimensiune și proporții, rivalizează cu multe lucrări de gen, care au avut noroc de o altă abordare, altă vizibilitate și de o promovare țintită, poate agresivă...Artistul trebuie să fie creatorul, cel care zămislește și pune în operă *ideea*, fără a ține seamă de bariere și prejudecăți. Arta lui e neprețuită și doar timpul, moda și mofturile unei societăți îi pot diminua valoarea, dar bogăția implicită nu se poate echivala în bani. Comerciantul, de obicei fără scrupule, vinde orice. Artistul are nevoie de susținere bănească, dar nimeni nu-i poate plăti prețul corect. Exemplele, în tumultuoasa istorie a artei sunt multiple, iar singularitățile comportă o altă abordare. Sculptorul Buhățel pare să nu facă excepție, pentru că, la talentul și determinarea cu care lucrează, ar trebui să se numere printre cei ce nu știu ce să facă cu banii. Accentuez aspectul pecuniar gândindu-mă la câți colecționari de artă, și nu numai, s-au îmbogățit pe munca și talentul artiștilor...

Artist matur și cu un stil bine conturat în această expoziție în aer liber, vine cu o provocare demnă de luat în seamă de toți artiștii: indiferent unde, prin ce mijloace și împrejurări, trebuie să părăsim atelierul! Universul unui spațiu, văzut doar de cei avizați sau apropiați artistului, nu poate stârni interesul și pasiunea marelui public, chiar dacă artistul refuză popularitatea. E îndeobște cunoscută zicerea: „Ca să vezi vârful muntelui, trebuie să te îndepărtezi, dar ca să-l atingi, trebuie să-l escaladezi!”

Arta lui Buhățel subscrie la acest dicton și, prin prezenta expoziție, a adus vârful muntelui mai aproape de privitor, de consumatorul de artă și, poate, de trecătorul îngândurat care caută un reper al existenței. Am convingea că, în ansamblul ei dar și în variile forme și destinații, „Ciuleandra” merită consemnată în orice lucrare sau compendiu de artă. Transpusă la scară monumentală, „Ciuleandra” ar înnobila un parc cu pretenții sau poate fi un „monument” de glorificare a spiritualității neamului. Are ceva măreț în abordarea arcadelor, dar și ceva sublim în spațiul ce comprimă aerul dintre personajele stilizate.

Lucrarea „La sfat” mă duce cu gândul la sculptorul Ion Vlasiu, dar are și o altă dimensiune față de lucrările maestrului amintit: gingășia. Finețea este evidentă, în ciuda liniilor și a unghiurilor drepte sau ascuțite. Are ceva din mângâierea mugurilor desfăcuți.

Surprinzătoare este lucrarea cinetică „Timp”, care te scoate din rutina zilnică de a te uita la ceasul de pe noptieră, de pe telefon sau din turla bisericii. Timpul lui Buhățel are o altă semnificație, mai profundă și poate puțin perfidă. Căldura lumânării cronometrează mișcările pendulului dar, prin topire, vestește „finalul” fitilului, feștilei, firului ce prin ardere mișcă lumea. E firul vieții care se apropie, inexorabil, de sfârșit prin voința celui care l-a aprins. Creatorul poate fi flacăra ce luminează fără pretenții.

Aceste câteva fraze nu se vor a fi un dispozitiv critic la operele expuse, ci pur și simplu o punere în pagină a sentimentului stenic produs în sufletul meu de lucrările admirate și o minimă și naivă invitație pentru cei cărora le-am stârnit interesul cu opera maestrului Mihail N. Buhățel.

Artistul a creat o lume dincolo de lumea așa cum o cunoșteam până acum. E o lume interesantă, mirifică și ciudată, uneori, care așteaptă să fie populată cu privitori.

MIHAI POPA *

TABĂRA DE VARĂ MYOSOTIS 2023 – EDIȚIA XX

Între activitățile anuale ale Asociației Myosotis România, tabăra de vară este cel mai amplu exercițiu de lucru în echipă, pentru că implică resurse umane din toate proiectele asociației și se adresează tuturor categoriilor de beneficiari. E suficient să ne gândim că tocmai s-a încheiat cea de-a XX-a ediție a Taberei de Vară Myosotis și putem spune că, de fiecare dată, acest exercițiu și-a atins obiectivele.

Multe aspecte ale organizării taberei au rămas neschimbate de-a lungul timpului, altele s-au adăugat pe parcurs și, în cele din urmă, Tabăra de Vară Myosotis a devenit un buchet de tradiții, „ornamentat” cu spații care lasă loc pentru ca idei noi să fie puse în practică, un teren al dialogului între generații și al oglindirilor personale și inter-personale.

Încă din anul 1998, când a avut loc ediția-pilot a ceea ce avea să devină cea mai puternică tradiție a Asociației Myosotis, tabăra de vară a fost organizată de voluntari liceeni, cu cazare la corturi și cu mâncare pregătită chiar în tabără. Activitățile în natură, adunatul de lemne din pădure, focul de tabără și cântecele care îl însoțesc, bezele coapte în jar, jocurile de echipă noaptea în pădure, exercițiile de gimnastică făcute dimineața (pe rouă, după fiecare noapte petrecută la cort, în sacul de dormit), atmosfera de familie care se creează când toți participanții se strâng în jurul mesei într-o liniște a tacămurilor care lovesc ritmic farfuriile cu mâncare abia pregătită, ceremonia din ultima seară de numire a voluntarului anului – acestea sunt câteva dintre lucrurile despre care ar povesti oricare dintre cei peste 200 de voluntari care au participat în taberele de vară Myosotis.

Primii copii beneficiari ai taberelor de vară au fost copii cu dizabilități – 5 dintre ei sunt astăzi beneficiarii Centrului Rezidențial de tip Locuință Maxim Protejată pentru persoană adultă cu dizabilități „Casa Trandafirilor”, proiect pe care Asociația Myosotis România îl susține din luna iulie a anului 2012.

Primele 9 ediții ale taberei s-au desfășurat la Poiana Sărată, în județul Bacău. Când pe locul de campare de acolo a apărut o construcție privată, a venit și nevoia găsirii unui alt loc potrivit obiectivelor specifice acestui proiect. Popasul Dobrina de lângă Huși a fost cel care a găzduit următoarele 7 ediții și, din anul 2018, Cantonul Silvic „Dealul Mare” Bârlad este locul în care, în miezul verii, voluntarii Myosotis își instalează corturile, își amenajează spațiul de gătit, zona pentru focul de tabără, zona de activități și spațiul pe care ei îl numesc „pădurea senzorială”. Fac toate acestea cu multă atenție și responsabilitate, în parte, deoarece știu că, vreme de două-trei săptămâni, acest spațiu este pentru ei un fel de „acasă”.

Startul oficial al ediției din acest an s-a dat în dimineața zilei de 4 iulie, iar primele 5 zile au fost dedicate unor sarcini deopotrivă solicitante și esențiale pentru atingerea obiectivelor acestui proiect: instalarea taberei, întocmirea programului zilnic de activități pentru perioada 9-15 iulie (când copiii cu dizabilități din Centrul de Zi „Casa Esme” și adulții rezidenți în Locuința Maxim Protejată „Casa Trandafirilor” aveau să fie în tabără), implicarea în activități de teambuilding și aplicații menite să dezvolte abilități de leadership.

Pentru că edițiile anterioare au creat deja tradiția de a primi musafiri în tabără, în acest an grupul de voluntari a dorit să pregătească o surpriză celor care aveau să îi viziteze: un spectacol de teatru-labirint. Au ales această metodă de educație non-formală pentru că oferă posibilitatea de a încapsula și transmite spiritul a ceea ce sunt taberele organizate an de an. Așa se face că fiecare musafir s-a trezit în mijlocul unui labirint de situații, trecând de la a da o mână de ajutor la cărat de lemne, la montat corturi, de la a pregăti prânzul sau cina, la construirea piramidei de lemne pentru focul de tabără, de la a se juca în cort la a desena sau a picta pe lemn, de la a participa la un curs de dobândire de competențe în utilizarea unui defibrilator, la a se relaxa într-un hamac în pădure.

Anula acesta, 20 de copii cu dizabilități au fost prezenți în tabără. Cea mai mare parte dintre ei sunt din categoria copiilor cu forme severe de dizabilitate, cu nevoi senzoriale complexe și cu tulburări de comportament. Sub îndrumarea specialiștilor din Centrul de zi „Casa Esme”, voluntarii au amenajat în tabără spații de joacă adecvate nevoilor acestor copii: o piscină cu bile colorate, o zonă de calmare, o zonă de creație, un leagăn, un hamac, o zonă senzorială în pădure și un traseu senzorial – toate aceste elemente adăugate jocurilor sportive, activităților muzicale și activităților în natură care fac parte din tradiția taberelor de vară.

Pornind de la propria lor experiență de a fi în tabără, coroborată cu ceea ce au învățat în orele de voluntariat făcute în timpul anului la Casa Esme, voluntarii au înțeles că pentru un copil cu dizabilități tabăra de vară înseamnă îmbogățirea experienței de viață, înseamnă terapie în cel mai curat și

profund sens al cuvântului. Pentru început să ne gândim la efectele pozitive pe care le are asupra copilului faptul de a petrece timp în aer liber, explorând natura, experimentând situații inedite, expus exclusiv la lumina naturală, cu zero acces la telefoane mobile, tablete, televizor. Din punctul ăsta de vedere, nu e de mirare că în cele 7 zile de tabără nici un copil nu a solicitat niciodată să i se dea un astfel de dispozitiv.

Apoi ne mai putem gândi la complexitatea situației create prin faptul că, pentru câteva zile, copilul petrece timp departe de familie, construind o relație de colaborare și încredere cu tineri voluntari. Prin faptul că servește masa în grupe foarte mari (30 de persoane), doarme la cort, în sac de dormit, participă la activitățile de la focul de tabără și la toate celelalte activități de peste zi, copilul își activează resursele de învățare, de adaptare, de renunțare la limitele vechi și de acceptare a unor elemente de noutate în rutina lui de relaționare cu mediul înconjurător și cu oamenii din spațiul lui social.

A desfășura o tabără cu 20 de copii cu forme severe de dizabilitate este o provocare de amploare. Echipa Myosotis a știut acest lucru și a înțeles rapid că orice resursă investită este binevenită. De aceea a solicitat ajutor.

Primul sprijin a venit din partea unui vechi prieten al Asociației Myosotis România, una dintre persoanele care, în urmă cu peste 20 de ani, au pus bazele tradițiilor ce definesc spiritul taberelor de vară Myosotis: Roy Porteous este cetățean al Marii Britanii și unul dintre cei mai activi prieteni și susținători ai asociației. Este la a șasea prezență în taberele de vară și în acest an. Valorificând competențele sale profesionale, a oferit tinerilor voluntari cursuri de formare de cunoștințe și abilități de intervenție în diferite situații care necesită acordarea primului ajutor, inclusiv cele necesare utilizării unui defibrilator, cursuri și exerciții de teambuilding, asistență medicală și un program de exerciții de auto-apărare.

Un alt sprijin a venit din partea elevilor de la Liceul Pedagogic „Ioan Popescu” care, în două din zilele pe care copiii cu dizabilități le-au petrecut în tabără, au adus senzobucuria în poienița de la Dealu Mare. Însoțit de doamna director Daniela Marinescu, un grup de elevi au susținut pentru copii și voluntari o cascadă de activități interactive în care muzica, dansul, mișcarea, culorile, voia-bună, entuziasmul, energia și căldura umană au fost ingredientele principale.

Nu în ultimul rând, un sprijin semnificativ a venit din partea tinerilor studenți care, în urmă cu 5-7 ani, își modelau personalitatea făcând voluntariat la Myosotis, implicându-se direct în organizarea și susținerea taberelor de atunci. „E ca o revenire acasă, ca o magie care te întoarce în timp și în situații dragi sufletului” – au spus la focul de tabără din ultima seară voluntarii studenți. Pe de altă parte, ei au observat că „fără ajutorul lor, nu ne-am fi putut descurca așa cum am făcut-o; am fi fost în situația de a avea mai puțini copii în tabără. Interacțiunea cu ei este valoroasă; într-un fel, ei oglindesc ceea ce am putea fi, fiecare dintre noi, peste câțiva ani.”

Tabăra de vară nu este doar un exercițiu amplu și complex de lucru în echipă; este, în primul rând, o experiență care îți oferă cu generozitate șansa de a învăța și exersa iubirea față de cel de lângă tine. Dar și de a învăța ceea ce este de învățat ca să poți înțelege că nu-ți poate fi cu adevărat bine atunci când celui de lângă tine nu îi este bine: aceasta este concluzia la care au ajuns și cei 16 tineri voluntari care au făcut posibilă tabăra de vară din acest an.

Nu există cuvinte pentru a putea mulțumi îndeajuns tuturor celor care au contribuit la organizarea și susținerea taberei din acest an.

* Director Asociația Myosotis România

VIAȚA ACADEMIEI

Sâmbătă, 10 iunie 2023, ora 11.30, în Foaierul Teatrului „V. I. Popa”, în cadrul „Zilelor Culturale ale Bârladului”, s-a desfășurat, în organizarea Academiei Bârlădene, lansarea unei noi cărți a poetei Nina Toma: volumul „Liniștea lumii rezemată de cer”, apărut la Cronedit Iași. Au prezentat invitații ieșeni: scriitorii Valeriu Stancu – editorul cărții – și Marius Chelaru, precum și poetul Simion Bogdănescu. A vorbit apoi, cu emoție și căldură, autoarea. Poeta a pregătit un recital liric susținut de elevii săi din grupul artistic „Gest”, urmat de Tudor Matei Jora, la pian, Roberta d'Angelis, la chitară și Ioana Țurcanu, balet.

Nina Toma, Elena Monu, Marius Chelaru, Valeriu Stancu, Simion Bogdănescu.

Duminică, 11 iunie 2023, ora 13, în cadrul Zilelor Culturale ale Bârladului, Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu” și-a invitat cititorii la o nouă lansare de carte a scriitorului Simion Bogdănescu: antologia de proză în două volume, „Viscol de timp

Valeriu Stancu și Simion Bogdănescu

vertical”, apărută la CronEdit Iași. Au prezentat cartea și pe autor: Valeriu Stancu, editor și prefațator, Elena Popoiu, Nina Toma. Autorul a citit din proza sa și a dat autografe.

Sâmbătă, 24 iunie 2023, ora 10, la sediul Academiei Bârlădene, a doua reuniune a verii, programată de Ziua Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, s-a concentrat pe tema sânzienelor, sărbătoare străveche, cerebrată de biserica creștină încă de la începuturile ei, dar interferată cu forme de cultură de tradiție dacică, devenind astfel foarte populare, mai ales la sat. Tema a fost dezvoltată de Roxana Galan în expunerea „Sânzienele – mituri, tradiții și izvor de inspirație”. Ioana Dor s-a referit la „Misterul și iluzia sânzienelor”, cu trimitere la poezia folclorică și poezia cultă. Poeta Nina Toma a citit din creațiile proprii cu această temă din volumul „Vara celor cinci Sânziene”. Elena Popoiu și Ioana Dor au prezentat proaspătul număr al revistei „Academia Bârlădeană” – 2(91)/2023 – cu selecții și comentarii pe marginea articolelor. Revista are ca punct de mare interes grupajul dedicat lui V. Voiculescu (1884–1963), la 60 de ani de la trecerea în veșnicie a marelui poet. Cititorii se întâlnesc în rubricile revistei cu Mihai Eminescu, precum și cu istoriografia, cu școala bârlădeană, cu istoria și critica literară, cu antroponomia, cu eseu, aforismul și, desigur, cu un miez consistent de poezie.

Roxana Galan și Ana-Maria Vintilă, viceprimar

Ioana Dor

Elena Monu

Nina Toma

Vineri, 14 iulie 2023, ora 9.30, chiar de Ziua Națională a Franței, Academia Bârlădeană și Departamentul său de Francofonie și-au invitat membrii și simpatizanții pentru a sărbători francofilia românească. În ambianța cărțurărească a Bibliotecii municipale „Stroe S. Belloescu”, am primit-o pe invitata noastră specială, scriitoarea Felicia Mihali, cu care ne

cunoscusem on line pe 23 martie, de Zilele Francofoniei, într-un dialog Montréal-Paris-Bârlad moderat de prietena noastră din Paris, Adina Ruiu. Stabilită din anul 2000 în Quebec, romanciera și traducătoarea Felicia Mihali, autoare a zece romane, s-a aflat în țară pentru apariția traducerii în limba română a romanului

În centrul imaginii: scriitoarea Felicia Mihali.

Elena Monu, Cristina Vizitiu, Adina Ruiu, Elena Popoiu, Felicia Mihali, Corina Dimitriu Panaitescu.

Grupul folk „Ecou”.

său *O noapte de dragoste la Iqaluit*. A acceptat fără rețineră să vină la Bârlad, pentru prima sa vizită în Moldova. Adina Ruiu, căreia îi datorăm prezența scriitoarei la Bârlad, a deschis momentul reuniunii dedicat invitatei. Cuvântul scriitoarei a fost o mărturi(sir)e despre experiența de viață și parcursul său artistic. Spicuim: despre statutul migrantului, despre contactul cu România după 23 de ani de absență, despre respectul pe care cel care pleacă, dar și țara de adopție, îl au / trebuie să îl aibă față de identitatea multietnică; despre limba franceză și francofonie. Prof. univ. Corina Dimitriu Panaitescu, coordonator general al Dicționarului de Francofonie canadiană, apărut în anul 2011, la Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, a vorbit despre momentele care au conectat, în timp, Bârladul la francofonia canadiană, cu referire la scriitorul Antoine Soare, profesor la Université de Montréal, care ne-a vizitat în două rânduri la Bârlad, și desigur, la scriitoarea Felicia Mihali, prezentă în „Dicționar”. Portretul Feliciei Mihali, alcătuit din cronici ale cărților sale și din fragmente de interviuri, constituie centrul de

interes al revistei *Francophilie Roumaine* 2023, lansată în cadrul reuniunii (prezentare: Elena Popoiu). Academia Bârlădeană i-a acordat scriitoarei Felicia Mihali titlul de Membră de Onoare. Diploma de Excelență pentru Francofonie a primit-o doamna profesoară Adina Ruiu, fosta noastră, eminentă, elevă, prețioasă colaboratoare a Academiei Bârlădene și componentă a redacției revistei. Au cântat în limba franceză admirabilii copii artiști ai grupului „Ecou”, coordonați de profesorul Cornel Pleșu.

Sâmbătă, 5 august 2023, Centrul Eminescu a organizat evocarea poetului Cezar Ivănescu, care ar fi împlinit 82 de ani. Au participat scriitorii: Theodor și Lina Codreanu, Liviu Apetroaie, pr. Marcel Miron, Sterian Vicol, Mioara Baciuc. Din partea Academiei Bârlădene au fost prezenți: Elena Monu, Elena Popoiu, Roxana Galan, Georgeta Strat, Emanuel Ursu. Elena Monu a oferit prețioase informații despre poetul care i-a fost coleg de liceu.

Recită poeta Lina Codreanu.

Participanți la evocarea poetului Cezar Ivănescu.

Luni, 14 august 2023, în satul Gănești, județul Galați, s-a desfășurat un eveniment de Ziua satului care a cuprins: slujba de pomenire, dezvelirea plăcii aniversare pe fațada clădirii școlii satului – școală inaugurată în anul 1903 de Spiru Haret, ministrul instrucțiunii publice – și simpozionul consacrat aniversării a 120 de ani de la inaugurarea instituției. Au fost prezenți trei membri ai Academiei Bârlădene: Elena Monu, Cezar Crăescu și Ghiță Cristian, toți trei având rădăcini în Gănești și Prodănești. Absolvent al școlii din Gănești, profesorul Ghiță Cristian organizează de mulți ani lansări de cărți și reviste referitoare la istoria zonei numite Valea Horincei. Menționăm că tot în anul 1903 a fost inaugurată școala din Prodănești, care a rezistat vremurilor, chiar dacă nu mai funcționează de câteva decenii.

Clădirea Școlii din Gănești, inaugurată de Spiru Haret în anul 1903. În partea dreaptă a intrării principale: placa aniversară

Textul înscris pe placa omagială este o celebră frază a lui Spiru Haret, cel mai important ministru al învățământului din istoria României.

Elena Monu și Ghiță Cristian în fața participanților la simpozion.

Duminică, 3 septembrie 2023, Elena Monu și Cezar Crăescu au participat, ca invitați, la Ziua comunei Gîrceni, al cărei primar l-a menționat pe Cezar Crăescu în cuvântul de deschidere, ca fiu destoinic al comunei. Cei doi membri ai Academiei Bârlădene au vizitat Mănăstirea Mălinești, situată la marginea satului Gîrceni. Inițial, era un schit din care se mai păstrează Biserica din

Biserica din lemn Sf. Nicolae din Gîrceni, care a fost și biserica schitului Mălinești; monument istoric, edificiu construit în anul 1775 de răzeșii satului. În spatele monumentului se distinge biserica nouă.

lemn, construită de răzeșii locului în anul 1775. Mănăstirea s-a reînființat în anul 1990 și cuprinde biserica nouă și o capelă care va fi sfințită în luna octombrie. Scopul principal al vizitei a fost verificarea informațiilor legate de izvorul râului Racova, unde, în împrejurări ce vor fi scrise, s-a născut primul membru al familiei Racoviță, ramură a familiei Cehan.

Sâmbătă, 9 septembrie 2023, la Iași, la cea de-a XI-a ediție a Târgului de carte „Zilele Recoltei Editoriale”, organizat de Primăria Municipiului Iași și Casa de Cultură „Mihai Ursachi”, au primit distincții doi scriitori bârlădeni, membri ai Academiei Bârlădene: poetului și prozatorului **Simion Bogdănescu** i s-a acordat „Premiul pentru Cartea de proză, pentru volumul „Viscol de timp vertical”, apărut la editura CronEdit, iar poeta **Ioana Dor** a obținut „Premiul pentru Cartea de debut”, pentru volumul de versuri „Logodnă în singurătate”, apărut la aceeași editură.

Sâmbătă, 9 septembrie 2023, reuniunea Clubului de poezie „Cristian Simionescu” de la Centrul „Mihai Eminescu” a avut-o ca oaspete pe Ștefana Dochîța Agop, reprezentantă a Uniunii Armenilor din România, Filiala Iași. Tema întâlnirii, organizate și moderate de custodele Centrului, Geta Modiga, a fost: „Poeți armeni, trecut - prezent”. Foarte activă în a face cunoscute poporul armean și comunitatea armeană din România, cu istoria, tradițiile și cultura acestui popor, Ștefana Agop s-a referit la poezia patriotică, temă majoră a poezilor armeni. Academia Bârlădeană a fost reprezentată de Elena Monu, Elena Popoiu, Ioana Dor, Cezar Crăescu, Emanuel Ursu.

În mijlocul grupului, Ștefana Agop (a treia din dreapta).

Vasile Voiculescu - 60 de ani de la trecerea în veșnicie

CASA NOASTRĂ

Ce pașnic era satul... Pitit la poala culmii
Ca un ostrov de cuiburi sub strașina-nvechită,
Îl străjuiau din muche, doinindu-i pururi, ulmii
Și-l încingea pe vale pădurea de răchită.

Părea bîrlog sălbatec scobit în cremeni sparte,
Știind numai de datini, de hori și dragul glumii,
Ferit din drumul mare, pierdut așa departe,
Ca-n basmul cu cetatea la marginile lumii!

De cum intrai pe poarta ce-ți deschidea jitarul,
Te-ntîmpina cu cinste bătrîna noastră casă,
Părînd, din largul curții ce prejmuia hotarul,
Că-ți zice bună vreme, poftindu-te voioasă.

Tihnită-n rost și-n robot, ca un altar de sfîntă,
Curată, -ncăpătoare, primind cum se cuvine,
La spate cu fîntîna și-un tei cu coama frîntă
Și-alături cu prisaca chiaburilor albine,

Așa am pomenit-o pe cînd trăiau bunicii,
Zîmbind, ocrotitoare, la marginea pădurii...
Pelinul, izma, cimbrul, rochița-rîndunicii
Umpleau nesupărate tot golul bătăturii.

Și-și împărțeau frățește, vâlmași, ograda toată
Pometuri pîrguite de-a verilor arșiță;
Doi nuci umbroși ca noaptea, cu foaia-ntunecată,
Se-mbrățișau cu câțiva butuci vînjoși de viță.

Vecini aveam pîrgarul, om harnic și cu carte,
Fecior isteț de popă, ce-ades cînta la strană,
Și-n deal Gavril Pîndarul, un moș uitat de moarte,
Ce-a fost, spunea, la oaste și-avea și-un semn de rană.

Mai sus, spre miazănoapte, ne stăvilea priporul...
Urcau apoi largi plaiuri, se netezeau poiene,
Și-n fund, ocol dînd țării, munți suri țineau soborul
Și-și negurau adesea albinele sprîncene.

Plutea pe noi o pace adîncă, roboitoare,
Ca peste-un schit ce pururi ar sta la rugăciune,
Și-și revărsa seninul întreaga-i sărbătoare
Pe inimile noastre, în vremi nespuse de bune!

Mijea, sfioasă-n suflet, cucernică și dreaptă,
Ca zorile de vară, domoala fericire.
Curgea viața dulce, firească și-nțeleaptă,
Cum curg din guri sfințite lungi stihuri de psaltire...

Și nu știi aste vremuri de-au fost ani lungi ori clipe...
Creșteam în cuibul pașnic și-ntocmai ca lăstunul
De cum prinsei oleacă a bate din aripe,
Zburai în lungul lumii și părăsii cătunul.

Azi satu-i plin de gloată, străini îl cercetează,
Dar casa ni-i pustie și curțile-n ruine
Și, stors fără de milă, în preajmă greu oftează
Întreg cuprinsul nostru ajuns pe mîini străine.

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.
Anul XXVIII, nr. 3(92), septembrie 2023, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.
Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Elena Monu, Elena Popoiu, Ioana Dor, Gabi Ghidoveanu, Otilia Vîrvorea, Bogdan Artene.

Fotografii: Ioana Dor, Gabi Ghidoveanu, Otilia Vîrvorea, Cezar Crăescu, Gina Gheorghiu, Gabriel Penciu.

Responsabili de număr: Elena Popoiu, Ioana Dor.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene

„În fum de rîndunele și-n fum
de cocoare
Se duce-n toamnă toamna.”

V. Voiculescu

